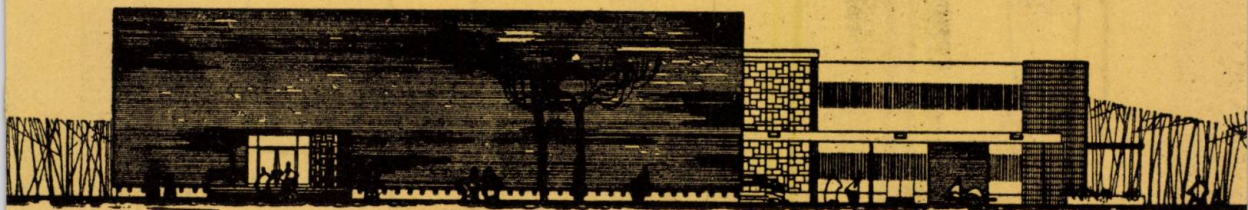
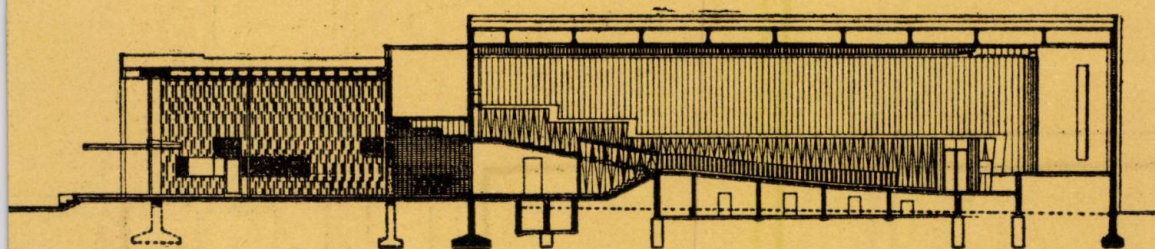

Fațada posterioară

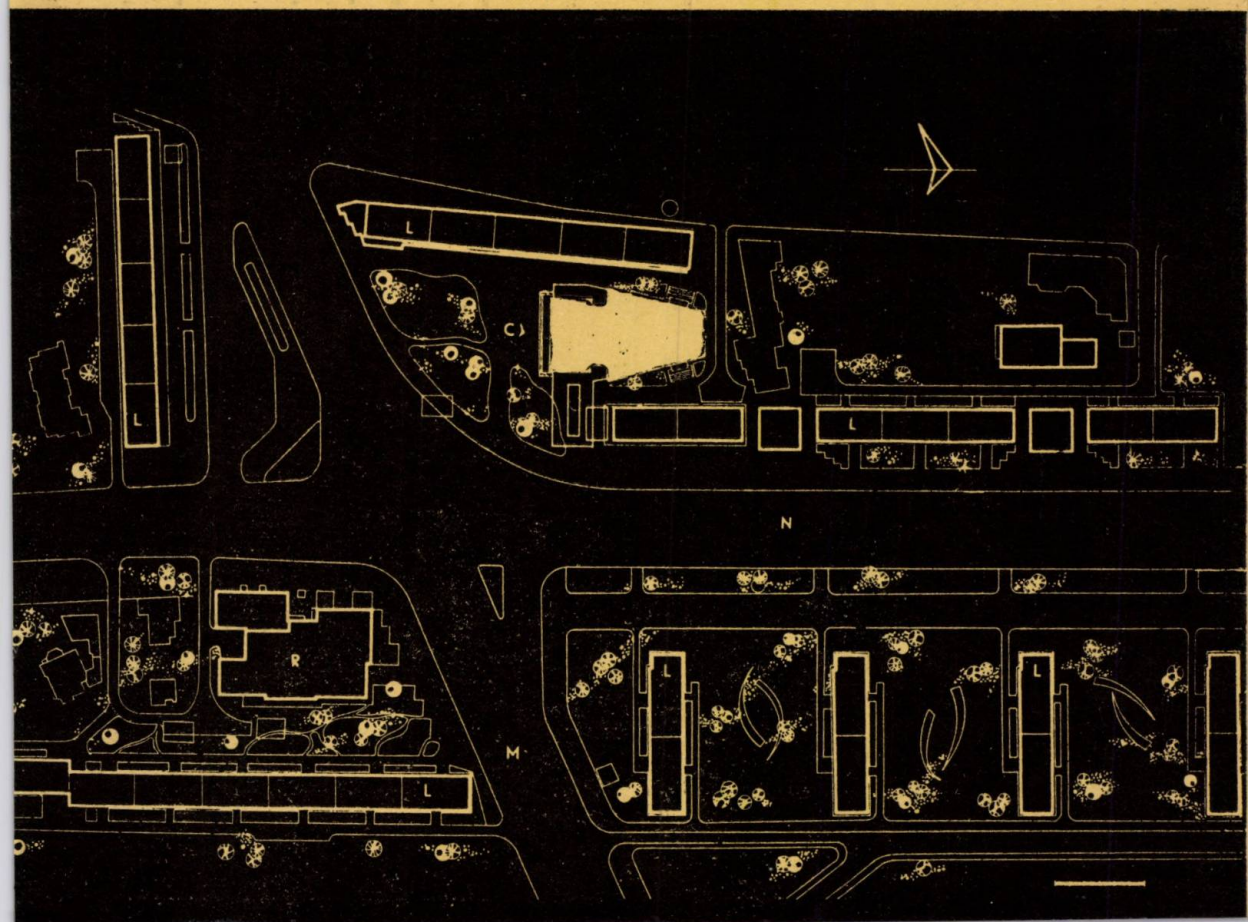

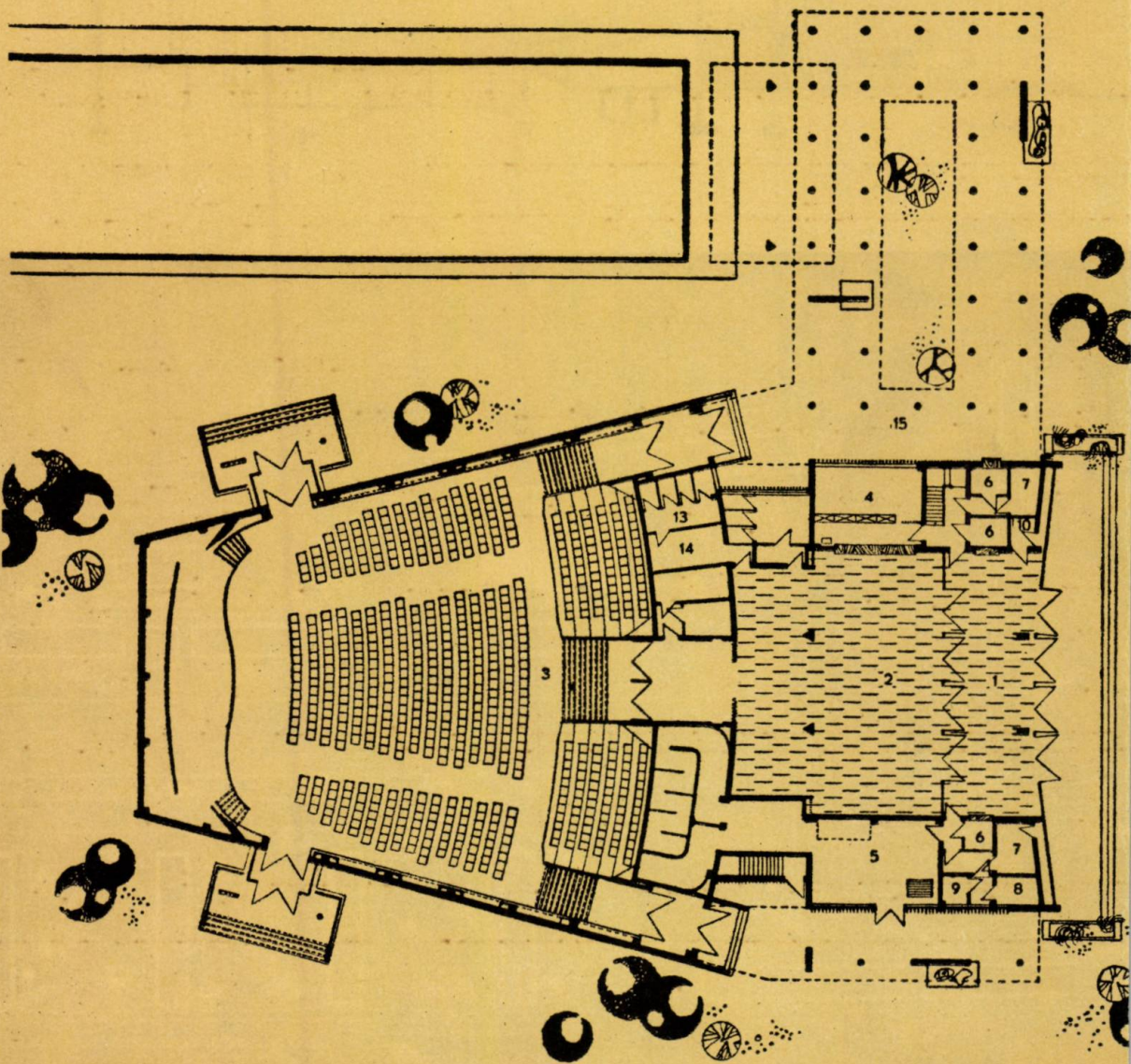
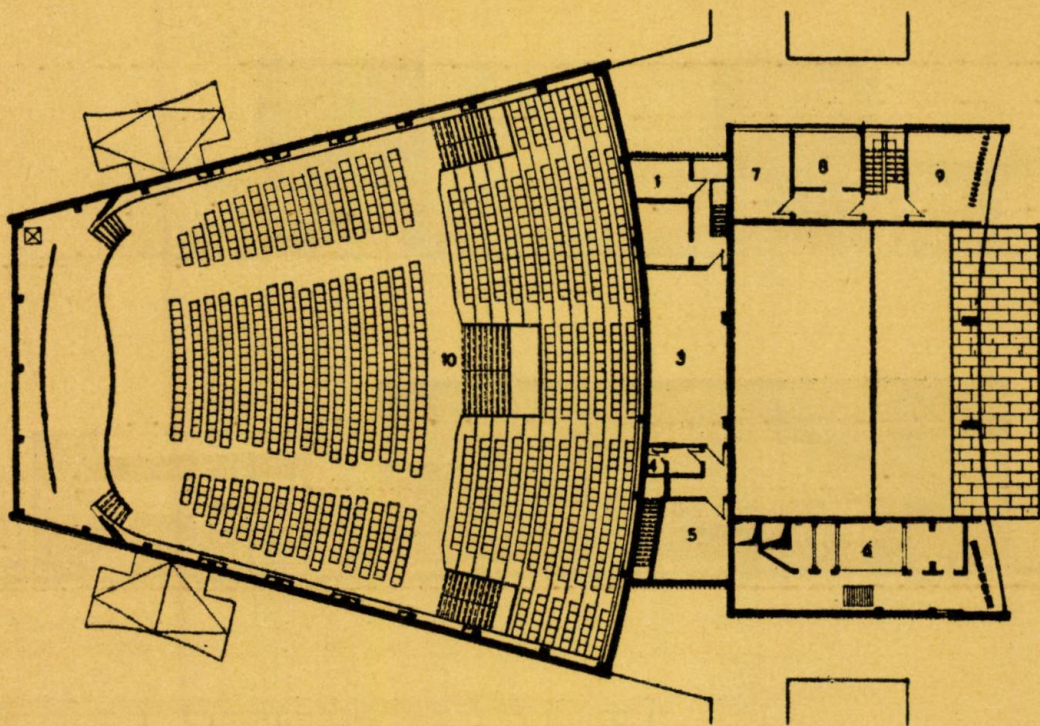
Fațadă laterală

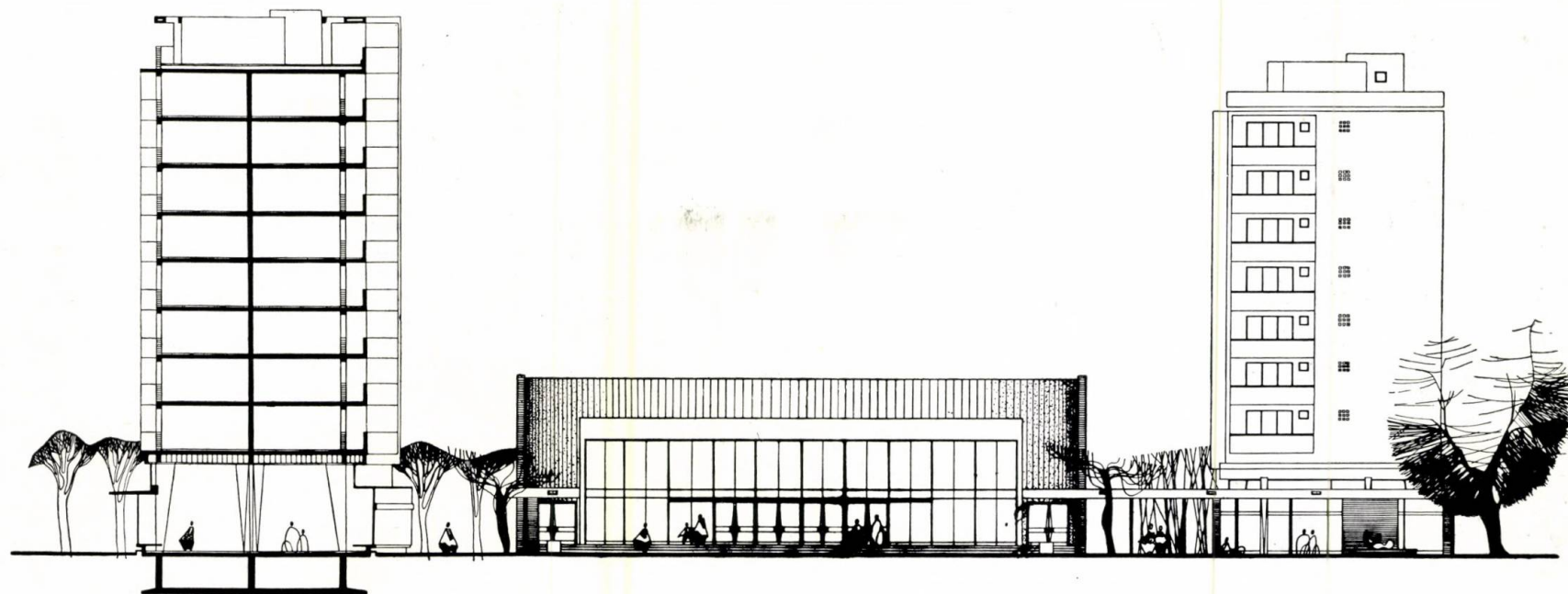

Secțiune longitudinală

Plan de situație. L. Blocuri de locuințe — C. Cinematograf — R. Restaurant — M. Bd. Mărășești — N. Magistrala Nord-Sud.

I 3
2

1 — Plan etaj

1. Cameră de derulare — 2. Cameră tablouri electrice — 3. Cabină de proiecție — 4. W.C. — 5. Cameră de odihnă operator — 6. Centrala de ventilație — 7. Cameră de serviciu — 8, 9. — Birouri — 10. Sala de spectacol.

2 — Plan parter

1. Vestibul — 2. Hol — 3. Sala de spectacol — 4. Bufet — 5. Centrala de ventilație — 6. Casa de bilete — 7. Cameră tablouri electrice — 8. Acumulatori — 9. Acizi — 10. Telefoane — 11. Cameră de vizitare instalații — 12. Grup sanitar femei — 13. Grup sanitar bărbați — 14. Cameră lavabouri — 15. Portic acoperit.

3 — Fațada principală

19

Astfel, pentru a se obține o fațadă principală mai reprezentativă, care să se poată înscrie în frontul unitar al acestei zone a magistralei, și pentru a reduce vizibilitatea spre laturile opace ale sălii, holul și vestibulul au fost rezolvate pe o înălțime echivalentă cu două niveluri. Acest lucru a permis folosirea aproape în totalitate a fierului și sticlei ca elemente decorative ale fațadei.

Înălțimea holului și vestibulului a fost dictată de asemenea și de existența unei pinze de apă subterană, la mică adâncime, care nu a permis proiectarea de subsoluri, fapt ce a impus realizarea centralei de ventilație și a grupului de acumulatori la parter. Din această cauză, terenul prevăzut pentru amplasarea construcției între cele două blocuri fiind destul de limitat, centrala de ventilație precum și grupul administrativ au trebuit să fie proiectate pe două niveluri, în dreapta și stînga holului.

Noul cinematograful se compune dintr-un vestibul de intrare, cu case de bilete și cabină telefonică, un hol cu bufet, grup operator, centrală de ventilație, grup acumulatori.

Sub gradene au fost prevăzute o serie de anexe: grupuri sanitare, cameră vizitare a canalelor de ventilație, cameră tablouri electrice etc.

În sală s-a asigurat un volum de cca. 4,90 m³/spectator și 0,80 m² suprafață/loc.

Dimensiunile ecranului și ale sălii sînt identice cu cele de la sala «Flamura»;

de asemenea, toate condițiile de vizibilitate și acustică.

În ceea ce privește finisajul, pentru sală se păstrează același ca și la cinematograful sus-amintit, fiind diferit numai la plafon și la partea de recepție.

Plafonul este realizat cu o decorație din baghete aplicate. Pardoseala holului a fost prevăzută din marmură, iar pereții lui decorați, o parte cu baghete din ipsos și o parte cu elemente ceramice. Stilpii interiori vor fi de asemenea plasați cu elemente ceramice.

Fațadele se vor placi cu cărămizi smălțuite și tencuiă colorată.

Noua sală este prevăzută cu instalație de ventilație mecanică, de introducere și evacuare cu funcționare automată. Aerul introdus în sală este filtrat de praf, iar în timpul iernii umidificat și încălzit; introducerea aerului tratat se face la partea inferioară a sălii, prin grătare sub scaune. Evacuarea aerului se face tot ca la cinematograful «Flamura», sub plafon, în pereții laterali, prin grile metalice mascate în spatele unor traforuri decorative din ipsos.

Instalația de ventilație a sălii a fost proiectată în așa fel încît să ofere posibilitatea de a fi transformată în viitor în instalație de condiționare.

S-au mai prevăzut grupuri separate de ventilație la cabina de proiecție și la camera pentru acumulatori.

Sistemul constructiv adoptat este identic cu cel al cinematografului «Flamura».

Arh. GEORGE MULARIDIS

STUDIU PENTRU CINEMATOGRAFE CU 800, 1000 ȘI 1200 DE LOCURI

Autor: arh. Mariana Bucur
Coautor: arh. Corina Aslan
I.P.C.T.

În conformitate cu Directivele Congresului al III-lea al P.M.R., construcțiile de cinematografe de toate capacitățile au devenit o preocupare atât pentru beneficiarul acestor lucrări — Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă — cât și pentru proiectare și execuție.

Într-o perioadă relativ scurtă — 3 ani — proiectarea tip a elaborat 4 tipuri de cinematografe, de diferite capacități.

În această perioadă și alte institute de proiectare, din București și din țară, au avut de întocmit proiecte de investiții pentru dotarea orașelor mari cu cinematografe de la 800 locuri în sus, cu un grad de confort și echipare corespunzător.

Pentru a se ușura munca laborioasă necesită de complexitatea acestor lucrări, precum și în scopul de a găsi cele mai adecvate soluții, din punct de vedere funcțional, constructiv și al dotării cu cele mai noi echipamente cinematografice, s-a cerut I.P.C.T.-ului elaborarea unui studiu pentru săli de cinematograf cu 800, 1 000, 1 200 locuri.

Acest studiu, în urma avizării, a constituit baza unui proiect de cinematograf cu 800 locuri într-o fază mai avansată P.A., care, împreună cu restul materialului, este pus la dispoziția proiectanților ce se ocupă de rezolvarea în timp scurt a proiectelor de cinematografe mari.

Acesta fiind scopul studiului, materialul se oprește la principiile generale, aprofundând în mod special soluționarea sălii de spectacol cu multiplele ei aspecte funcționale și tehnice.

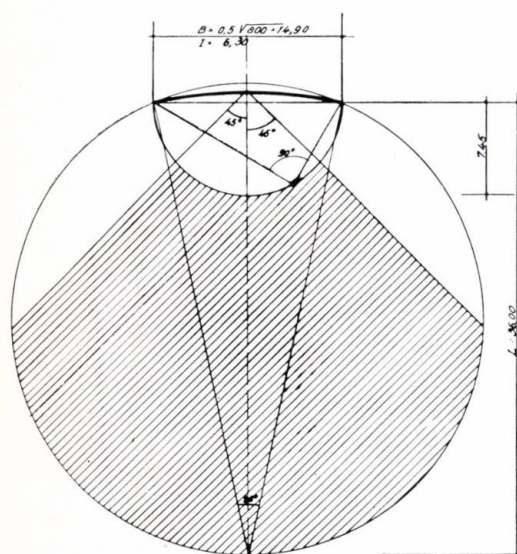
Studiul a fost întocmit pe baza unei teme care cerea: studierea unor cinematografe cu 3 capacități — 800, 1 000, 1 200 locuri, fiecare capacitate de cinematograf fiind studiată în două ipoteze: cu ecran cinemascope și cu ecran universal; cinematograful să poată fi pus în situații diferite de amplasament: independent (în principal), legat de blocuri de locuințe, legat de centre comerciale.

În temă se prevedea studiul unei noi funcțiuni, garderoba cu dublu serviciu la sălile cu 1 000 și 1 200 locuri, putându-se extinde, după avizare, și la sălile cu 800 locuri.

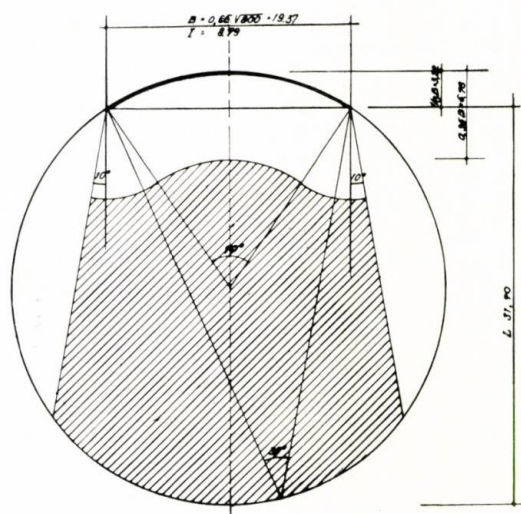
Aceste cinematografe, de capacitate mare, pot fi: de cartier, cu spectacole la ore fixe, în cazul orașului București eventual Cluj, Constanța etc., sau reprezentative, cu un grad de confort și echipament special (dotate obligatoriu cu ecran universal), atunci când sînt construite într-un singur exemplar, în orașele importante ale țării.

Din acest motiv, toate soluțiile au fost studiate în ipoteza unui confort mărit în sala de spectacol, concretizat prin: distanța între rîndurile de fotolii 0,90 m;

Fig. A₁ Scheme teoretice pentru cinematografe cu 800 de locuri

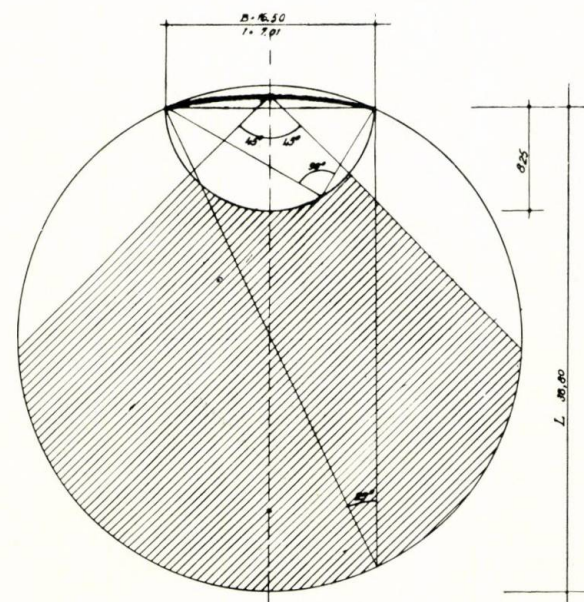

SCHEMA ECRAN LAT

SCHEMA ECRAN UNIVERSAL

Fig. A₂ Scheme teoretice pentru cinematografe

SCHEMA ECRAN LAT

distanța între axele brațelor fotoliilor 0,55 m; lungimea unui șir de scaune maximum 30 fotolii (ceea ce duce la pasaje mai numeroase).

Studiul a fost elaborat în conformitate cu această temă, pornind de la principiile teoretice actuale în domeniul proiectării cinematografelor.

1. SALA DE SPECTACOL

Înainte de a trece la analiza soluțiilor, vom analiza felul cum a fost rezolvată sala de spectacol, care a ocupat cea mai mare parte a studiului, sub toate aspectele ei funcționale.

Ecranul (cinemascop sau universal), determinat conform normativului pentru proiectarea cinematografelor după o formulă care include indicele de confort urmărit, face posibilă trasarea schemei teoretice prin care sînt concretizate lungimea sălii de spectacol și suprafața teoretică pe care trebuie s-o ocupe pachetul de scaune, inclusiv pasajele interioare, pentru a îndeplini condiția unei bune vizionări.

Indicii de confort aleși pentru toate exemplificările din studiu sînt: 0,50 la ecran cinemascop și 0,65 la ecran universal. (Acest indice dat în normativ variază pentru ecran cinemascop între 0,4—0,55, iar pentru ecran universal 0,65—0,7).

Datele necesare, atît dimensionării ecranului cît și trasării schemei teoretice, sînt luate din normativul pentru proiectarea cinematografelor (fig. A₁, A₂, A₃).

Prin acest studiu au fost căutate și reținute numai acele forme de sală care întrunesc condițiile funcționale de vizibilitate și acustică, specifice spectacolelor de cinematograf.

Condițiile de vizibilitate, specifice cinematografului, rezultă din schema teoretică a așezării locurilor în plan orizontal, față de poziția ecranului, și din trasarea curbei de vizibilitate, care stabilește nivelul fiecărui loc din sală, cu scopul ca fiecare spectator să vadă marginea inferioară a ecranului.

Urmărind aceste criterii, studiul a determinat, la fiecare exemplificare, secțiunea sălii de spectacol, atît prin trasarea curbei de vizibilitate cît și prin relația care există între aceasta și celelalte funcțiuni ale planului — circulația publicului, intrări și evacuări, poziția cabinei de proiecție etc.

Uneori, secțiunea sălii de spectacol este determinată de funcțiune în totalitatea ei. De aceea, atunci cînd este necesar, panta sălii de spectacol se accentuează și secțiunea sălilor exemplificate este deseori tratată cu gradene.

Legată de o bună vizionare este și poziția în plan vertical și orizontal a cabinei de proiecție. Studiul a urmărit cu strictețe respectarea unor condiții din normativul pentru proiectarea cinematografului, referitoare la unghiul admis la proiecția pe ecran cinemascop și pe ecran universal. În cazul ecranului universal, una din problemele ridicate de rezolvarea unei cît mai bune vizionări este plasarea cabinei de proiecție în axul sălii de spectacol, iar unghiul pe care-l face proiecția cu centrul ecranului este indicat să fie 0°. Studiul nu a făcut nici o concesie în această privință și exemplificările date respectă întocmai atît unghiul de proiecție în plan orizontal, cît și pe cel din plan vertical.

Pentru respectarea tuturor condițiilor referitoare la o bună vizionare într-o sală de cinematograf, studiul a dat exemple numai de săli cu secțiunea în amfiteatru, cu sau fără vomitorii, cu rupere de pantă în axul sălii sau cu pantă continuă. Secțiuni cu balcon nu au fost studiate, balconul dînd unele complicații în rezolvarea unei bune vizibilități.

Vom arăta acum pe rînd formele de sală corespunzătoare din punct de vedere al unei bune vizionări.

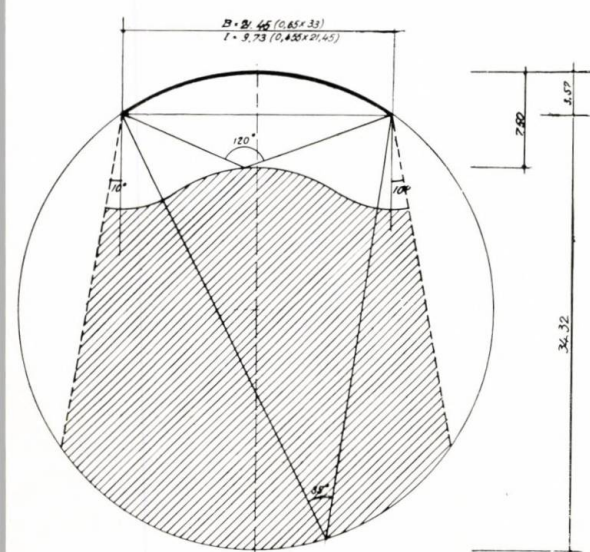
Sala de formă dreptunghiulară se înscrie corect pe schema teoretică, prin pierderea unor locuri de categoria a III-a, locurile laterale din schemă. Într-o sală de formă dreptunghiulară, cu ecran cinemascop, se pierde o suprafață destul de mare, în zona primelor rînduri de scaune. La sălile dreptunghiulare, cu ecran universal, suprafața sălii este mult mai bine folosită.

Sala de formă trapezoidală se suprapune fidel pe schema teoretică, dovedind științific că ea oferă cea mai bună vizibilitate pentru toate locurile. Cele mai multe exemplificări din studiu sînt săli de această formă.

Sala de formă hexagonală, la ecran cinemascop, se înscrie destul de bine pe schema teoretică, prin pierderea unor locuri de categoria a III-a din fundul sălii. Această formă de sală a fost exemplificată la săli cu 800 locuri, cu ecran cinemascop. Pentru ecran universal nu a fost dat nici un exemplu de sală cu această formă, deoarece înscrierea ei pe schema teoretică nu este logică.

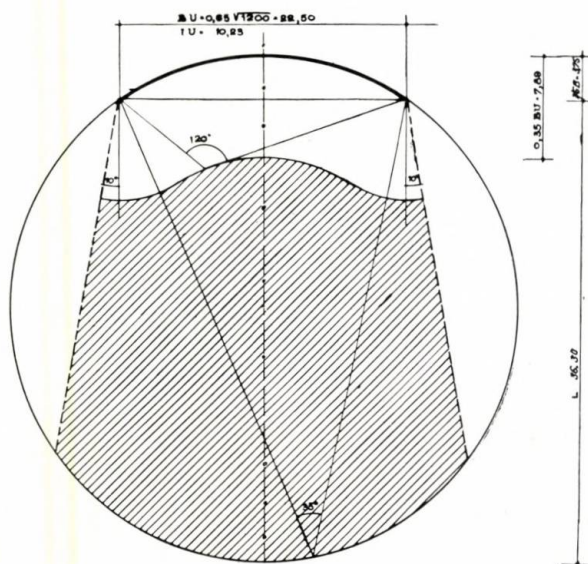
Sala de formă circulară este analizată și ea prin suprapunerea pe schema teoretică. Se constată că la ecran cinemascop, forma circulară a sălii poate fi admisă, prin introducerea unor pereți interiori, care să limiteze spațiul pierdut din zona primelor rînduri de scaune. Această formă nu este cazul să fie generalizată la sălile exclusiv pentru cinematograf, dar ea poate fi utilizată la săli cu funcțiuni

cu 1 000 de locuri

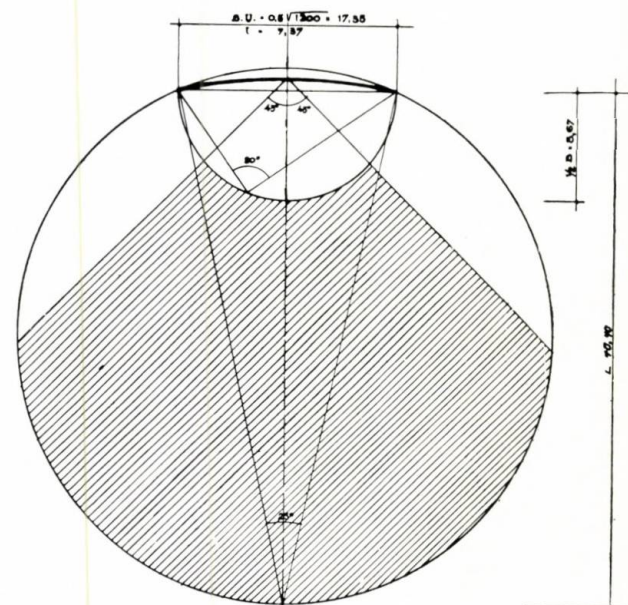

SCHEMA ECRAN UNIVERSAL

Fig. A₃ — Scheme teoretice pentru cinematografe cu 1 200 de locuri

SCHEMA ECRAN UNIVERSAL

SCHEMA ECRAN LAT

polivalente, în care se prezintă și spectacole de cinematograf. De asemenea, la sălile de cinematograf cu ecran universal această formă de sală nu poate fi propusă, ea înregistrându-se logic pe schema teoretică.

2. ACUSTICA

Studiul analizează, în continuare, formele de săli și în raport cu comportarea lor din punct de vedere acustic.

Specifică spectacolelor de cinematograf este redarea sunetelor prin difuzoare (grupul difuzoarelor de la ecran și din sală).

În sala de spectacol se urmărește o bună reverberație, fără concentrări (focalizări) și slăbiri de sunete (efect de umbră) sau ecouri.

Timpul de reverberație este în funcție de volumul sălii și de suprafața totală de absorbție (realizată din totalitatea materialelor folosite ca finisaj, unele din ele fiind materiale fonoabsorbante, utilizate special). La săli de cinematograf se tinde spre un timp de reverberație optim de 1,1—1,2 sec. la frecvența de 500 Hz.

După ce vom analiza diferite forme de sală și comportamentul lor din punct de vedere acustic, vom reveni la importanța volumului sălii asupra calculului timpului de reverberație.

Studiul a analizat formele de săli ce se pot executa cu investiții curente și cu materiale ce se pot procura din țară.

Sala de formă dreptunghiulară favorizează formarea undelor staționare pe pereții laterali din cauza paralelismului.

Tratarea fonică a pereților, fie cu suprafețe rugoase, fie cu suprafețe frante, care să difuzeze sunetele, poate rezolva favorabil aceste neajunsuri.

Sala de formă trapezoidală nu dă nici un fel de neplăceri acustice, având pereții neparaleli. După calculul volumului și respectiv al timpului de reverberație, cantitățile de material absorbant, la frecvențe joase și înalte, vor fi dispuse pe pereți în funcție de suprafața rezultată.

Sala de formă hexagonală se comportă la fel ca sala de formă trapezoidală, adică nu produce dificultăți. Cea de formă circulară, netratată, focalizează sunetele, lucru ce are un efect supărător.

Ca urmare a creșterii exigențelor tehnicii cinematografice, a apărut ecranul universal care oferă spectatorilor iluzia că se află în mijlocul acțiunii. Înălțimea mare a ecranului universal atrage după sine inconvenientul creșterii considerabile a volumului sălii, ceea ce duce la complicații acustice.

Valorile pentru volumul specific, întâlnite la sălile proiectate și executate pînă acum, erau cuprinse între limitele 4,5—6,00 m³/spectator (la săli cu ecran cinematograf).

Din exemplele date în studiu, la sălile cu ecran universal în funcție de soluție, valorile specifice sînt cuprinse între limitele 6,7—10 m³/spectator, fiind similare cu valorile optime ale volumelor specifice corespunzătoare sălilor de concert. O mărire a volumului specific implică o mărire a absorbției acustice. Din tabelul nr. 1 se constată că în cazul dublării valorilor volumului specific, absorbția acustică (adică totalitatea materialelor fonoabsorbante) crește de aproape 3 ori.

Tabelul nr. 1

Volumul specific în m ³ /spectator	Absorbția acustică pe m ²		
	800 locuri	1 000 locuri	1 200 locuri
5	232	290	348
6	348	436	524
7	466	582	698
8	580	728	872
9	700	874	1 050
10	816	1 020	1 220
11	940	1 166	1 400
12	1 050	1 312	1 575

Considerînd foarte importantă problema creșterii valorilor volumului specific la sălile cu ecran universal, în studiu s-a urmărit reducerea volumului, utilizînd toate secțiunile de sală posibile, dar fără rezultate prea eficiente. Toate sălile au fost studiate cu o înclinare a tavanului spre peretele opus ecranului pînă la limita înălțimii difuzoarelor de efecte stereofonice care este de 4,00—4,50 m.

La sălile cu înălțime mai mare de 11 m s-a prevăzut, în planul vertical al ecranului, tratarea fonică a tavanului, spre a se evita efectele de ecou perceptibile din primele rînduri.

La sălile exemplificate în studiu, a căror distanță de la ecran la peretele opus depășește 30 m, sînt posibile efecte supărătoare de ecou, care pot fi înlăturate prin tratarea peretelui cu materiale absorbante.

Pentru a contribui la o bună difuzare a sunetului, în toate sălile de capacitate mare, se recomandă ca tavanul să fie executat din suprafețe frante, cu un relief cît mai agitat.

O bună acustică se mai obține și printr-o bună izolare fonică, față de zgomotele din interior și din exterior, printr-o dimensionare corectă a grosimii pereților exteriori și a planșeelor.

Toate soluțiile din acest studiu, referindu-se la acustica cinematografelelor de mare capacitate și a sălilor de spectacol din categoria cinematografelelor reprezentative, au prevăzut ca scaunele din sala de spectacol să fie capitonate cu pluș, iar pardoseala acoperită cu mochetă, participînd astfel la totalitatea materialelor absorbante necesare.

3. STRUCTURA DE REZISTENȚĂ

În ceea ce privește structura de rezistență a sălilor de cinematograf de mare capacitate, atît din documentarea făcută, cît și din experiența de la noi din țară, studiul a desprins următoarele tendințe în alegerea structurilor pentru acoperirea acestor săli, enumerînd soluțiile cu utilizare mai largă ca și unele soluții de acoperire, care dau posibilitatea industrializării lucrărilor și folosirea tehnicii noi.

Precizăm că unor soluții de acoperire, care încercu să folosească tehnica nouă (acoperiș suspendat pe cabluri), li se opun prescripții de izolare fonică, care cer ca învelitoarea să aibă o greutate de minimum 320 kg/m²; această soluție nu se pretează nici la sistemul de ventilație pe la partea superioară, nici la sistemul de iluminare a sălii prin plafon, neputîndu-se schimba becurile prin pod.

Desigur că iluminatul sălilor de cinematograf poate fi rezolvat și altfel decît prin tavan, dar în cazul sălilor exemplificate, deschiderile fiind prea mari, o altă rezolvare pare neeficientă.

Sistemul de acoperire a sălilor va fi expus sumar prin enumerarea soluțiilor posibile.

Pentru acoperirea sălilor dreptunghiulare se preconizează:

- grinzi de beton armat din elemente prefabricate, asamblate prin precomprimare, cu deschidere maximă de 27 m;
- ferme de beton armat preturnate, cu deschidere maximă de 27 m;
- ferme de beton armat din elemente asamblate prin precomprimare, cu deschidere maximă de 30 m;
- arce de beton armat monolit;
- arce de beton armat, preturnate;
- ferme metalice;
- cadre de beton armat prefabricate, realizate din elemente asamblate prin precomprimare.

Pentru acoperirea sălilor trapezoidale și hexagonale:

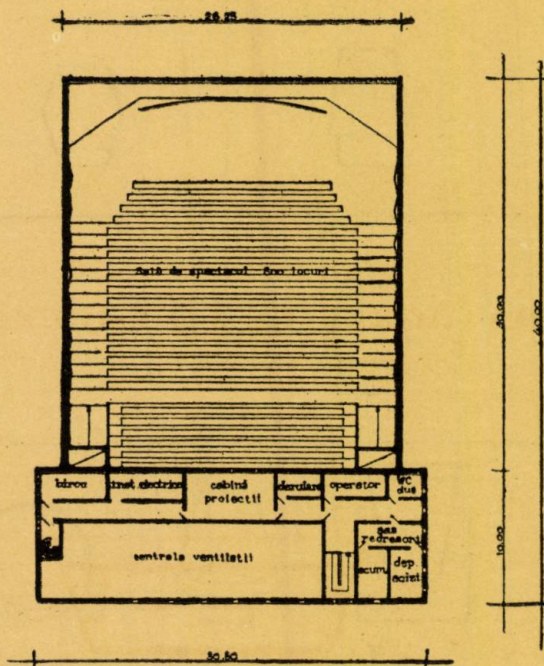
- plăci casetate monolit, precomprimare în 2 sensuri;
- plăci casetate din cutii prefabricate, precomprimare în 2 sau 3 sensuri;
- rețea de ferme de beton armat, executată din elemente prefabricate, asamblate prin precomprimare;
- acoperiș suspendat prin cabluri și acoperiș suspendat pe cabluri, rigidizat cu ferme metalice;
- cadre de beton armat prefabricate, realizate din elemente asamblate prin precomprimare;
- ferme de beton armat preturnate, cu deschideri egale (puse în lungul sălii) sau cu deschideri variabile (puse transversal);
- ferme de beton armat din elemente asamblate prin precomprimare, cu deschideri variabile.

Pentru sala de formă circulară s-a propus o cupolă din elemente prefabricate de beton armat.

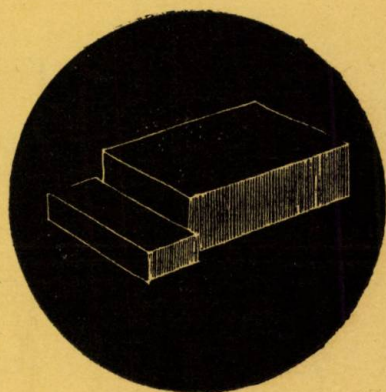
4. VENTILAȚIA ȘI ILUMINAREA

O pondere la fel de mare a fost acordată și alegerii soluției de ventilație și iluminare a sălii, care depinde direct de rezolvarea sistemului constructiv.

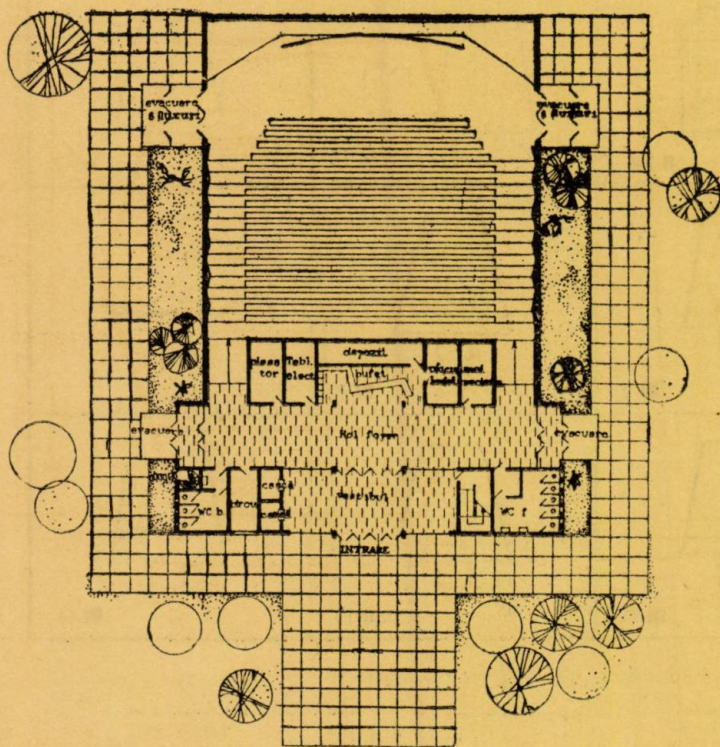
Pentru determinarea sistemelor de ventilație la sălile de cinematograf cu capacitate mare, au fost trase concluzii atît din documentarea la zi, cît și din experiența construcțiilor realizate în ultimul timp la noi în țară. Prin studiu au fost propuse numai soluțiile care se axează pe introducerea pe sus a aerului, în două ipoteze: jet concentrat multiplu și plafon perforat (ploaie de aer).

Plan etaj

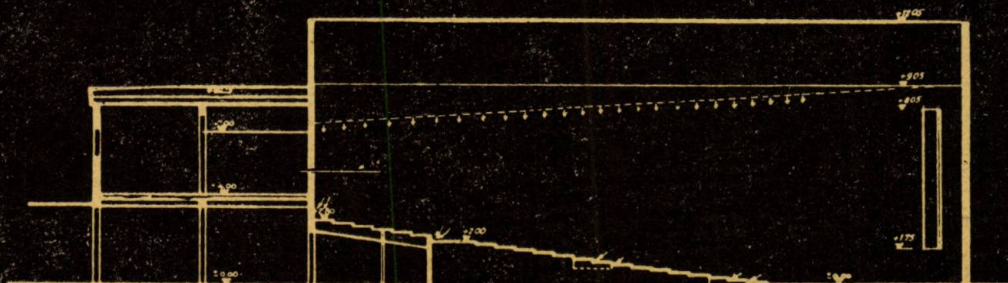

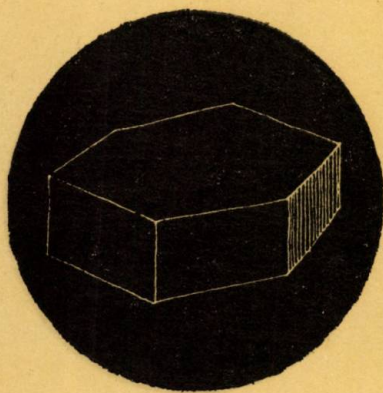
CINEMATOGRAF CU 800 LOCURI (SOLUȚIA 1)

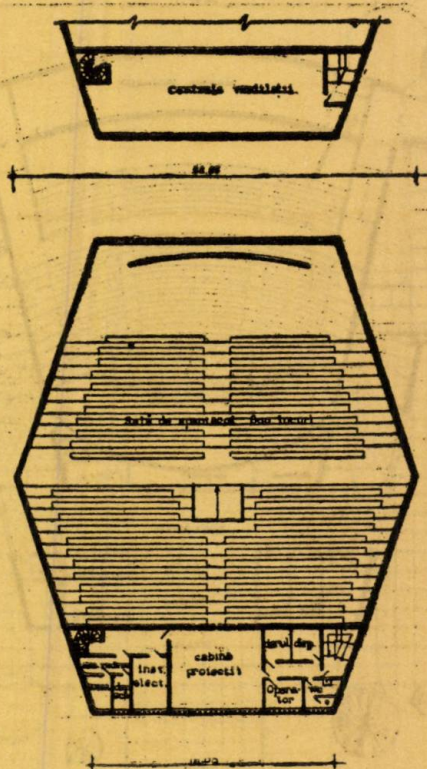
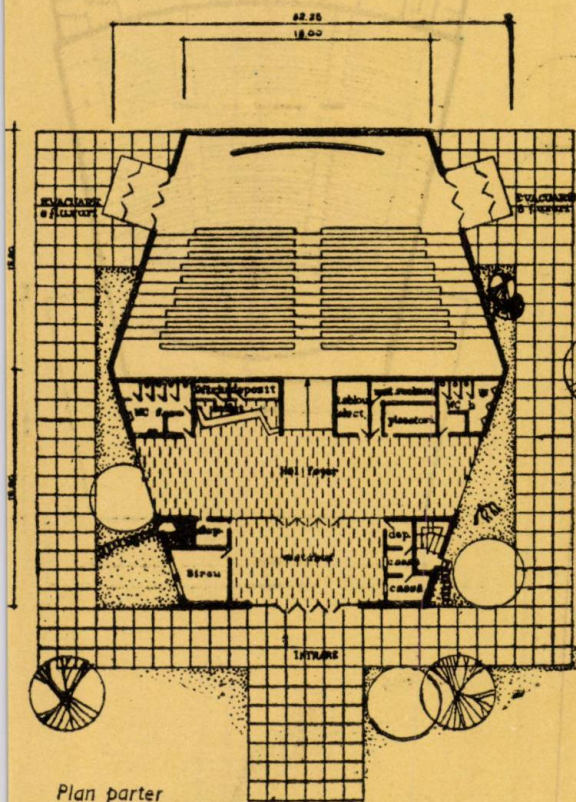
Plan parter

Secțiune longitudinală

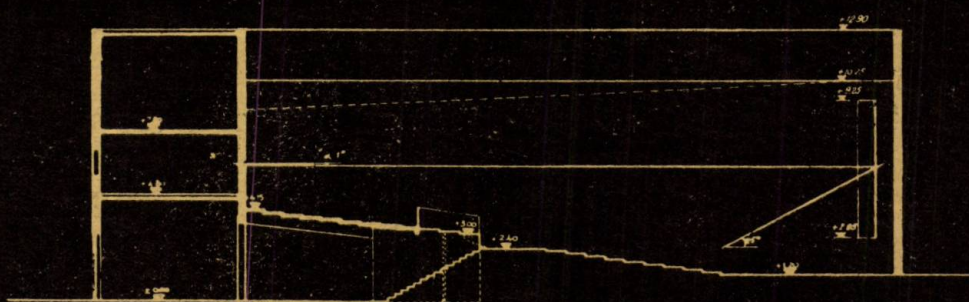

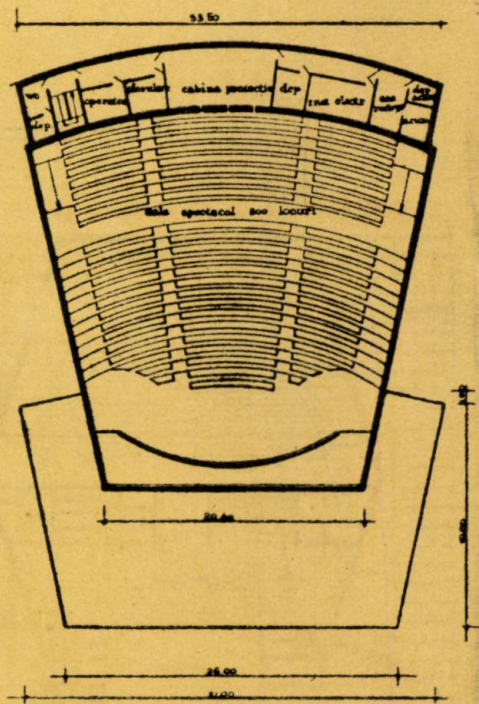

CINEMATOGRAF CU 800 LOCURI (SOLUȚIA 14)

Secțiune longitudinală

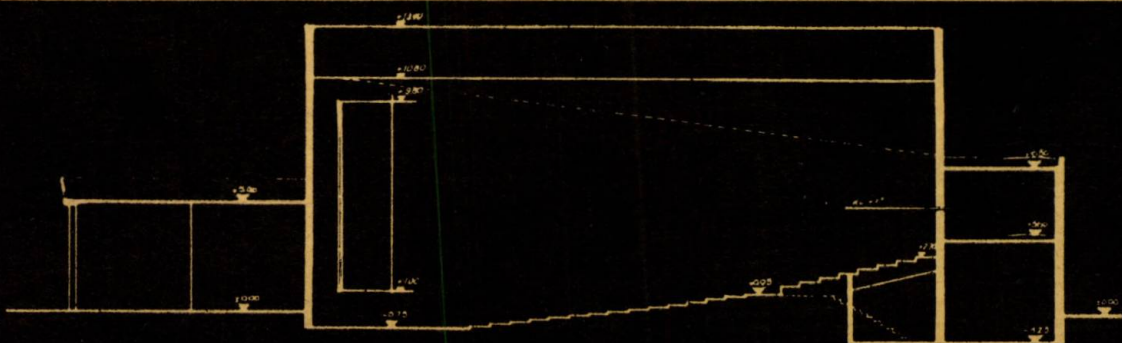

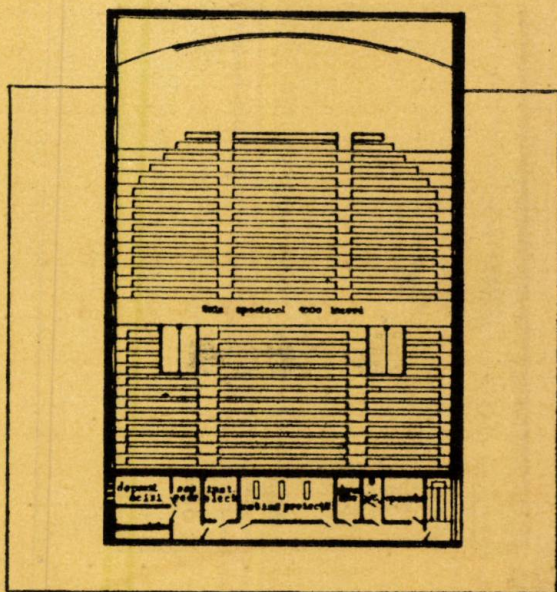
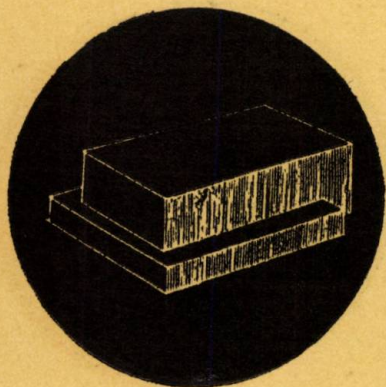

Plan etaj

Plan parter

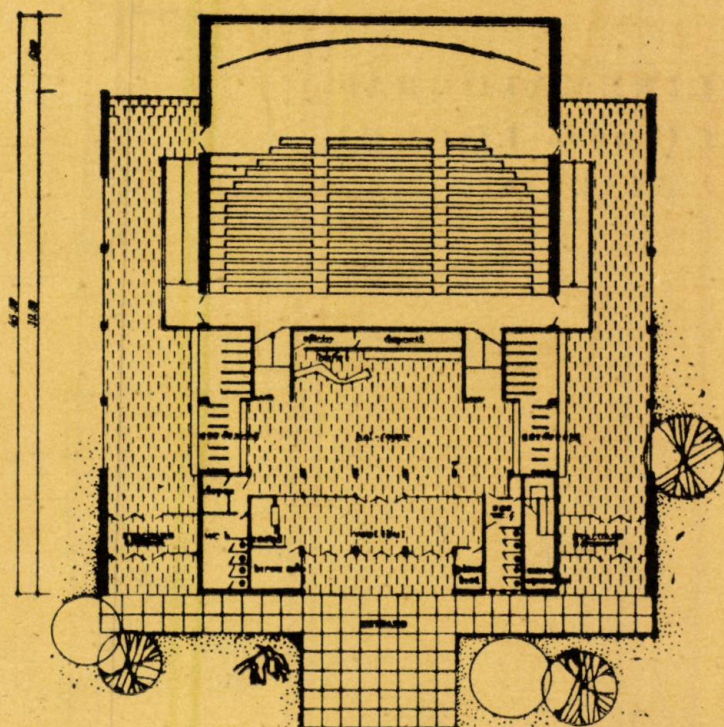
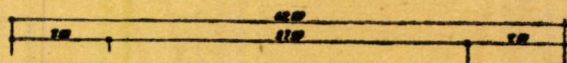
Secțiune longitudinală

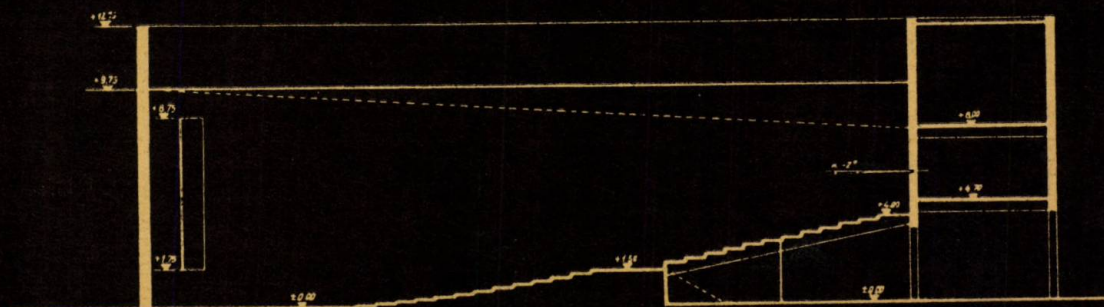
Plan etaj

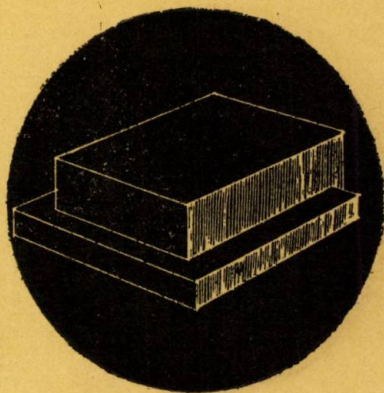
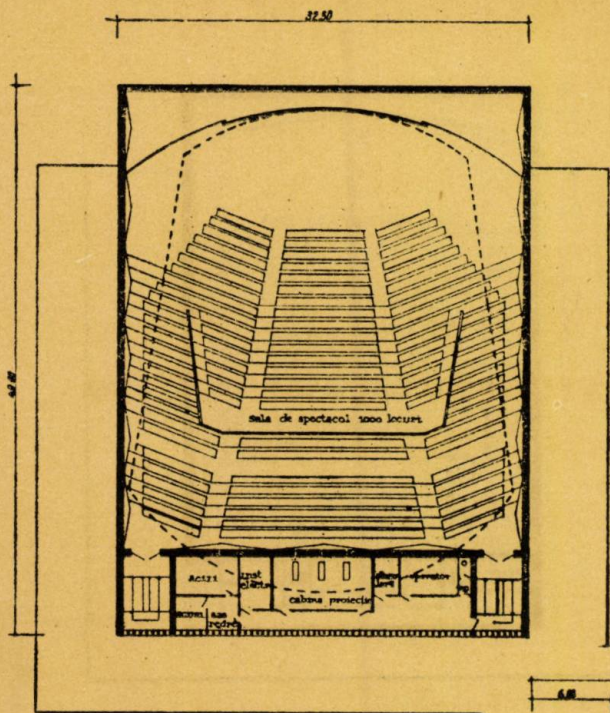
CINEMATOGRAF CU 1000 LOCURI (SOLUȚIA II₁)

Plan parter

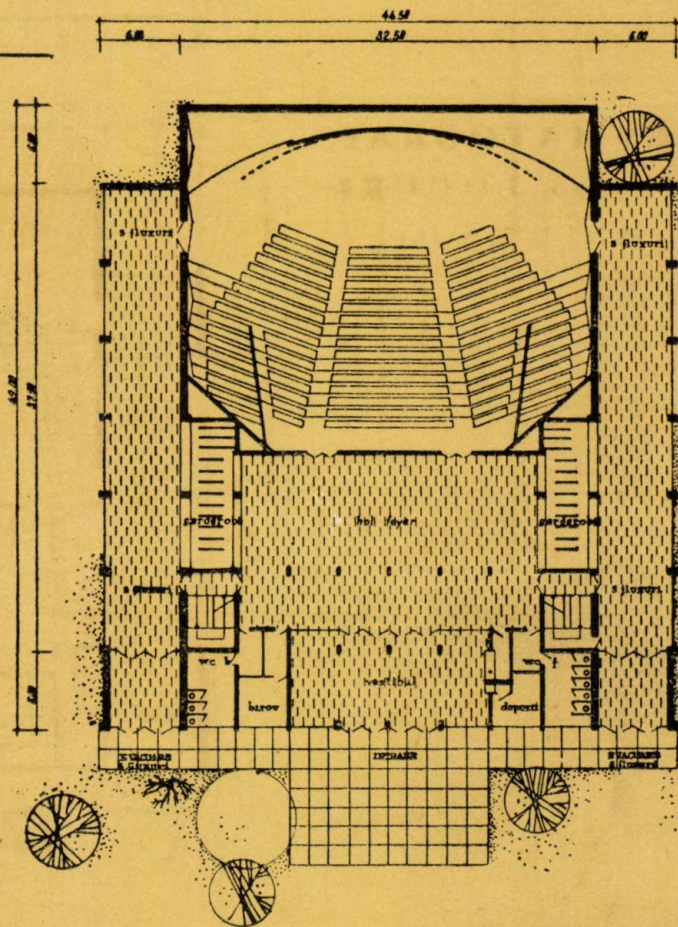
Secțiune longitudinală

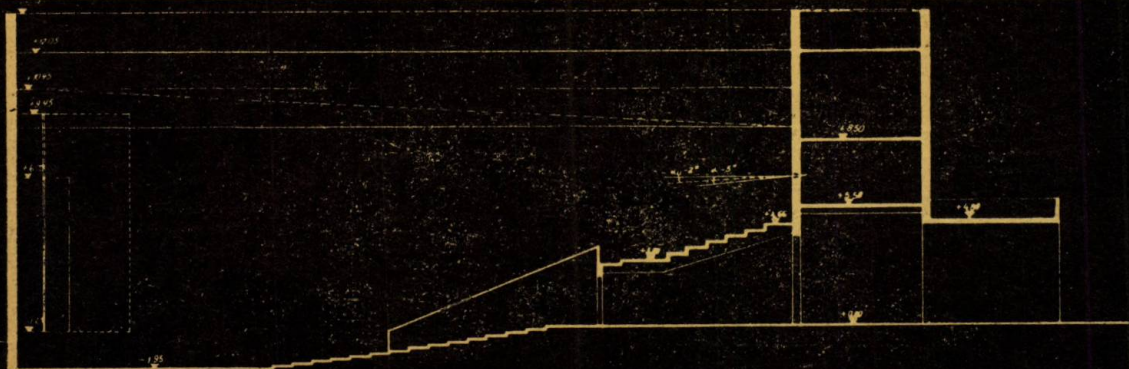
Plan etaj

**CINEMATOGRAF
CU 1000 LOCURI**
(SOLUȚIA II₂ II_{2a})

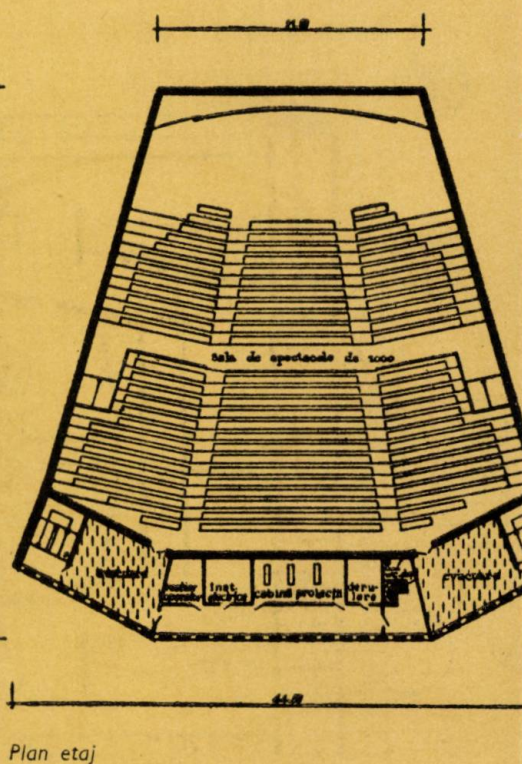
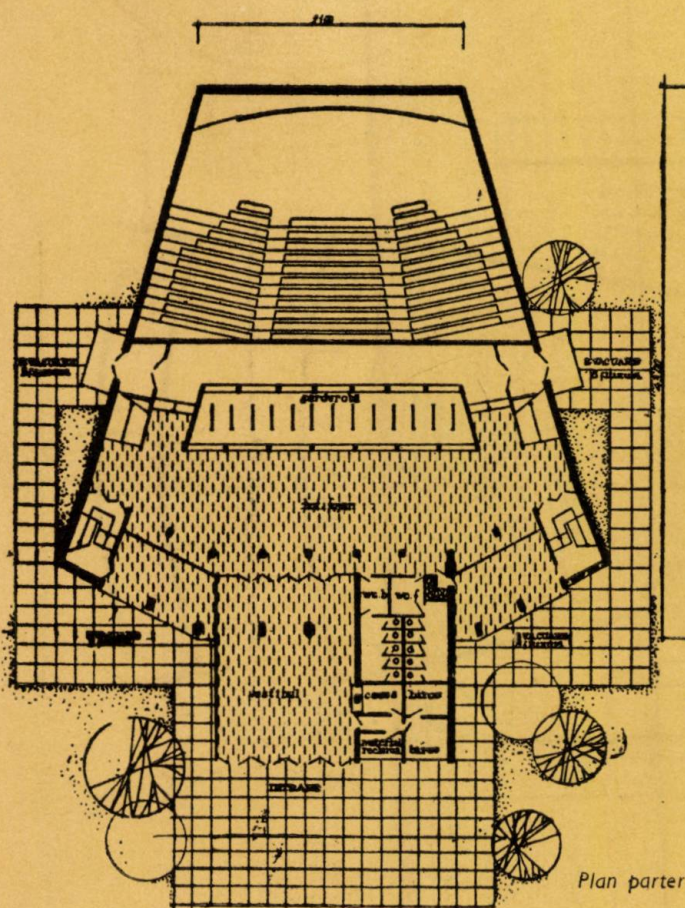
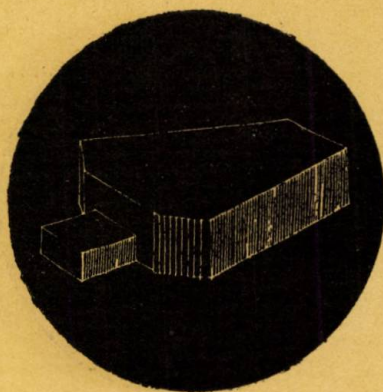

Plan parter

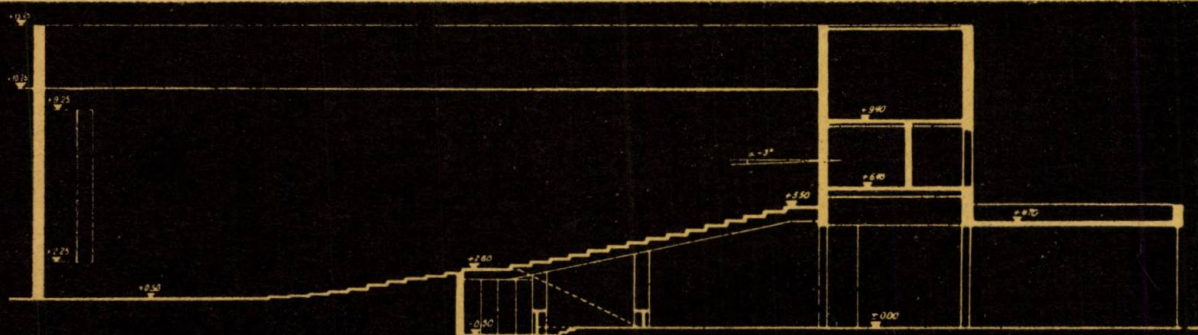
Secțiune longitudinală

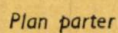
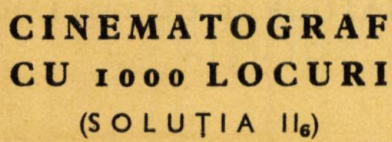

CINEMATOGRAF CU 1000 LOCURI (SOLUȚIA II₅)

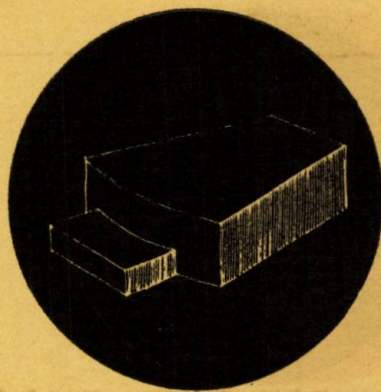
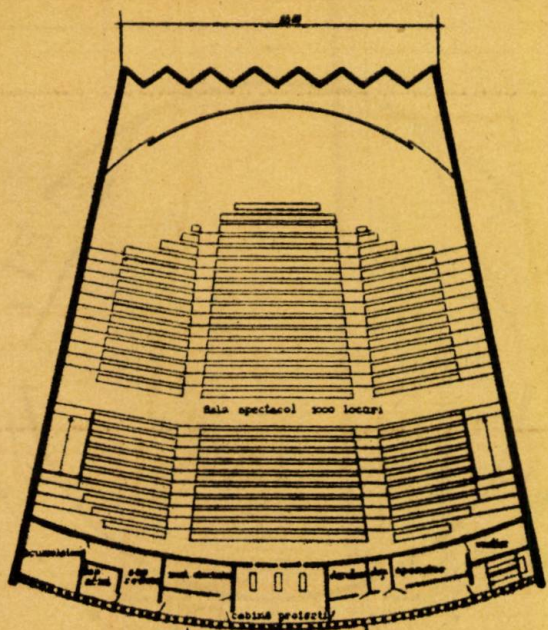

Secțiune longitudinală

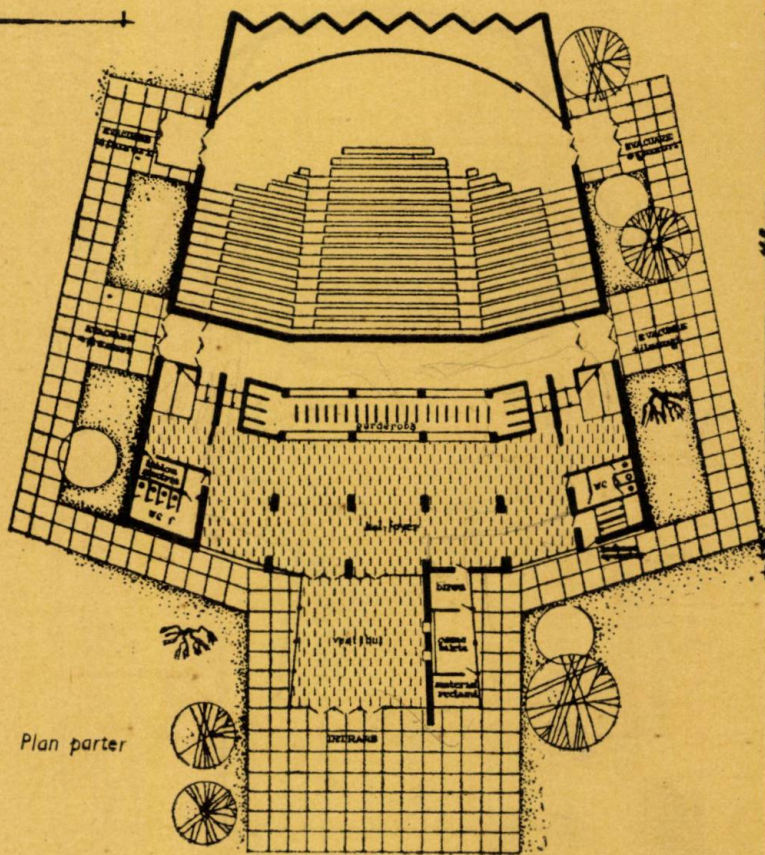
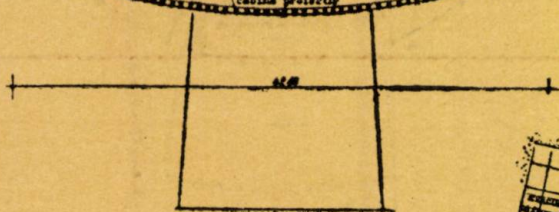

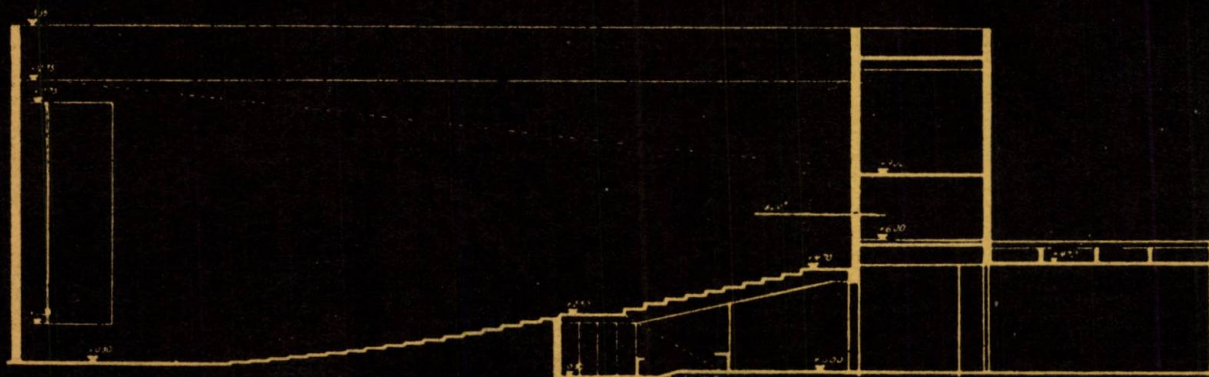
This technical drawing illustrates a cross-section of a dam. The structure features a curved upstream face on the left and a stepped downstream face on the right. Key elevation points are marked with numerical values: 11.75 at the top left corner, 11.71 and 10.25 at the top right corner, 9.30 at the top of the rightmost structure, 8.65 and 8.25 on the left side, 8.00 on the downstream slope, 7.50 at the base of the slope, 7.00 at the base of the rightmost structure, and 6.00 at the bottom left corner. A dashed line indicates a slope or internal structure. A small label 'a-b' is present near the top right corner.

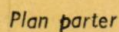
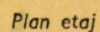
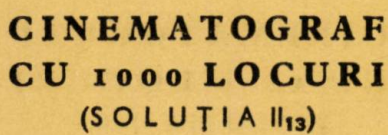

CINEMATOGRAF CU 1000 LOCURI (SOLUȚIA II₁₂)

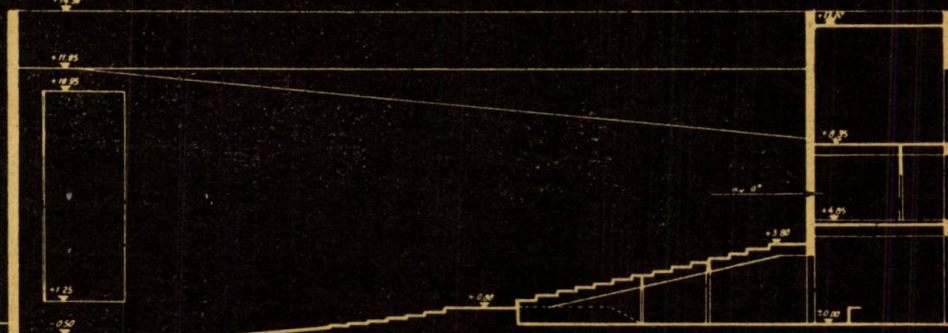

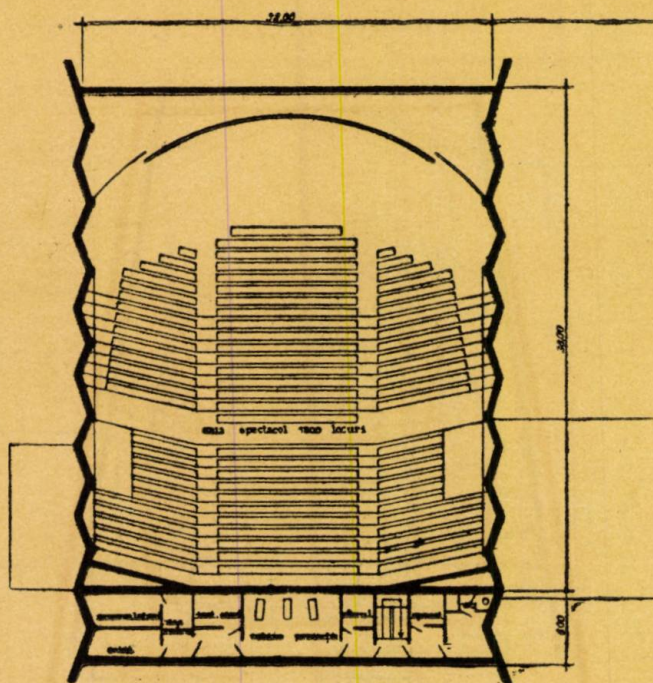
Secțiune longitudinală

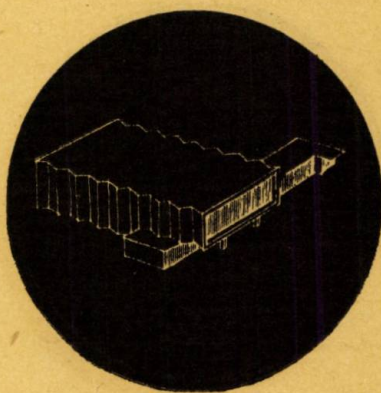

Secțiune longitudinală

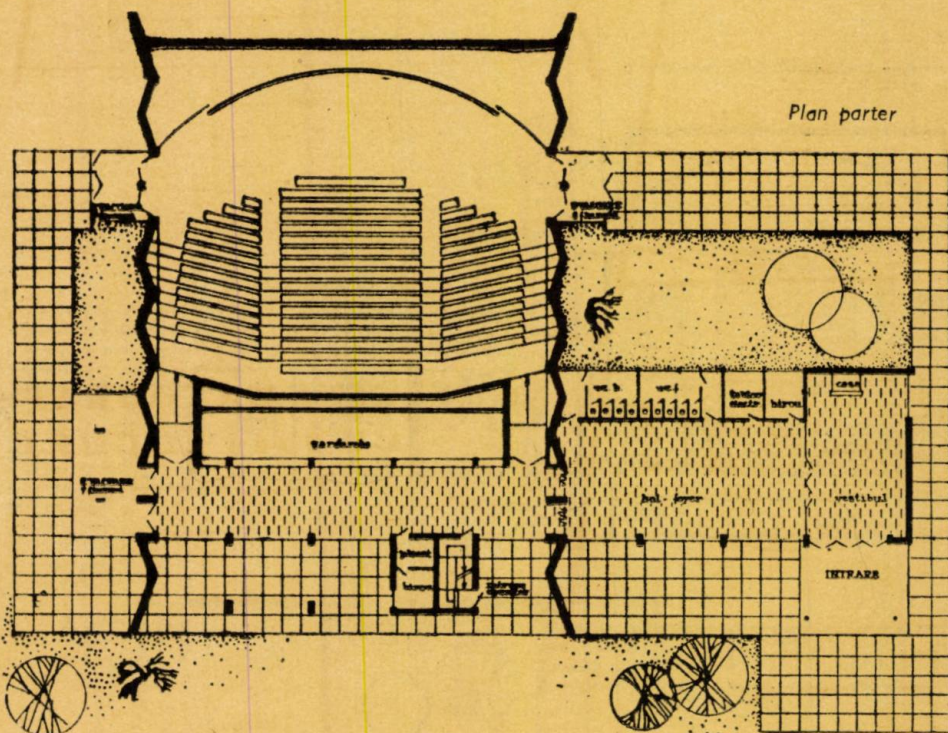

Plan etaj

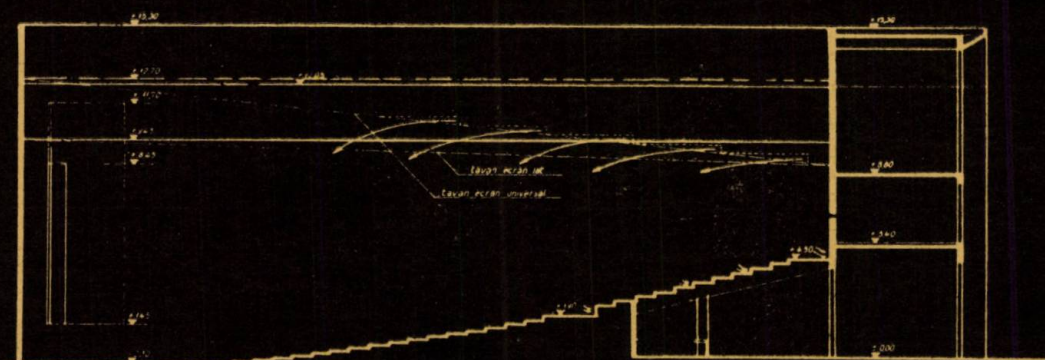

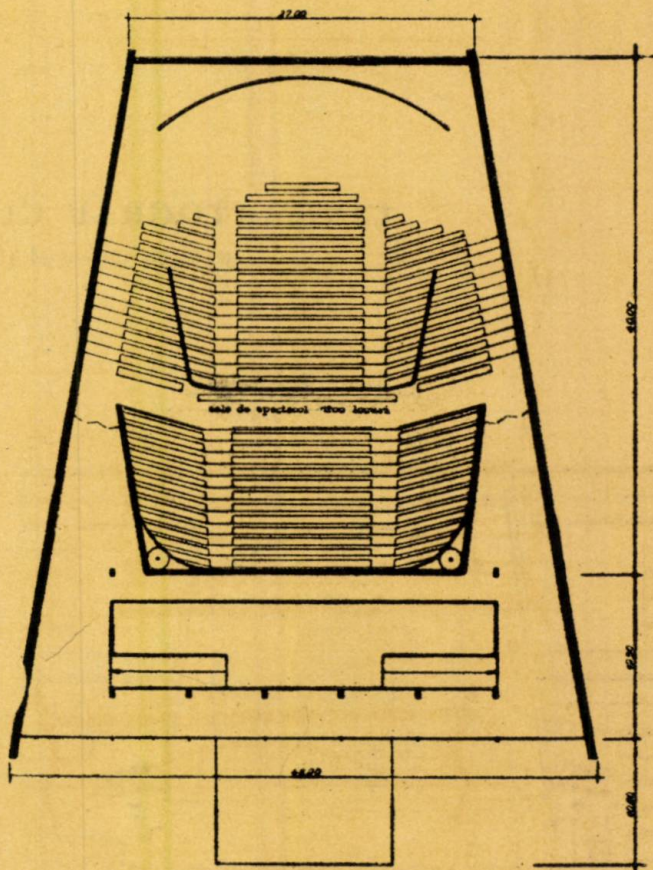
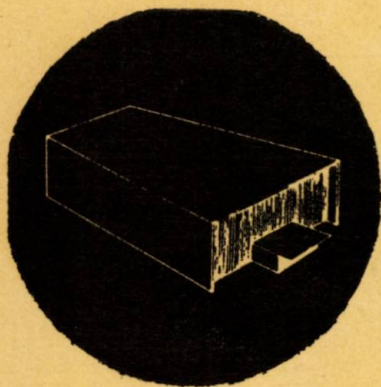
CINEMATOGRAF CU 1200 LOCURI (SOLUȚIA III₁)

Plan parter

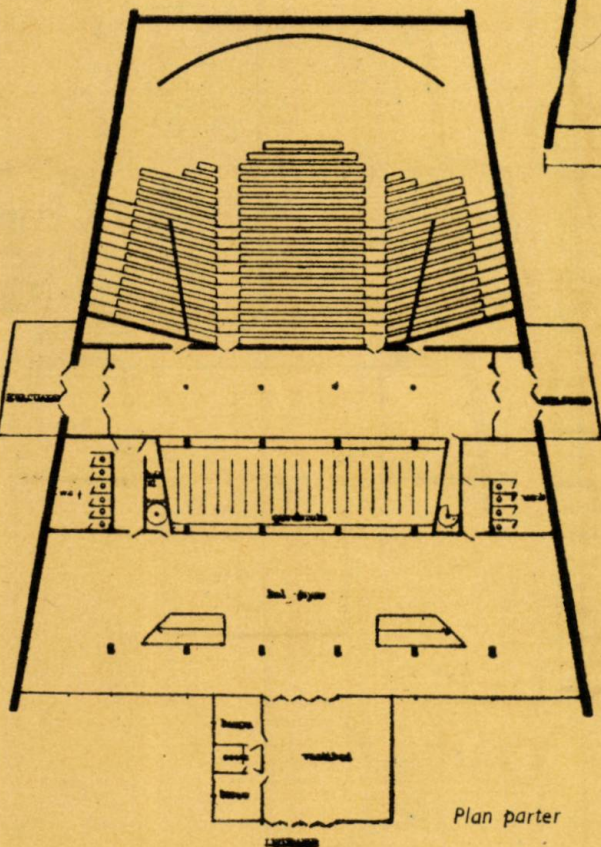
Secțiune longitudinală

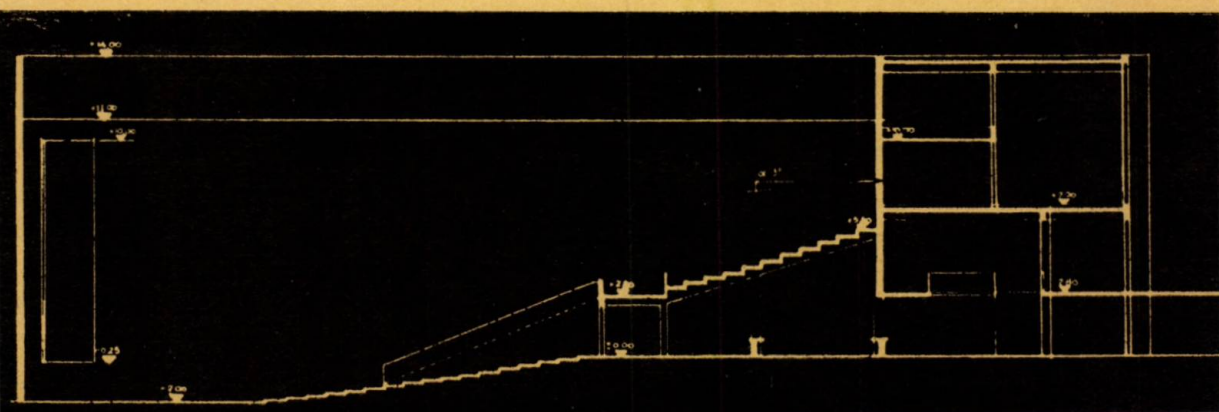
Plan etaj

CINEMATOGRAF CU 1200 LOCURI (SOLUȚIA III₁₄)

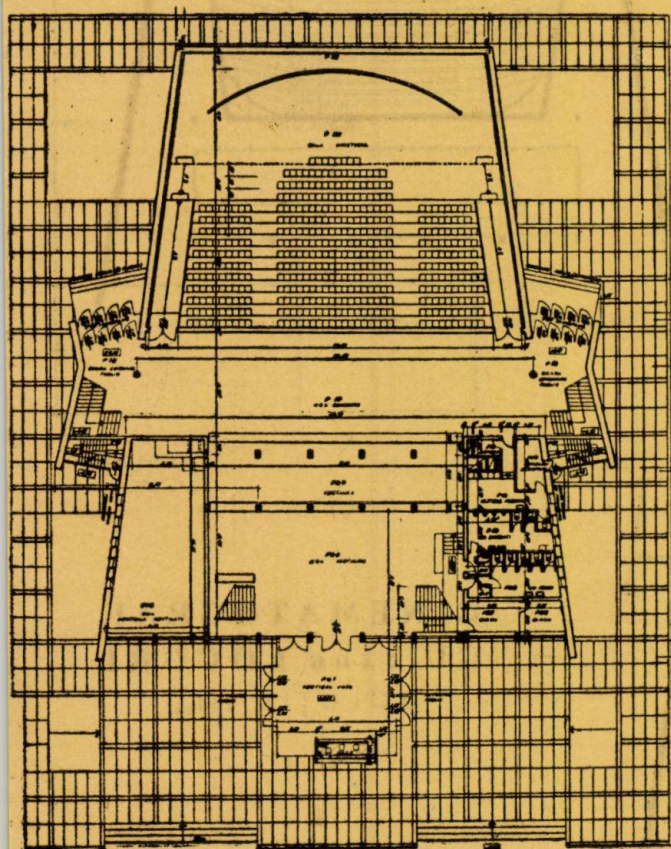
Plan parter

Secțiune longitudinală

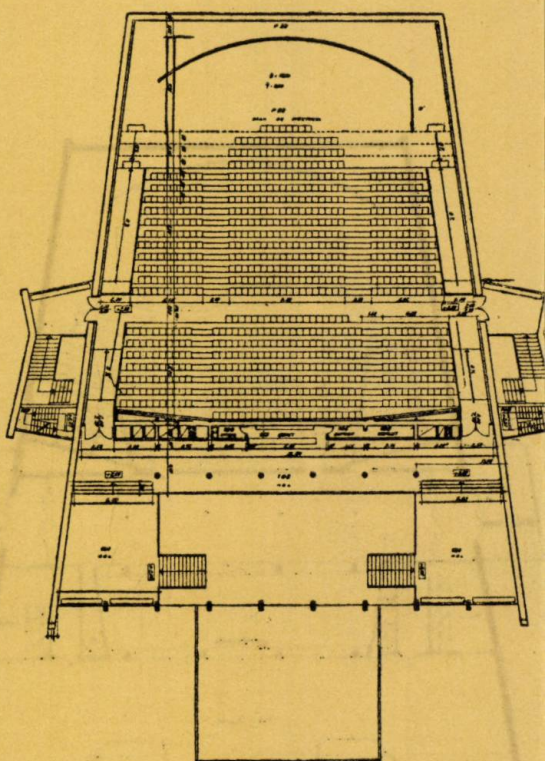

CINEMATOGRAF CU 800 LOCURI

cu ecran universal (fază P.A.)

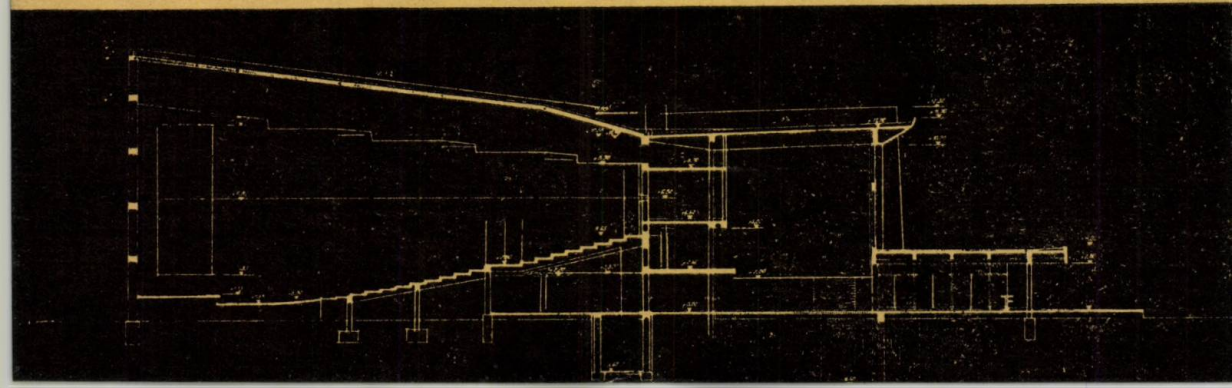

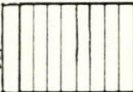
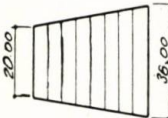
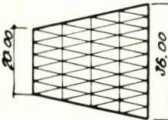
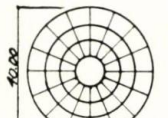
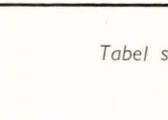
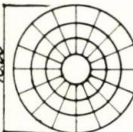
Plan parter

Plan etaj

Secțiune longitudinală

			INDICI					
			BETON			OTEL		
			PreL m ³ /m ²	Turnat m ³ /m ²	Total m ³ /m ²	S.B.P. ¹⁾ kg/m ²	OL38 kg/m ²	Total kg/m ²
armare așchiuie			0,15	0,04	0,19	-	30,5 2,3	32,8
			0,16	0,04	0,20	-	33,0 2,3	35,3
Armare prefabricată			0,168	0,048	0,216	3,2	19,7 3,5	26,9
			0,182	0,054	0,236	3,75	18,55 3,70	26,0
			0,168	0,48	0,216	4,0	20 3,5	27,5
			0,22	0,04	0,26	5,0	17,0 3,0	25,0
armare obșchiuie			0,125	0,04	0,165	-	5 8	13,0

Tabel sinoptic de soluții pentru structura acoperișului

Ambele soluții realizează soluția de bază a schemei de ventilație pentru cinematografe: repartizarea uniformă a aerului în tot cuprinsul sălii de spectacol.

Evacuarea aerului, în aceste cazuri, se preconizează a se efectua la nivelul pardoselii, prin fente în gradene, la peretele posterior sau în podiumul ecranului.

Pentru ventilarea sălii s-a prevăzut o instalație de ventilație cu umidificare iarnă și răcire vara.

La sălile cu 1 000—1 200 locuri se prevede o instalație de condiționare cu răcire și automatizare.

Amplasamentul centralei de ventilație a dat naștere unor divergențe de opinii între constructor și specialistul în probleme de acustică.

Multe din exemplificările date în studiu propun ca centrala de ventilație să fie amplasată la etaj, în scopul de a încheia volumul cinematografului.

Pentru a se evita transmiterea vibrațiilor utilajelor prin elementele de construcție, sînt necesare următoarele măsuri: postamente flotante, sisteme amortizoare calculate în funcție de masa vibrantă, ventilatoare silențioase.

★

Preocuparea majoră, la alcătuirea exemplurilor, a fost de a concretiza principiile care au fost urmărite în detaliu în acest studiu și care au fost expuse cu privire la forma și secțiunea sălii de spectacol.

Au intervenit însă și probleme noi în elaborarea exemplificărilor și anume: garderoba cu funcțiunea ei, care duce la dublarea suprafețelor de hol și evacuare. Grupul încăperilor legate de public, exclusiv sala, cît și grupul încăperilor tehnico-administrative, pot fi rezolvate prin adaptarea la teren, în funcție de

amplasament. De aceea, rezolvarea în plan a acestor funcțiuni nu urmărește decît să stabilească legăturile ce trebuie să existe între diferitele grupuri de încăperi și sala de spectacol, precum și dimensionarea lor în funcție de norme.

Exemplele date pentru cinematografe cu o capacitate de 800 locuri, diferă între ele prin forma sălii de spectacol. La cele care reiau o formă de sală ce a mai fost exemplificată, acest lucru se face în scopul de a se rezolva în mod diferit circulația publicului, precum și o grupare diferită a funcțiunilor auxiliare (centrale de ventilație, complexul cabinei de proiecții, soluțiile I₁ și I₂).

În urma avizării studiului, soluția I₁₃ a fost propusă să fie dezvoltată în faza P.A., cu recomandarea de a i se introduce și garderobă.

Generat de acest studiu este și proiectul cinematografului cu 800 locuri, cu ecran universal. Acest proiect, într-o fază avansată, face parte din categoria cinematografele reprezentative, cu grad de confort și dotare din cele mai avansate. Sala de spectacol este de formă trapezoidală și este studiată pentru a întruni toate condițiile pentru o vizionare și o acustică optimă.

Soluția se caracterizează prin separația pe niveluri a circulației publicului, de la intrare și pînă la evacuarea sălii.

Holul este tratat pe înălțime, avînd la nivelul intrării funcțiunea de predare a hainelor la garderobă, iar la nivelul unei supanțe (la numai 2,30 m diferență de nivel) funcțiunea de așteptare. Holul este exprimat pe toată lungimea lui în fațada principală.

Funcțiunile tehnice sînt rezolvate în totalitatea partiului în așa fel încît să nu contravină nici unei prescripții de ordin funcțional. Centrala de ventilație este plasată într-un subsol care prinde și din înălțimea parterului; la același nivel sînt plasate toate încăperile necesitate de instalațiile de condiționare, de cele electrice, de grupul de transformare propriu, de spațiu pentru vizitarea instalațiilor etc.

Complexul cabinei de proiecții este plasat la etaj, la un nivel peste intrarea publicului în sală. Cabina este dotată cu două aparate de proiecție pe ecran universal și cu două aparate de proiecție pe ecran normal și cinemascop. La nivelul cabinei de proiecții este amplasat și grupul iluminatului de siguranță. Accesul la această cabină se face prin două scări care deservesc subsolul și etajul cabinei.

Cinematograful este exprimat într-un volum unic, determinat logic de secțiunea constructivă.

Nu vom descrie soluțiile de cinematografe cu 1 000—1 200 locuri, pentru a nu repeta unele lucruri analizate anterior. Ne vom ocupa numai de garderoba acestora, ca mod de rezolvare în studiu.

Din exemplificările date pentru sălile cu capacitate de 1 000 și 1 200 locuri, se desprind 3 moduri diferite de a rezolva problema garderobelor:

— garderobă cu dublă servire, în care circulația publicului este bine diferențiată (soluțiile II₁, II₂, II_{2a}, III₁₄);

— garderobă cu dublă servire, în care circulația publicului este dirijată (soluțiile II₃, II₄, II₅, II₆, III₂, III₁₂);

— garderobă cu simplă servire, în care publicul așteaptă intrarea la spectacol, pînă ce sala a fost în totalitate evacuată (soluțiile II₁₁, II₁₃, III₁, III₁₁).

Au fost exemplificate toate trei modalitățile de funcționare a garderobei, pentru a fi exprimate în studiu toate posibilitățile de proiectare.

Se remarcă la unele soluții din categoria 1 000—1 200 locuri, cu garderoba cu dublă servire în care circulația este dirijată spre spațiul de preluare a hainelor, că suprafețele holurilor aferente garderobei sînt insuficiente, ceea ce duce la întîrzierea evacuării sălii de spectacol (soluțiile II₁, II₃, II₄, II₅, II₆, III₂, III₁₂).

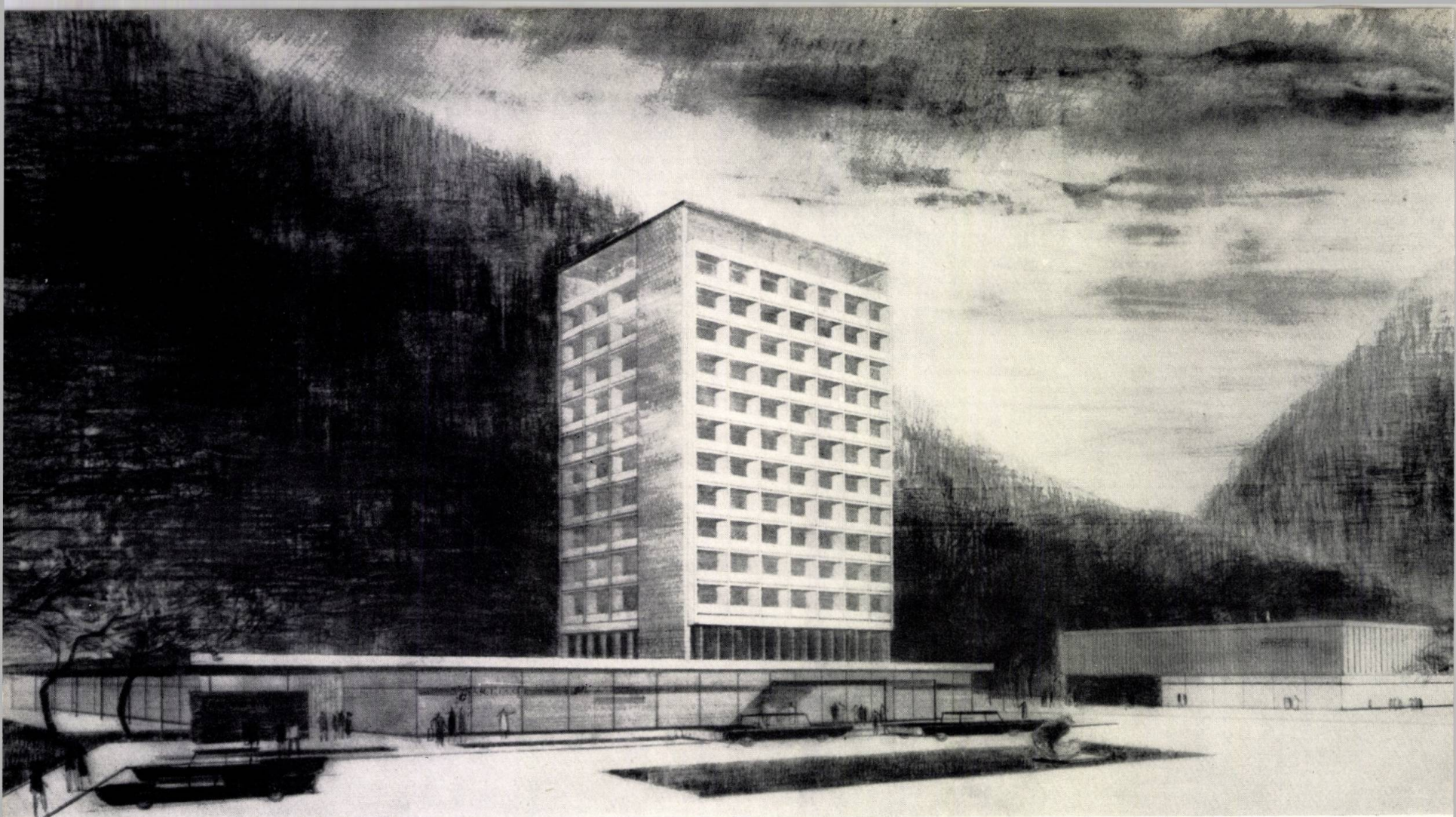
În privința amplasamentelor posibile, studiul a analizat posibilitatea legării cinematografului cu blocuri de locuit și a ajuns la concluzia că pentru sălile cu capacități mari (obiectul studiului), blocurile de locuit ar trebui să fie clădiri cu p + 8 sau p + 9 etaje, ca să corespundă unei densități care ar justifica o asemenea capacitate și pentru a respecta prescripția de distanță.

Considerăm că nu este favorabilă legătura cu blocuri de locuit decît în situații existente, în care nu se întrevide o altă soluționare.

În cazul amplasamentelor în care cinematograful se grupează cu magazine, expoziții, reiese din studiu că această combinație este satisfăcătoare.

Trecînd în revistă soluțiile prezentate în studiu putem afirma că toate aceste soluții funcționează, realizînd într-un ansamblu de cerințe pe specialități, făcînd remarcă însă că unele soluții se relevă în mod special, printr-o rezolvare mai judicioasă. Dintre acestea, amintim soluțiile care integrează funcțiunea într-un volum bine echilibrat, cu săli de formă trapezoidală și cu garderobă cu dublă servire, cu circulația bine diferențiată la intrarea la spectacol și la evacuarea sălii.

Arh. MARIANA BUCUR

HOTEL TURISTIC LA PIATRA-NEAMȚ

Autori: arhitecții Alexandru Iotzu,
Victor Aslan, Gertrude Rudich
I S C A S

Țara noastră se remarcă atât prin varietatea și pitorescul peisajului cât și prin existența a numeroase monumente de mare valoare artistică și istorică, mărturii ale posibilităților creatoare ale poporului nostru. În ultimele două decenii, acest minunat cadru natural a suferit multiple modificări prin mărețele realizări ale regimului nostru.

Cunoașterea acestor importante documente ale trecutului, cât și a construcțiilor de tot felul din ultimul timp, devine din ce în ce o necesitate a întregului popor, popularizarea lor fiind un important mijloc de afirmare a potențialului nostru atât în țară cât și peste hotare.

Amplificarea și modernizarea diferitelor mijloace de transport pot facilita dezvoltarea turismului intern și internațional. Pentru aceasta însă se impune și realizarea unor unități hoteliere care să ofere condiții optime de cazare în principalele centre turistice din țară.

Situat pe malul Bistriței, în imediata apropiere a barajului de la Bicaz și a combinatelor chimice de la Roznov și Săvinești, în miezul unei regiuni cu numeroase monumente istorice, într-un cadru natural inedit de un deosebit farmec, orașul Piatra-Neamț, care îmbracă

haina nouă a centrelor urbane de tip socialist, întrunește condițiile optime ale unui nucleu turistic.

Ca urmare, s-a hotărât ca odată cu reconstruirea zonei centrale să se construiască aici și un hotel turistic internațional, corespunzător celor mai recente realizări de acest fel din alte țări.

Proiectarea unui astfel de hotel, care avea să constituie capul de serie al unor construcții similare din alte orașe, a pus proiectanților probleme deosebit de dificile, legate în special de datele de program.

Într-adevăr, dacă în ceea ce privește capacitatea, organele de resort au fost de la început de acord cu numărul de cca. 250 paturi, pentru lămurirea celorlalte date de temă și în special a gradului de confort și a finisajelor (ambele probleme legate de indicele de cost pe pat) au fost necesare numeroase studii, analize și justificări economice.

Această lungă perioadă de pregătire, de aproape trei ani, s-a datorat în primul rând analogiei nejustificate ce se făcea cu casele de odihnă de pe litoral, care, având un program mult redus față de cel al hotelurilor pentru turismul internațional, au putut fi realizate cu un preț de cost foarte scăzut. Evident, construcțiile de pe malul mării au o funcționare limitată în cursul unui an — cca. trei luni — și trebuie să satisfacă numai nevoile vilegia-

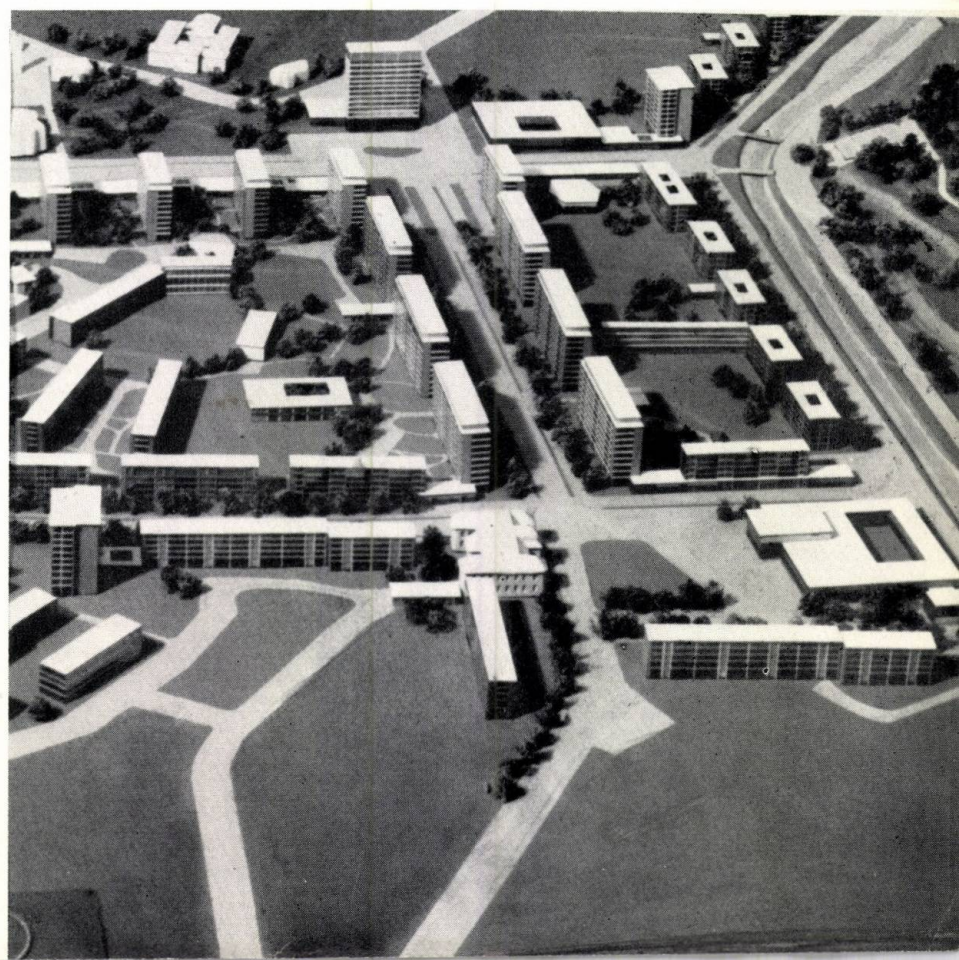
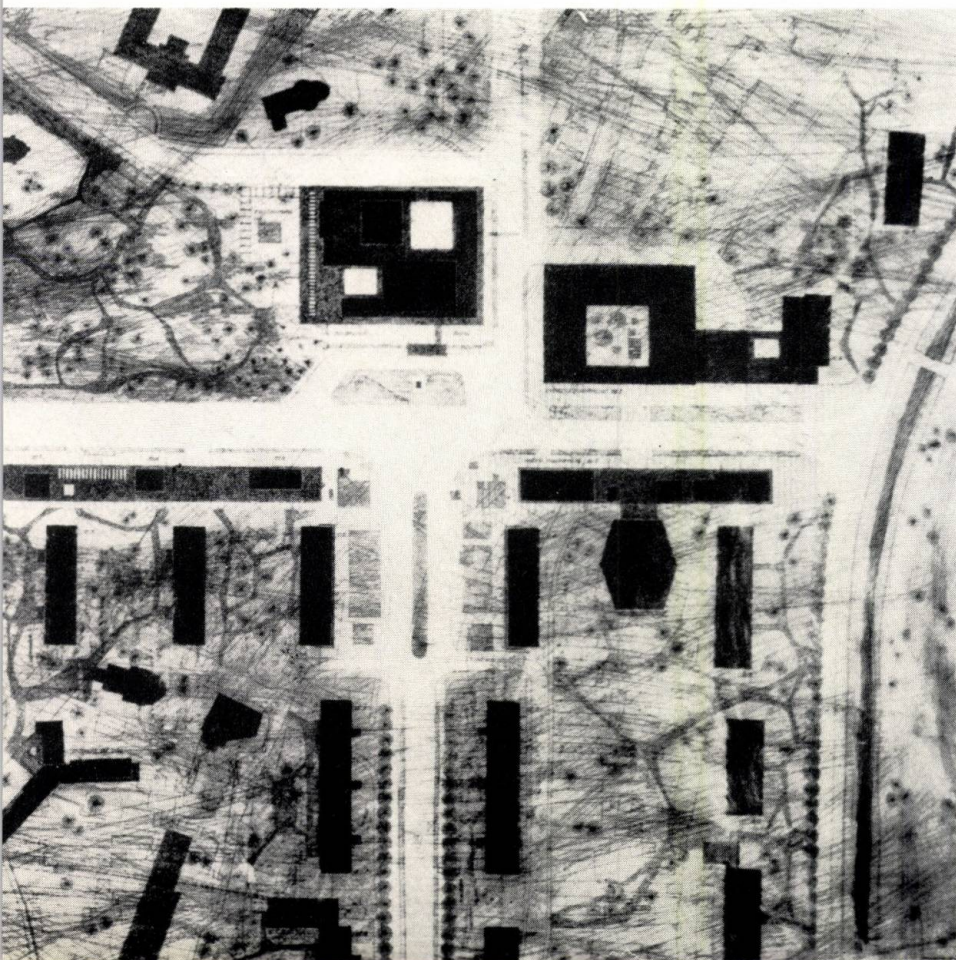
turiștilor. Ca atare, piesele de recepție lipsesc aici aproape cu desăvârșire, camerele și nodurile sanitare alcătuite numai cu duș—lavoar și uneori w.c. au dimensiuni minime, iar dotările au fost în mod logic simplificate la ultima expresie. De asemenea, materialele de finisaj folosite au fost dintre cele mai ieftine: mozaicuri, covoare P.V.C., tencuieli simple, în exterior zugrăveli cu vinacet, tâmplărie exterioară simplă etc.

Pentru susținerea temei și obținerea fondurilor adecvate, beneficiarul a construit în București macheta la mărime naturală a două camere de hotel cu 1 și 2 paturi, cu grupurile sanitare aferente. Astfel s-au putut definitiva elementele spațiale privind cazarea și unele finisaje interioare. În final, după deplasarea în străinătate a unor comisii special constituite în acest scop, s-a acceptat majoritatea propunerilor inițiale făcute de proiectant, aprobându-se următoarele date principale de program:

- suprafața camerelor cu 1 pat, cca. 11 m², iar a celor cu 2 paturi, cca. 15 m²;
- grupurile sanitare, compuse din lavoar, w.c. și bideu, vor avea duș la camerele cu 1 pat și baie la cele cu 2 paturi;
- proporția camerelor va fi de 30% cu 1 pat, 60% cu 2 paturi și 10% apartamente;

I | 2 3

- 1 — Perspectivă
- 2 — Plan de situație
- 3 — Studiu de sistematizare a centrului orașului

— partea de recepție va asigura spații suficient de largi atât pentru primirea grupurilor de turiști cât și pentru desfășurarea unor activități în comun — lectură, corespondență, conferințe sau băncuete etc.;

— în legătură cu recepția va fi un restaurant cu cca. 250 locuri și un mic bar, care să poată fi folosite și din exterior;

— terasa ultimului nivel, accesibilă numai locatarilor hotelului, se va amenaja ca un loc de agrement;

— ansamblul va fi completat cu magazine pentru artizanat, florărie, tutungerie, cofetărie, frizerie, coafor și o agenție O.N.T.

Evident că față de optica actuală asupra programului și gradului de dotare pe care trebuie să le capete un hotel internațional de clasa întâia, hotelul din Piatra Neamț poate să pară încă de pe acum în unele privințe depășit. Considerăm însă că munca proiectanților nu a fost inutilă și că realizarea lui va constitui un bun prilej de verificare pentru hotelurile ce se vor executa în viitor.

★

Amplasamentul acestei importante construcții a fost stabilit prin detaliul de sistematizare a zonei centrale pe terasa superioară, care prezintă o ușoară declivitate pe direcția nord-sud, și în axul bulevardului ce leagă cele două centre comerciale în curs de execuție.

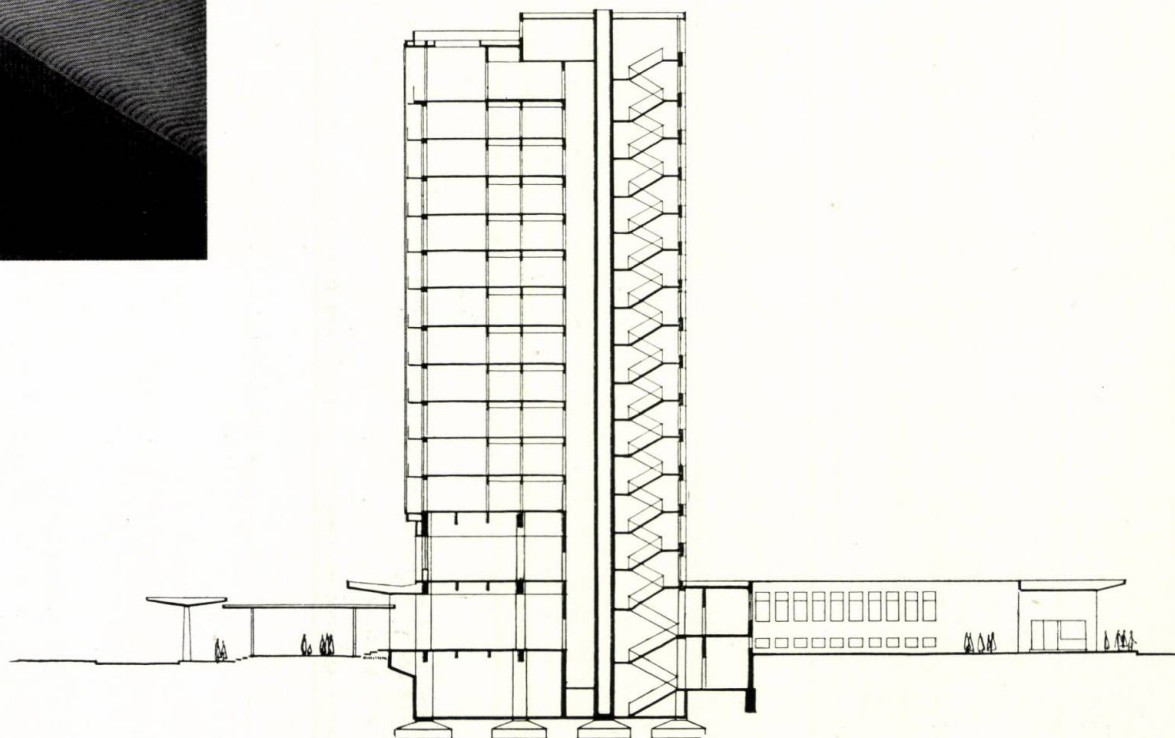
Terenul este delimitat pe trei laturi de esplanada nou creată către dealul Pietricica și de alte două artere importante de circulație, iar pe a patra latură de parcul proiectat la poalele acropolei pe care se află biserica și turnul, ridicate sub domnia lui Ștefan cel Mare.

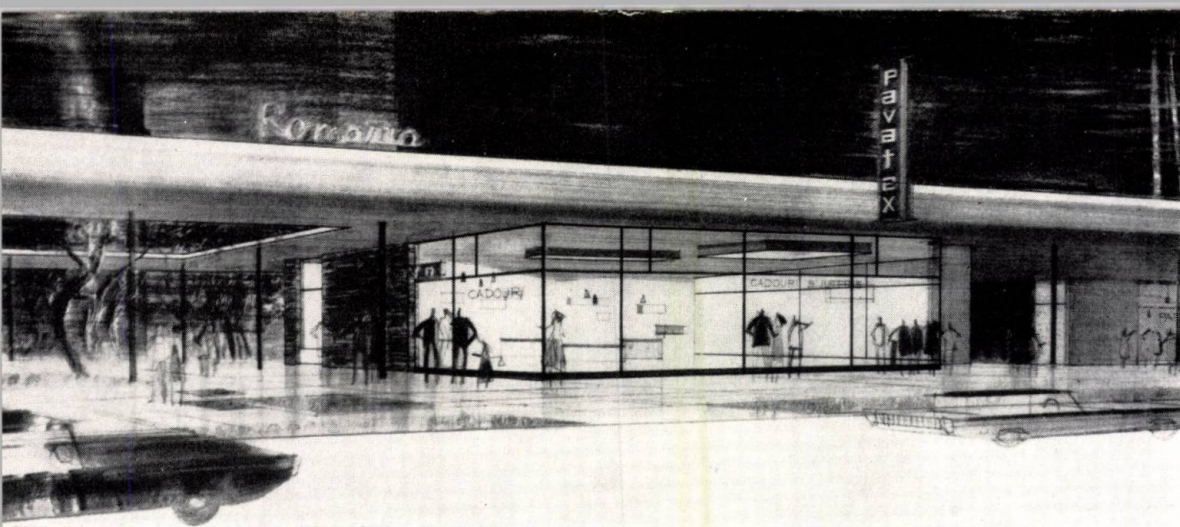
Ținând seama de această poziție dominantă, care constituie totodată capătul de perspectivă al arterei principale, s-a impus de la început ca logică rezolvarea hotelului pe înălțime, soluție facilitată atât de solul foarte bun de fundare cât și de gradul redus de seismicitate a regiunii.

Partiul central al celor 11 etaje de cazare, cu o capacitate de 24 paturi fiecare, a fost determinat de cadrul natural înconjurător. El oferă priveliști încântătoare atât spre est unde se înalță dealul

I | 3
2 | 4
5

- 1 — Interior de cameră (machetă la scara 1:1)
- 2 — Secțiune
- 3 — Perspectiva parterului cu magazine
- 4 — Interior de cameră (machetă)
- 5 — Interior de cameră (machetă)

Pietricica, cît și spre sud către valea Bistriței și dealul Cernegura sau spre vest unde în zare apare Ceahlăul, iar în imediata apropiere monumentele istorice sus-amintite.

Spre aceste priveliști au fost orientate camerele de cazare cu 1 sau 2 paturi, avînd fiecare vestibul cu dulapuri, grup sanitar și logie.

În miezul etajelor curente a fost amplasată circulația verticală, alcătuită din două ascensoare de cîte opt persoane, o scară principală și una secundară și un ascensor de serviciu.

Serviciile de etaj, grupate pe latura de nord, sînt deservite direct de anexele restaurantului printr-un monte-charge.

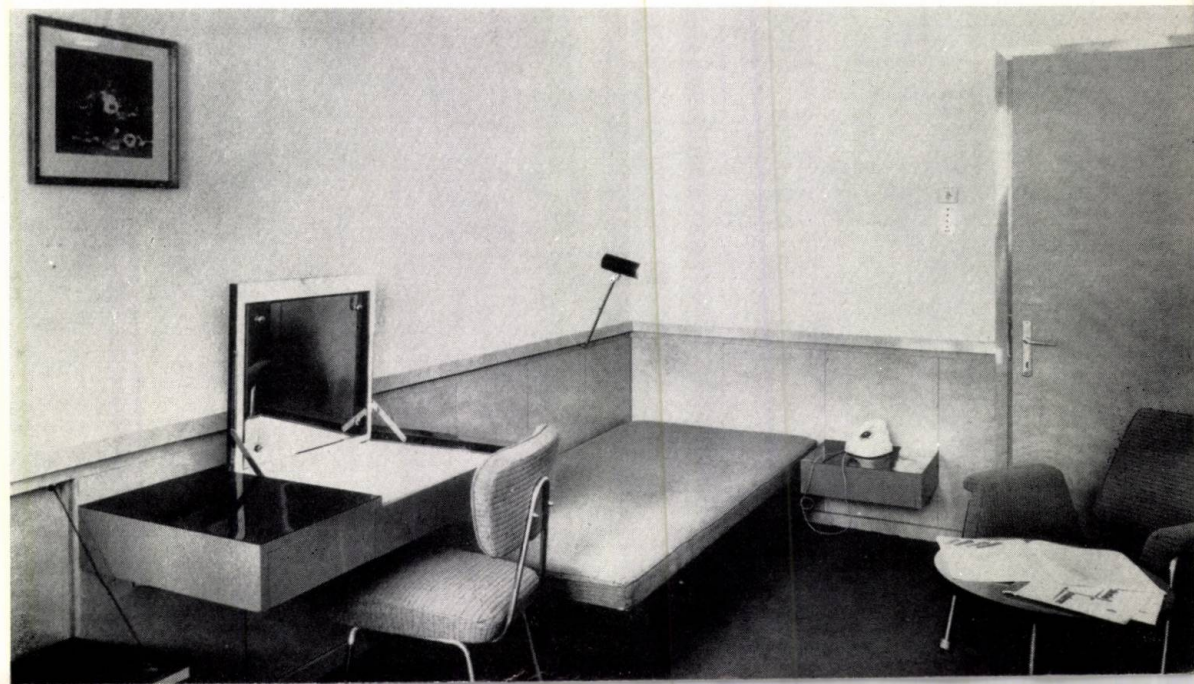
Parterul se întinde pe o suprafață mult lărgită față de aceea a corpului de cazare, formînd un subasment al întregii clădiri, și cuprinde un spațiu larg de primire care permite publicului un acces ușor către felurile servicii auxiliare (portar, schimb de valută, telefoane, frizer—coafor etc.), către nodul circulațiilor verticale, precum și spre bar și recepția de la nivelul superior.

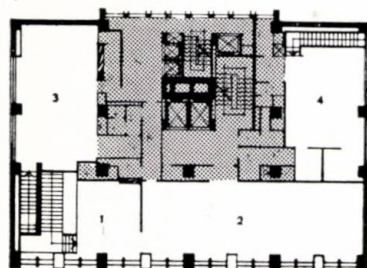
Tot la parter a fost amplasat restaurantul, deservit și de o intrare specială pentru accesul publicului din exterior. Cele 250 locuri au fost distribuite în două săli — una de dimensiuni mai reduse, în directă legătură cu barul, recepția și o curte interioară de agrement, iar cealaltă — orientată spre viitorul parc public — se extinde către exterior prin terase și pergole.

Toate serviciile restaurantului sînt grupate în jurul unui nucleu central format de bucătărie și au acces direct spre curtea de serviciu, amplasată pe latura de nord a corpului înalt, astfel încît să fie ferită de vederea din camerele de cazare.

Ansamblul parterului mai cuprinde și magazinele distribuite pe laturile de nord și est care asigură astfel fronturilor de pe principalele artere de comunicație o expresie majoră.

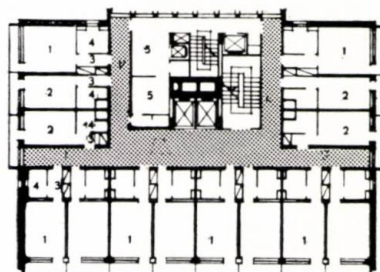
Între etajele de cazare și parter s-a proiectat un mezanin-tampon care adă-

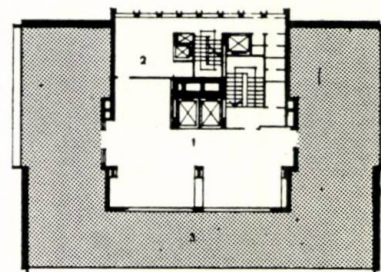
Plan mezanin

1. Hol — 2. Salon recepție — 3. Cofetărie
4. Coafor

Plan nivel curent

1. Cameră cu două paturi — 2. Camere cu un pat — 3. Vestibul cu dulap — 4. Grup sanitar
5. Servicii etaj

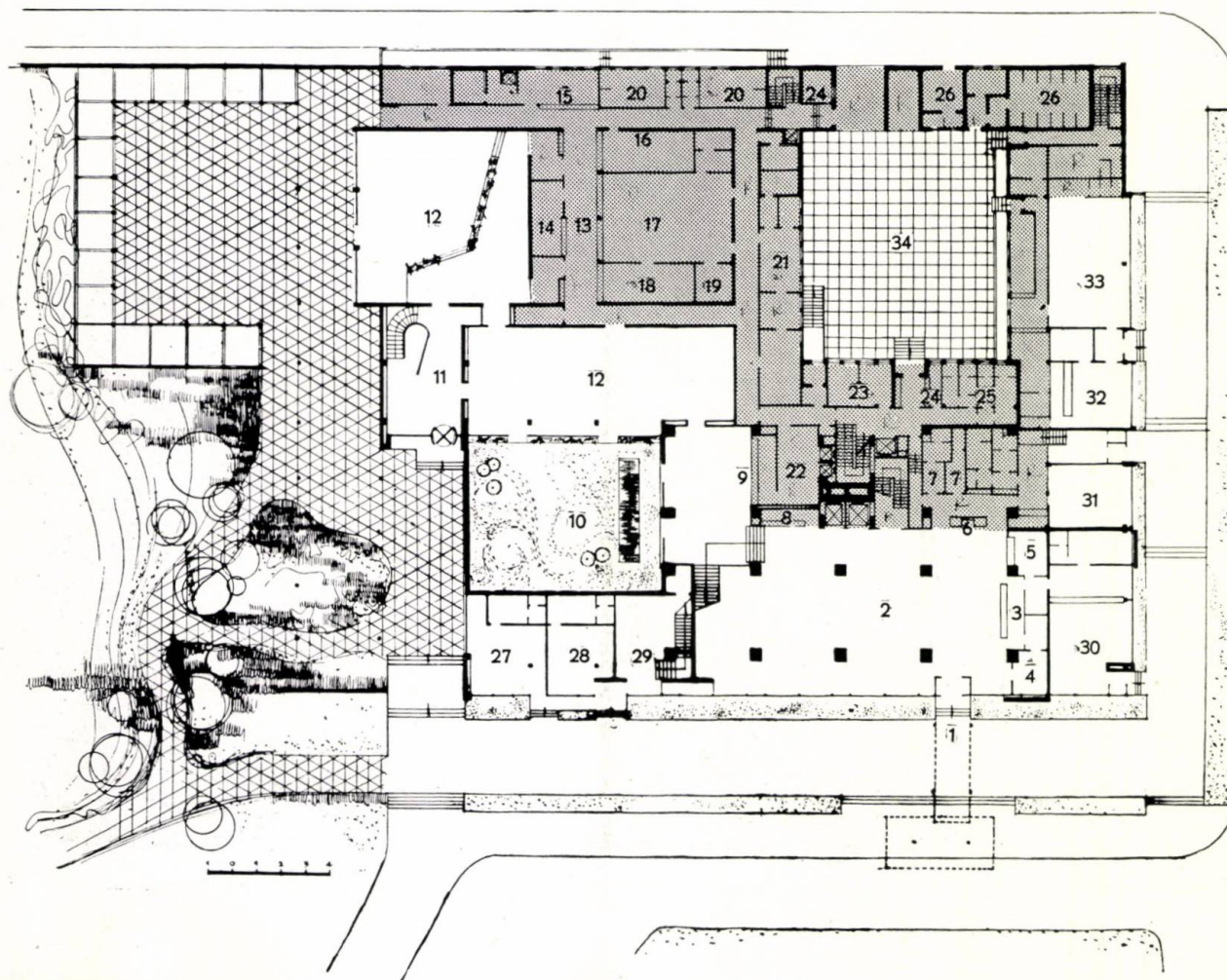

Plan nivel terasă

1. Bar — 2. Oficiu — 3. Terasă

Plan parter

1. Intrare — 2. Hol recepție — 3. Portar — 4. Birou administrativ — 5. Birou schimb valută — 6. Cabine telefonice — 7. Grup sanitar
8. Ghișeu ziare, țigări etc. — 9. Bar — 10. Curte interioară — 11. Intrare restaurant — 12. Săli de mese — 13. Oficiu — 14. Cofetărie
15. Băuturi — 16. Bucătărie rece — 17. Bucătărie caldă — 18. Spălător veselă — 19. Spălător vase — 20. Vestiare personal restaurant
21. Patiserie — 22. Oficiu bar — 23. Centrala telefonică — 24. Portar — 25. Vestiare personal hotel — 26. Post transformare — 27. Flordrie
28. Artizanat — 29. Cofetărie — 30. Agenție O.N.T. «Carpați» — 31. Frizerie — 32. Tutungerie — 33. Braserie — 34. Curte servicii

postește un mare salon de recepție cu folosințe multiple (corespondență, lectură, conferințe sau banchete), cofetăria și coafura. Plafonul dublu al mezaninului îndeplinește și rolul de etaj tehnic.

Nivelul terasei, peste corpul de cazare, cu vedere liberă spre toată zona înconjurătoare, a fost amenajat pentru a servi drept spațiu suplimentar de agrement locatarilor hotelului. El este deservit de un oficiu care, prin monte-charge, poate fi alimentat de serviciile restaurantului.

Urmează un ultim nivel tehnic ocupat de camerele motoarelor de ascensor, centrala de radioficare și vasul de expansiune.

La subsol și un demisol parțial au fost grupate toate serviciile anexă ce deservesc în comun hotelul, restaurantul și magazinele și anume: spălătoria, centrala termică și de ventilație, hidroforul, postul trafa etc.

Structura de rezistență a hotelului, celulară pe nivelurile de cazare, este pe de o parte rigidă, fiind alcătuită din diafragme de beton armat, și pe de alta elastică, pe cadre de beton armat, la subsol, parter și mezanin. Trecerea de la structura rigidă la cea elastică se face prin intermediul unor grinzi-pereți și al unor evazări la stâlpii mezaninului, care asigură o scurgere mai bună a eforturilor.

În ceea ce privește gradul ridicat de confort pe care va trebui să-l ofere complexul hotelier din Piatra-Neamț, acesta va fi realizat nu numai prin dimensionarea și proiectarea tuturor serviciilor anexă necesare, cât și prin instalațiile, finisajele și dotările proiectate.

Astfel, încălzirea centrală se va face cu apă caldă, iar aerul va fi condiționat în sălile restaurantului și recepției. Printr-un sistem de ventilații mecanice se va evacua și aerul viciat de la bucătărie, spălătorie, grupul sanitar al parterului și salonul de coafură.

Iluminatul este mixt — incandescent și fluorescent. S-au prevăzut de asemenea în toate camerele corpului de cazare semnalizări optice și acustice, telefoane, radioficare (două cu program radio și două cu emisie internă).

Grupurile sanitare vor fi dotate cu prize pentru aparate electrice de ras.

Finisajul va fi de bună calitate: pardoseli de marmură, mochetă și gresie, placaje exterioare cu travertin și în interior cu marmură, lambriuri de lemn cu polirey, tapete lavabile etc. Timpăria la partea de recepție, restaurant și magazine va fi metalică, iar la corpul înalt de cazare, din lemn de stejar.

Cu o deosebită grijă au fost studiate fațadele, pentru a se ajunge la o expresie plastică unitară și sinceră. Materialele folosite — placaj cu travertin, tencueli cu praf de marmură, profile din tablă de oțel inoxidabil și accente de ceramică colorată — vor asigura sobrietatea adecvată acestei construcții.

Arh. ALEXANDRU IOTZU

În cadrul proiectării oraşului Oneşti s-a trecut şi la studierea unor obiecte social-culturale, printre care şi hotelul oraşului. Pentru această clădire s-a propus amplasamentul ce finalizează centrul comercial realizat, în cadrul unei pieţe în care se mai află Casa de cultură şi un bloc de locuinţe. În acest fel, clădirea înaltă a hotelului (parter, mezanin, 10 niveluri de cazare şi terasă-cafetărie) este pusă în valoare. Beneficiind şi de o platformă mai înaltă cu cca. 6 m faţă de centrul comercial, concomitent cu satisfacerea necesităţilor funcţionale privind accesul şi spaţiul înconjurător, hotelul are totodată largi perspective spre dealurile înconjurătoare şi spre platforma inferioară a oraşului. Mai mult, etajele superioare ale hotelului oferă o belvedere asupra ansamblului industrial petrochimic Oneşti-Borzeşti, în special noaptea, cu toată iluminarea lui feerică, deşi este situat la 3—7 km depărtare. În spre nord-vest, amplasamentul este limitrof parcului oraşului.

Atît amplasamentul cu cerinţele lui, cît şi orientarea şi programul complex al întregii clădiri au dus la concluzii ce se prezintă în cadrul studiului de faţă.

La parterul hotelului au fost prevăzute :

- recepţia, legată organic de funcţiunile suplimentare, de restaurant, prin intermediul barului şi salonului pentru micul dejun, şi de frizerie-coafură ;

- restaurantul, ce deserveşte şi oraşul, avînd o capacitate de 210 locuri şi o terasă acoperită pentru 100 locuri, despărţit de partea de recepţie printr-o curte descoperită, intimă, deschisă şi spre piaţă ;

- frizeria-coafura, desfăşurată pe 2 niveluri, unul din ele în supanţă parţială, în cadrul înălţimii parterului general, deservind de asemenea şi oraşul.

În afara acestor funcţiuni ce deserveşc direct şi concomitent hotelul şi oraşul, s-au mai prevăzut funcţiuni ce completează programul şi anume :

- cofetărie cu 70 de locuri (mezanin dar cu acces la parter) ;

- braserie cu 70 de locuri ;

- bucătărie de bloc.

Acestea, împreună cu restaurantul, sînt deservite de complexul pentru preparare alimentară ce ocupă zona dinspre N.V. — parter şi subsol — cu mezanine parţiale (vestiare-administraţii).

Tot în corpul clădirii hotelului, la parter, mai este prevăzut şi un magazin tutungerie-artizanat.

La mezanin au fost prevăzute :

- saloanele intime ale hotelului, dispuse către piaţă, avînd un oficiu legat pe verticală pentru servirea gustărilor sau, în unele ocazii, pentru banchete ;

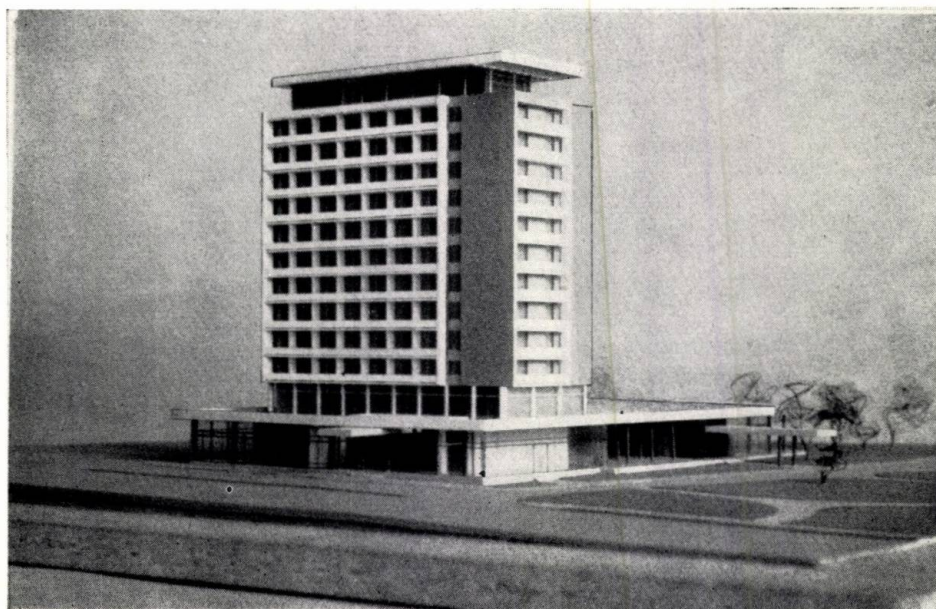
- cofetăria cu anexele sale strict necesare pentru buna deservire.

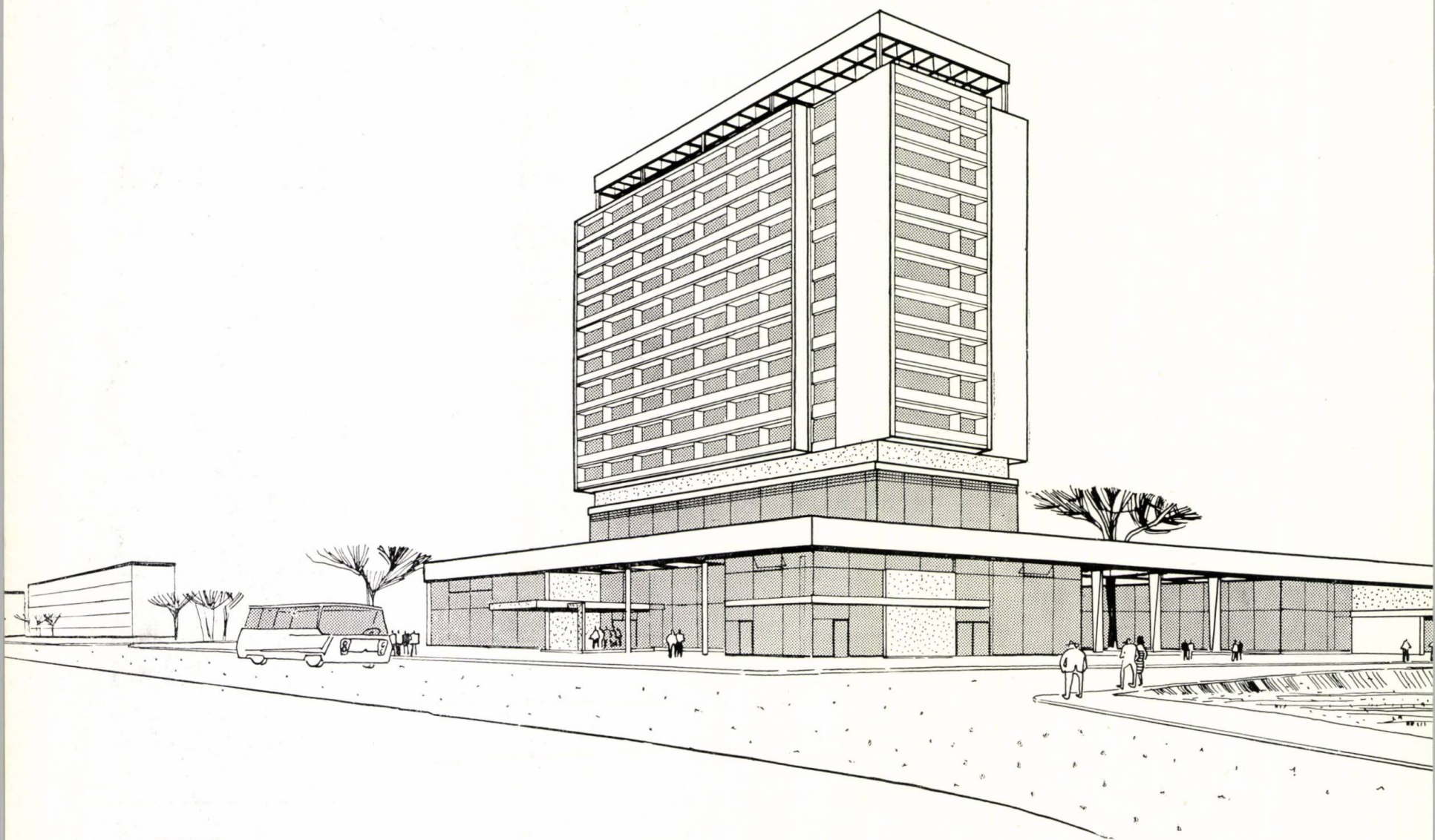
STUDIU PENTRU UN HOTEL LA ONEŞTI

Autori: arhitecţii Grigore Bălteanu,
Nona Florescu, Paris Manos
Coautori: arhitecţii Toma Olteanu,
Radu Tănăsioiu

I S C A S

Macheta hotelului

I
2
3
4

- 1 — Perspectivă
- 2 — Plan cameră cu un pat
- 3 — Plan cameră cu 2 paturi
- 4 — Plan apartament

Etajul curent cuprinde camerele cu 1 și 2 paturi.

Plecând de la cele 200—220 locuri pe care le justifică necesitățile, avându-se în vedere mărimea finală a orașului, s-a obținut un număr de 216 paturi pe 10 niveluri: 40 camere cu 1 pat, 82 camere cu 2 paturi, 4 apartamente cu 3 paturi.

La rezolvarea etajului curent s-a ținut seama de unitatea optimă de deservit (cca. 20—25 paturi) ajungându-se la un număr de 22 paturi pe etajele de la II la X, etajul I cuprinzând apartamente și camere de 1 pat.

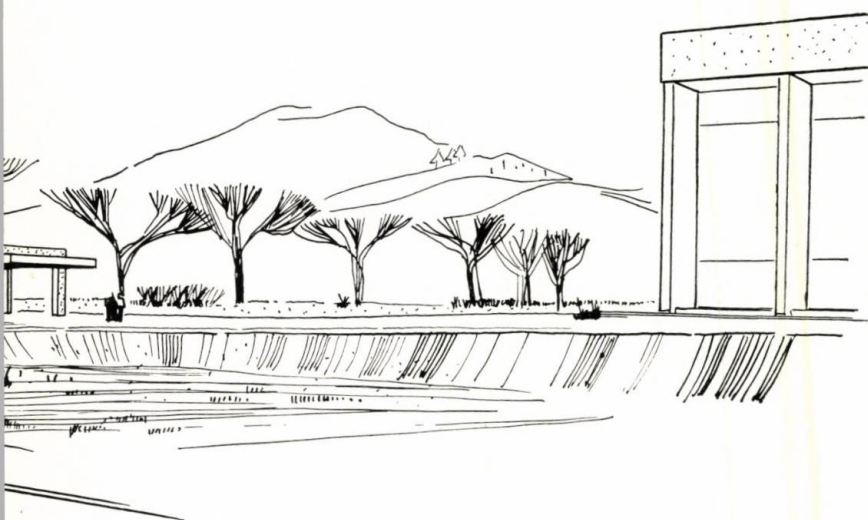
Mezaninul are atât rolul de a completa funcțiunile enumerate mai înainte cât și rolul nivelului-tampon între partea zgomotoasă (parter) și partea de cazare.

Din planul etajului curent se vede că soluția propune completa dotare funcțio-

nală pe nivel (camere pentru oficiu, curățire și personal, baie de rezervă, depozitare, evacuare gunoi, scară principală flancată de 2 ascensoare și scară de serviciu cu ascensor și monte-charge).

Gruparea camerelor s-a făcut de-a lungul unei circulații longitudinale, părțile de serviciu găsindu-se deasupra serviciilor anexă ale restaurantului, ceea ce a corespuns și percepției lamelare a clădirii de-a lungul magistralei de acces dinspre stradă cât și orientării spre S.E. a majorității numărului de camere și paturi pentru cazare.

Terasa hotelului cuprinde un local-cafetărie pe terasa belvedere de la ultimul nivel, legat funcțional cu monte-charge de funcțiunile preparare-alimentară și cu anexele minimale necesare.

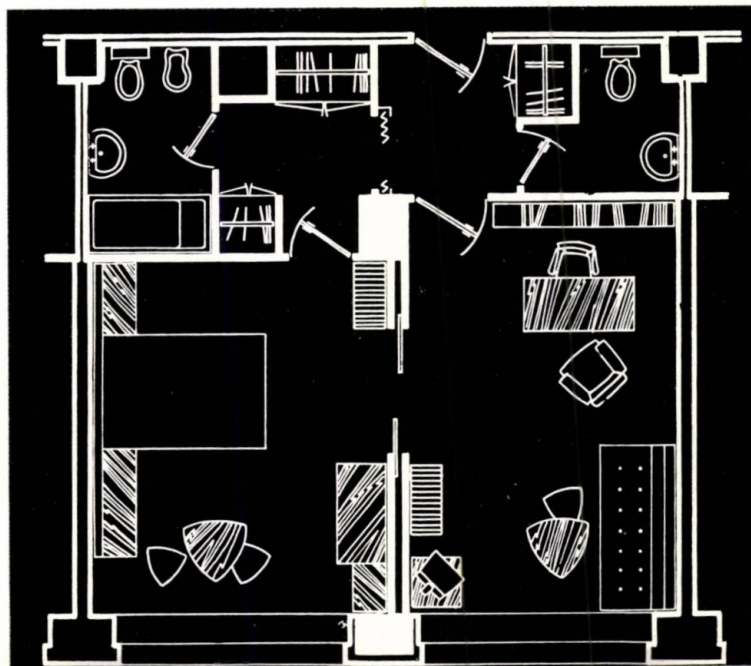
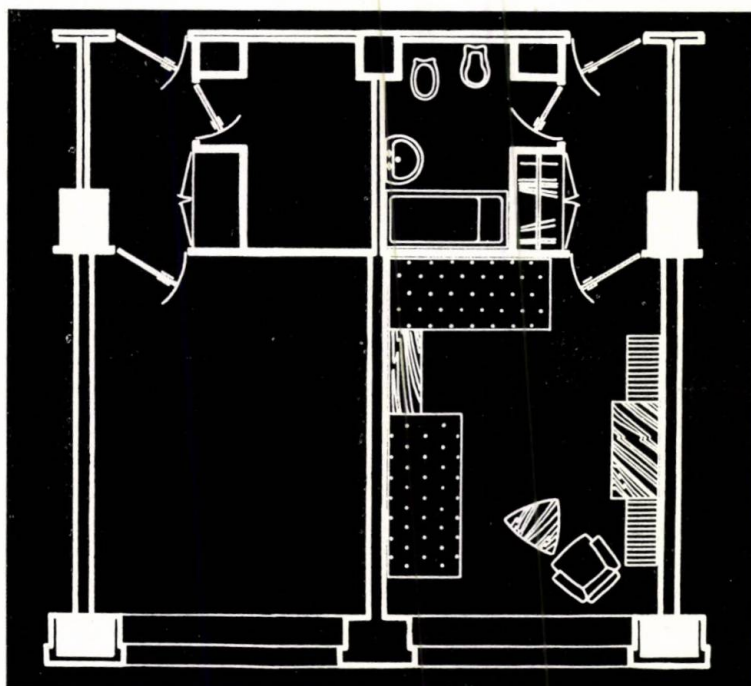
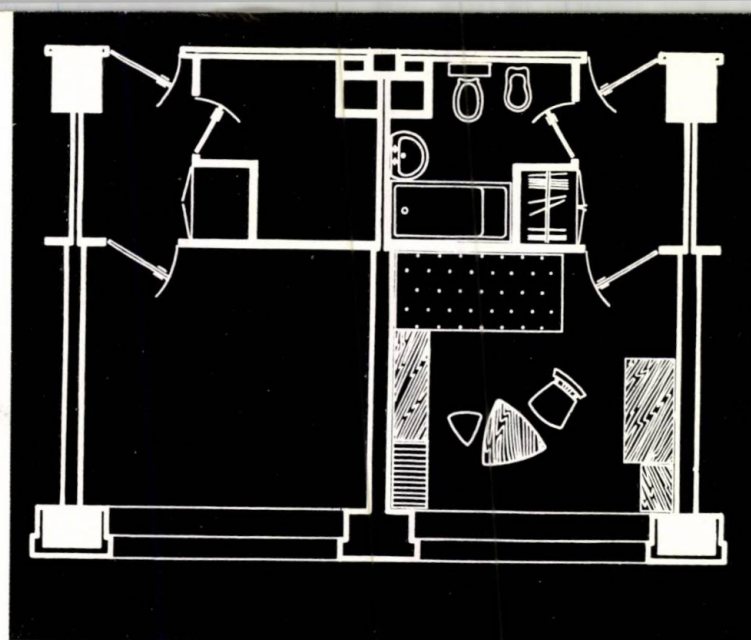

La subsol se găsesc centrala de ventilație, centrala de abur tehnologic, spălătoria, atelierul și depozitele pentru hotel, precum și anexele de depozitare și semi-preparate ale complexului de preparare alimentară. La ultimul nivel — etajul XI — centrala telefonică.

★

Unul din elementele speciale care a fost discutat în cadrul problemei generale privind hotelurile din țară a fost acela al nivelului de confort: suprafață-dotare, atât în încăperile de cazare cât și în cele de recepție.

Față de faptul că orașul Onești are un profil industrial petrochimic foarte important, cu relații ce presupun cazare intensă și eventual vizitatori din străinătate, nivelul de confort propus este de categoria I, cu unele funcțiuni amplificate (recepție, saloane suplimentare).

1 — Plan parter

1. Hol — 2. Portar, ghișeu O.N.T. «Carpați»
3. Birou — 4. Depozit bagaje — 5. Salon recepție
6. Bar de zi — 7. Depozit băuturi fine — 8. Frizerie — 9. Salon mic dejun — 10. Garderobă
11. Restaurant — 12. Oficii — 13. Spălător veselă
14. Bucătărie caldă — 15. Spălător vase bucatărie — 16. Cafetărie — 17. Bufet — 18. Băuturi
19. Depozit băuturi — 20. Frigider băuturi
21. Bucătar șef — 22. Magazin bucătărie bloc
23. Cămară — 24. Bucătărie rece — 25. Preparare cofetărie — 26. Cămară — 27. Coacere — 28. Finisare — 29. Frigider — 30. Vestibul braserie — 31. Garderobă — 32. Braserie — 33. Spălător veselă
34. Preparări — 35. Cămară — 36. Bufet — 37. Depozit băuturi — 38. Frigider băuturi — 39. Bombonerie și acces cofetărie — 40. Tutungerie și artizanat — 41. Depozit — 42. Depozit ghiță — 43. Pubele gunoi

A. Intrare restaurant — B. Intrare frizerie-coafor
C. Intrare tutungerie și artizanat — D. Intrare hotel — E. Intrare cofetărie — F. Intrare braserie

G. Intrare serviciu braserie — H. Intrare curte serviciu — I. Intrare subsol servicii — J. Intrare serviciu bucătărie — K. Intrare curte serviciu
L. Intrare magazin bucătărie bloc.

2 — Plan mezanin

1. Garderobă — 2. Salon mic de recepție — 3. Salon recepție — 4. Oficiu recepție — 5. Cofetărie
6. Oficiu cofetărie

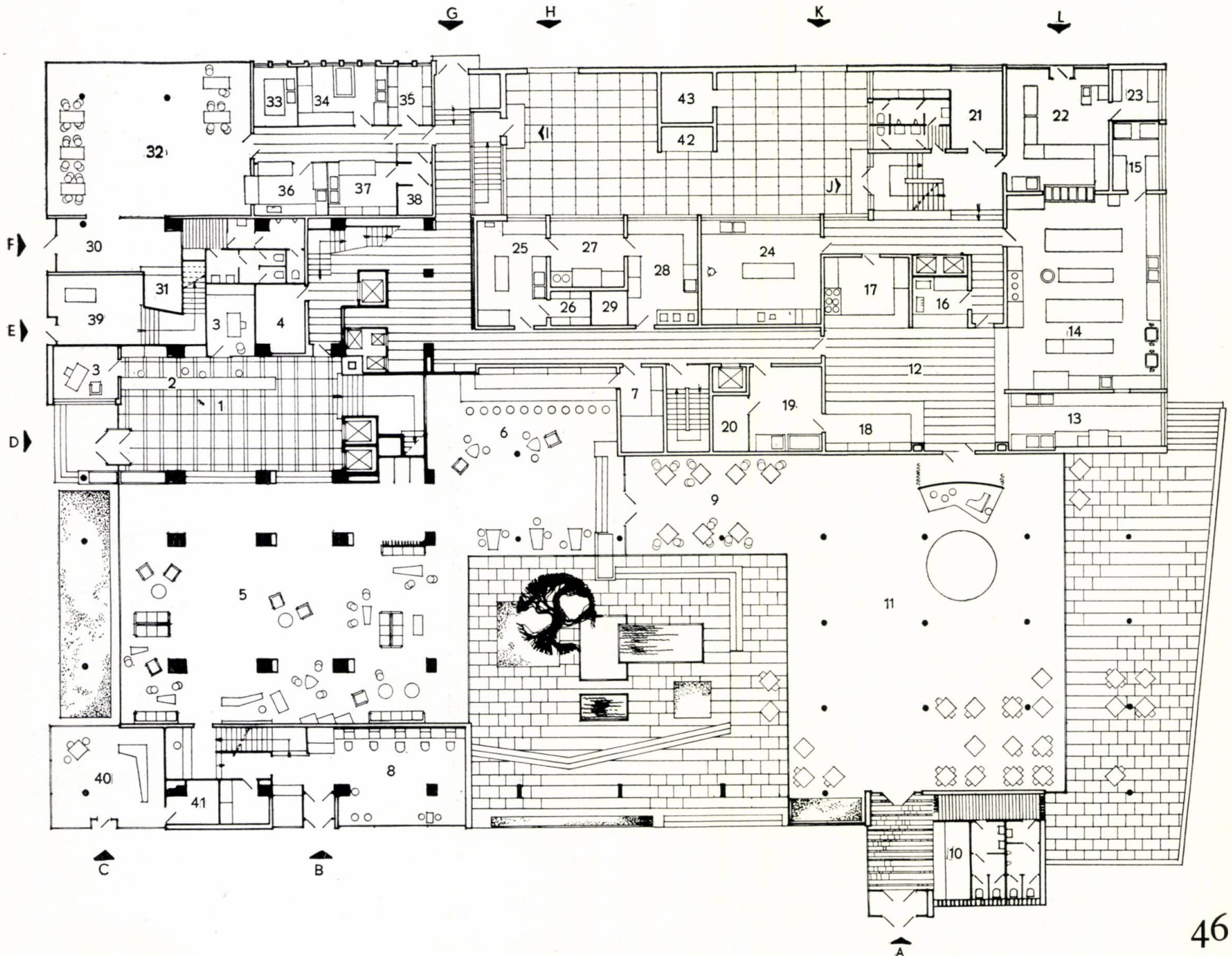
3 — Plan etaj curent

1. Cameră cu un pat — 2. Cameră cu două paturi
3. Oficiu de etaj — 4. Cameră personal — 5. Cameră curățenie — 6. Baie suplimentară — 7. W.C. serviciu — 8. Depozit

4 — Plan etaj XI

1. Cafetărie — 2. Oficiu — 3. Centrala telefonică
4. Operatori — 5. Acumulatori

I 234

Principalii indici spațiali rezultați au fost:

Suprafață desfășurată cazare	= 33,24 m ² /pat
Suprafață recepție	= 3,91 m ² /pat
Suprafață cazare + recepție	= 37,15 m ² /pat
Suprafață cazare + restaurant aferent *)	= 39,39 m ² /pat
Suprafața camerei de 1 pat	= 10,8 m ²
Suprafața camerei de 2 paturi	= 14,8 m ²

*) S-a considerat 1/2 număr de paturi deservite în restaurant (deservire în două serii).

Din punct de vedere al dotării și al finisajelor au fost prevăzute următoarele:

— în încăperile de locuit, mobilierul este finisat cu material plastic; dulapurile și ușile înzidite acoperite cu placaje plastice și furnire fine, pereții finisați cu tapete lavabile, pardoseala cu mochetă; sistem de semnalizare triplu; băi complete;

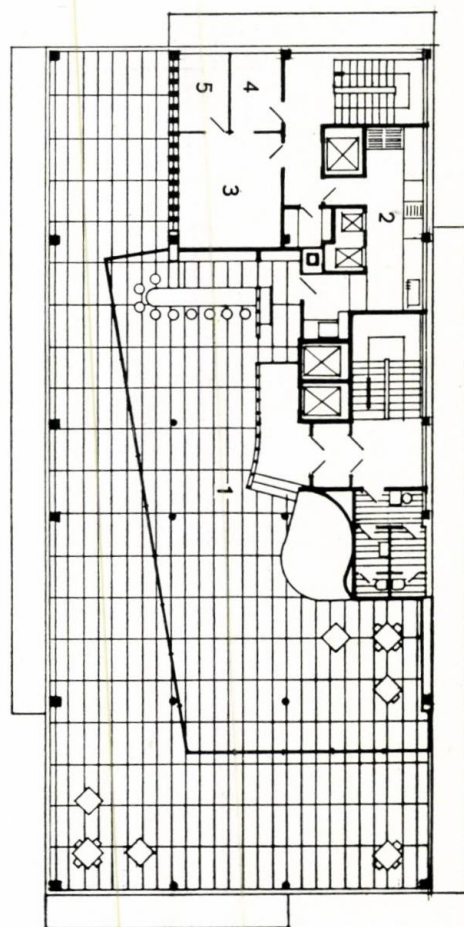
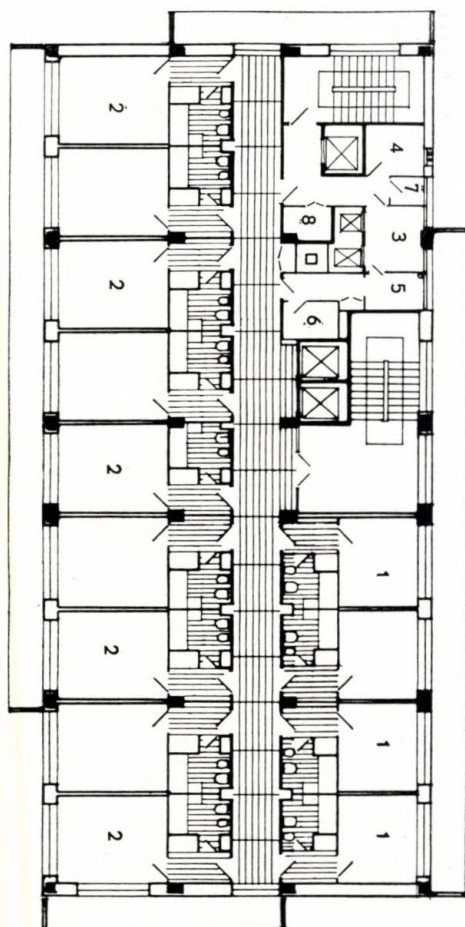
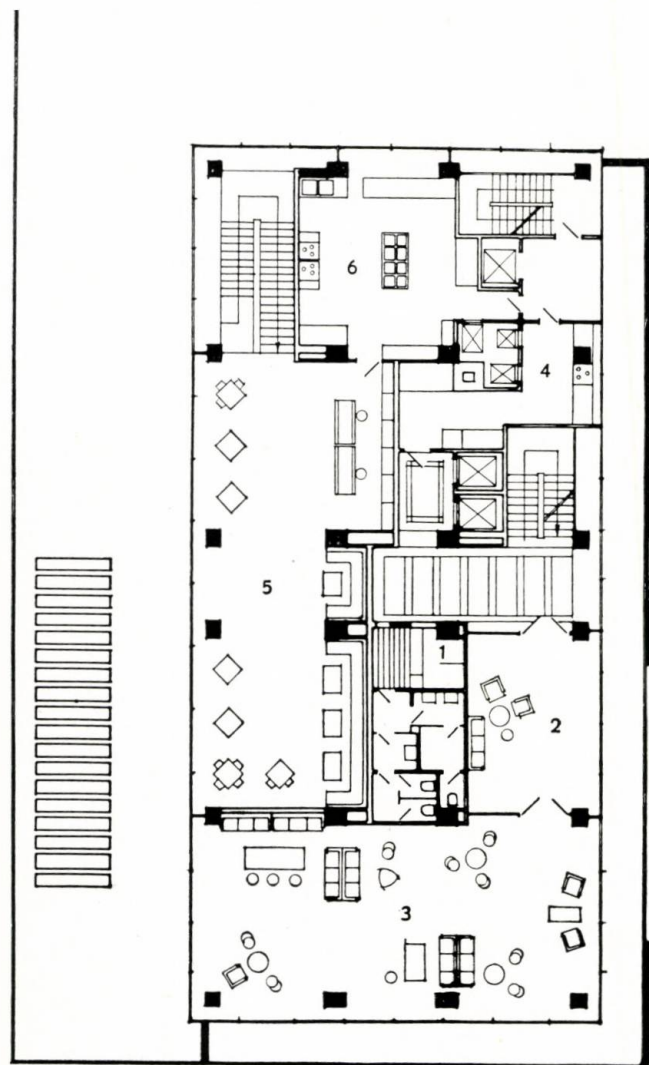
— în spațiile de recepție și circulații pe etaj, precum și în cele legate de ele, au fost prevăzute tencuieli speciale, pardoseli din mochetă sau dale de marmură, piatră naturală, după caz. Iluminarea

va fi fluorescentă, gradată (discretă pe coridoare, intensă la recepții), parțial ascunsă;

— ferestrele în sistem de tâmplărie fină cuplată cu rulouri și două rînduri de perdele (transparente și opace), înglobînd în grosimea respectivă fereastră + galerie și radiatoare ascunse;

— încălzirea va fi centrală, prin termoficare (soluție generală pe întregul oraș, centrala de abur permițînd o bună funcționare a spațiilor de deservire, bucătării + spălătorie).

Arh. NONA FLORESCU

Conf. arh. CONSTANTIN ENACHE

INDUSTRIA, ZONĂ FUNCȚIONALĂ A ORAȘULUI SAU A TERITORIULUI

I. PRECIZAREA PREMIZELOR

— Arhitectura noastră se definește nu prin sarcina izolată de a rezolva o funcție de locuit, de producție, de deservire culturală — școlară — sportivă — sanitară, de recreație, de transport, ci prin sarcina amplă și de mare răspundere de a crea *cadrul construit activ*, în care să se desfășoare în condiții optime viața și activitatea complexă a individului, a familiei, a societății.

— Cadrul construit se concretizează, pe treapta superioară a sistematizării, sub forma a două organisme vii, cu funcțiuni complexe: *orașul* (treaptă superioară spre care evoluează în perspectivă toate așezările omenești) și *teritoriul* (pe toate treptele de complexitate: teritoriu preorășenesc, microregiune, regiune, teritoriul întregii țări).

— Definirea și rezolvarea interdependentă a diferitelor funcții nu se poate face deci în mod just decât în interiorul acestor două organisme.

II. UNELE OBSERVAȚII PRIVIND TEORIA ȘI PRACTICA ACTUALĂ ÎN ACEST DOMENIU

În rezolvarea funcției de producție a orașului se pleacă în prezent, fără excepție, de la definirea unor relații formulate ca « relații între industrie și oraș ». Eroarea este, după părerea mea, fundamentală: se stabilește o relație între un organism (orașul) și o funcție a acestuia (industria)*, creându-se în mod artificial o dualitate (oraș-industrie) (fig. 1) în locul unei unități organice a zonelor funcționale componente ale orașului (fig. 4). Aceasta are consecințe directe asupra practicii de arhitectură:

1. Funcția de producție se rezolvă în prezent sub forma a trei categorii de zone industriale definite și, în consecință, rezolvate, nu în interiorul, ci în raport cu orașul (fig. 2):

- zone industriale din afara orașului;
- zone industriale de la marginea orașului;
- zone industriale de importanță redusă din interiorul orașului, formate pe baza unor fabrici existente, și a căror dezvoltare urmează să fie limitată.

Amplasarea de industrii, izolate de zonele industriale, se admite în interiorul orașului numai în mod excepțional, cerându-se justificarea necesității acestei excepții printr-o documentație temeinică.

O primă observație se poate face asupra impreciziei acestei clasificări, care — în loc să se refere la celelalte zone funcționale ale orașului, sau la elemente care îl definesc (perimetrul zonei de locuit**, intravilan, extravilan) — se leagă de noțiuni în acest caz neprecise ca « în afara », « la marginea », « în interiorul ».

2. Amplasind, prin excepție, industrii izolate în oraș și creind zone industriale de importanță redusă

« în interiorul orașului », este evident că industria se concentrează « la marginea » și « în afara orașului ».

Adăugind acestei tendințe necesitatea scoaterii din zona de locuit a unor întreprinderi moștenite, necorespunzătoare ca amplasament, nocivități, stare sau fărâmițare în unități mici (care împiedică organizarea optimă a procesului de producție), se ajunge la concentrarea excesivă a industriei în zone industriale, îndeosebi în zone situate « la marginea » și « în afara orașului », concentrare ilustrată prin:

a) Procentul redus (din totalul teritoriului ocupat de industrie) al industriilor amplasate în interiorul zonei de locuit față de cele grupate în zone industriale: 14,10% față de 85,90% la București; 10% față de 90% la Baia Mare; 19,90% față de 80,10% la Turda — Cîmpia Turzii.

b) Procentul ridicat pe care-l reprezintă teritoriul ce poate fi ocupat de industrie în zonele industriale față de teritoriul ocupat de oraș în perimetrul zonei de locuit: zonele industriale Galați (107%), zonele industriale Baia Mare (80%), zonele industriale Turda — Cîmpia Turzii (42%).

c) Suprafața relativ mare a unor zone industriale, ținând seama de faptul că sînt zone industriale orașenești: zona Galați Nord-Vest (344 ha), zona Baia Mare-Est (396 ha).

Trebuie arătat însă că în multe din aceste cazuri, întreprinderile existente sînt dispersate pe teritorii mari. Ocuparea integrală a teritoriului în limitele determinate de sistemul de rețele rutiere, feroviare și de instalații, necesare deservirii lor, conduce la aceste suprafețe exagerate. Se impune, deci, o etapizare atentă a ocupării teritoriului, ținând seama și de limitele unei suprafețe raționale a zonei industriale.

d) Amplasarea nefirească în aceste zone a unor întreprinderi fără nocivități și trafic feroviar, cu un număr mare de muncitori și un trafic industrial rutier obișnuit, ilustrează de asemenea această concentrare excesivă a industriei în zone industriale. Se propune, de exemplu, în București, amplasarea în zona industrială Progresul-Jilava a unui complex textil (format din unități de mătase, bumbac, tricotaje, textile, precum și un institut de cercetări textile și o școală profesională), deși lipsa de nocivități, numărul mare de muncitori în schimbul maxim (cca. 5 000), suprafața relativ mică de teren necesară (40 ha), traficul feroviar de numai 12 vagoane/24 ore, (care poate fi înlocuit cu 30 autocamioane de 4 tone), ar justifica amplasarea acestui complex în legătură mai organică cu zona de locuit. Se pot da astfel nenumărate exemple de întreprinderi ale industriei alimentare, ușoare, de unități ale cooperăției, de depozite, concentrate fără justificare în zone industriale foarte mari.

3. Crearea dualității « oraș-industrie » și a tipurilor de zone industriale care o exprimă, ca și concentrarea excesivă a industriilor — îndeosebi în zone situate « la marginea » și « în afara orașului » — își suprapun efectele în cadrul sistematizării orașelor, sub forma următoarelor aspecte negative:

— Ca rezolvare în spațiu, practic orașul se constituie din zona de locuit și celelalte patru zone funcționale pe sistemul de rețele de circulații și de instalații, rotunjindu-se în limitele unui perimetru, « la marginea » sau « în afara » căruia se amplasează zona sau zonele industriale (fig. 2).

— Funcțional, pe lângă faptul că provoacă lipsa de unitate a orașului, o astfel de rezolvare dualistă și concentrată mărește durata de deplasare locuință-loc de muncă și duce la dimensionarea pentru schimbul maxim, deci neeconomică, a rețelei și mijloacelor de transport în comun pe direcția în care s-a concentrat excesiv industria (fig. 3). Se produc, în consecință, cheltuieli suplimentare de investiții și exploatare. În București, de exemplu, va trebui să se asigure în principal pe o singură direcție radială, pentru fiecare din zonele: Militari, 23 August și Progresul-Jilava, transportul în comun al unui schimb maxim care poate să ajungă la cca. 40 000 muncitori.

— Plastic-arhitectural orașul este lipsit în structura lui de aportul de varietate și frumusețe al industriei.

— Ca rezolvare în timp, schița de sistematizare a orașului soluționează toate celelalte zone funcționale orașenești, stabilind între ele raporturi cantitative (sintetizate în bilanțul teritorial) și calitative (ca structură a orașului în ansamblul lui și ca împărțire în unități urbanistice complexe a diferitelor zone funcționale), dar se limitează la a indica « zona » sau « zonele industriale » sub forma unor pete de culoare. Detaliul de sistematizare a zonei industriale găsește deci relația « oraș-industrie » stabilită sub aspectele ei esențiale: amplasarea, delimitarea și dimensionarea, și poate acționa cel mult, pe planul acestei relații, asupra îmbunătățirii înscrierii sistemului de rețele de circulații și de instalații al « zonei industriale » în sistemul de rețele ale orașului.

III. PROPUNERI DE ABORDARE ȘI REZOLVARE A PRINCIPALELOR PROBLEME

1. În vederea înlăturării artificiale dualității și stabilirii unității, consider că este necesar ca industria să fie tratată efectiv ca zonă funcțională a orașului, respectiv a teritoriului (fig. 4).

Zona de industrie se înscrie astfel în cadrul organismului orașenesc în interdependență cu celelalte 5 zone funcționale: zona de locuit, zona dotărilor de importanță orașenească, zona spațiilor plantate și sport de importanță orașenească, zona rețelei și stațiilor de circulație, zona rețelelor, stațiilor și surselor de instalații.

În cadrul teritoriului, dat fiind scara diferită de mărime și de complexitate, industria apare sub forma zonelor de industrie, de asemenea înscrise în cadrul organismului teritorial în interdependență cu celelalte 5 zone funcționale: așezările omenești, zone de agricultură, zone de recreație, turism și cură, zone ale rețelelor și stațiilor de circulație, zone ale rețelelor stațiilor și surselor de instalații.

*) Înțeleg prin industrie atât activitatea de producție cât și cea de depozitare.

**) Însăși « perimetrul zonei de locuit » constituie o concretizare a concepției dualiste « oraș-industrie ».

2. În condițiile tratării efective a industriei ca zonă funcțională a orașului sau a teritoriului, se creează următoarele relații:

- relația dintre zona de industrie și celelalte zone funcționale în cadrul organismului orășenesc;
- relația dintre zonele de industrie și celelalte zone funcționale în cadrul organismului teritorial.

Materializate pe suportul comun al sistemului de rețele de circulație și de instalații, aceste relații au următoarele forme esențiale de manifestare:

- În cadrul organismului orășenesc:
 - zona de locuit ↔ zona de industrie,
 - zona de locuit ↔ zona dotărilor de importanță orășenească,
 - zona de locuit ↔ zona spațiilor plantate și sport de importanță orășenească;
- În cadrul organismului teritorial:
 - așezările omenești ↔ zone de industrie, zone de agricultură,
 - așezările omenești ↔ zone de recreație, turism, cură.

Dintre acestea, în cadrul ambelor organisme, prima relație este cea mai importantă prin:

- Suprafețele pe care le ocupă cele două zone în cadrul orașului: zona de locuit cca. 32%, zona de industrie cca. 31%, celelalte zone funcționale cca. 37% (procente medii care variază în funcție de gradul de industrializare, de tipul și mărimea orașului).
- Timpul teoretic pe care îl ocupă împreună în viața individului: astăzi $8 + 8 = 16$ ore din 24 ore, în perspectivă $8 + 6 = 14$ ore din 24.

— Intensitatea mare și concentrarea (la intrarea și ieșirea schimbului maxim) fluxurilor de transport în comun ilustrate de faptul că: cca. 2% (75% schimb maxim din cca. 30% salariați în industrie) din populația orașului pulsează, concentrat, între aceste două zone.

— Frecvența zilnică a acestor fluxuri, în timp ce între celelalte zone funcționale frecvența este mai rară.

3. Relația de bază, în cadrul organismului urban, se formulează, în consecință, astfel:

- zona de locuit ↔ zona de industrie.

4. Rezolvarea acestei relații trebuie să aibă în vedere următoarele principii:

a) Prin importanță și mărime, cele două zone funcționale formează principala masă construită din care se modelează orașul.

b) Mărimea zonei de industrie trebuie corelată cu mărimea zonei de locuit, atât în ceea ce privește numărul de muncitori, cât și în ceea ce privește suprafața ocupată.

— Determinarea numărului de muncitori se face în funcție de populația orașului, considerând un procent de cca. 30% muncitori din totalul populației, procent mediu care variază în funcție de gradul de industrializare, de tipul și de mărimea orașului.

— Determinarea suprafeței ocupate în zona de industrie se poate face, ca ordin de mărime, pe baza numărului de muncitori și a unei densități brute medii de 150 muncitori/ha zonă de industrie.

Subliniem însă că, pe de o parte, datele pentru determinarea dimensiunilor teritoriilor întreprinderilor industriale, precizate în «Principiile de bază ale Academiei de Construcții a U.R.S.S. din 1960 privind proiectarea planurilor generale ale întreprinderilor industriale», arată o mare variație a numărului de muncitori/ha zonă de industrie, nepermițând să se extragă un asemenea indice pentru densitatea brută medie. Pe de altă parte, variația acestui indice este determinată nu numai de marea varietate a ramurilor industriale, ci și de două tendințe generale, contradictorii, caracteristice actualei dezvoltări a industriei: rezolvarea hălelor industriale pe parter și automatizarea proceselor de producție, care duc la micșorarea numărului de muncitori/ha zonă de industrie, și comasarea hălelor industriale care duc la mărirea numărului de muncitori/ha zonă de industrie.

Densitatea brută medie de 150 muncitori/ha zonă de industrie este verificată de experiența acumulată la realizarea diferitelor «zone industriale», ale unor orașe noi din Anglia, unde s-au obținut următoarele cifre: 87 la Teame Valley, 185 la Spennimoor, 173 la Leighworth, 148 la Welwyn.

Determinarea indicativă a suprafeței ocupate în zona de industrie s-ar putea face și în funcție de suprafața ocupată în zona de locuit (zonă a cărei determinare cantitativă este mai precisă și care variază mai puțin decât celelalte zone funcționale în raport cu importanța și mărimea orașului, condițiile de relief etc.), pe baza unui procent ce trebuie stabilit prin analiza și comparația unor cazuri concrete de la noi din țară și din alte țări.

Rezultă deci, ca o sarcină urgentă a practicii de arhitectură din acest domeniu, stabilirea limitelor de variație a densității brute medii/ha zonă de industrie (în funcție de specificul întreprinderilor) și a raportului dintre suprafața ocupată în zona de locuit și suprafața ocupată în zona de industrie.

c) Această nouă relație de bază, zona de locuit — zona de industrie, determină o structură specifică a zonei de industrie.

5. Structura zonei de industrie propun să fie determinată ținând seama de următoarele principii:

— Zona de industrie este necesar să fie rezolvată ca un tot, ca zonă funcțională unică cu acest profil, asemenea celorlalte zone ale orașului.

— Pentru ca legătura dintre zona de locuit și zona de industrie în cadrul orașului să fie organică, structura lor este firesc să fie asemănătoare.

— În consecință, zona de industrie urmează să fie formată din unități urbanistice specifice.

6. În ceea ce privește tipurile de unități urbanistice ale zonei de industrie, consider că, pe baza practicii de sistematizare acumulate, se pot face următoarele observații și propuneri:

a) Tipurile de unități urbanistice complexe ale zonei de locuit sînt determinate de complexitatea de deservire a populației și raza de deservire și sînt definite prin teritoriul ocupat și numărul de locuitori (tabel 1);

b) Avînd ca obiectiv rezolvarea optimă a relației de bază zona de locuit — zona de industrie, rezultă următorii factori determinanți ai tipurilor de unități urbanistice ale zonei de industrie:

— folosirea unei părți din forța de muncă destinată industriei, în întreprinderi amplasate chiar în unitatea urbanistică complexă de locuit;

— gradul de nocivitate sau incomodare al industriei față de locuințe (fig. 9);

Tabelul 1

Nr. crt.	Unitatea urbanistică complexă	Teritoriul ocupat	Nr. locuitori
0	(Grupa de locuințe element de compoziție al microraioului, care nu formează însă o unitate urbanistică complexă)	5 ha — 8 ha	1 500 — 2 500
1	Microraiou	20 ha — 50 ha	5 000 — 12 000
2	Cartier	200 ha din care: — 30% dotări + circulații — 140 ha pt. 3—7 microraiouane	30 000 — 60 000
3	Sector orășenesc	500 ha — 1 200 ha	100 000 — (dens. br. 200 loc/ha) 360 000 (dens. br. 300 loc/ha)

- volumul transportului feroviar și rutier;
- raza de răspîndire a produselor întreprinderii sau raza de deservire, în cazul depozitelor.

Deoarece de maximă importanță pentru dimensionarea, programul și amplasarea unei astfel de unități urbanistice este primul dintre factorii citați, ajungem — într-o primă ipoteză (care pare rațională) că 1/3 din forța de muncă destinată industriei este folosită chiar în unitatea urbanistică complexă de locuit (fig. 5, 6, 7) — la propunerile de tipuri de unități urbanistice de industrie din tabelul 2.

Consider că posibilitatea realizării acestor tipuri de unități urbanistice de industrie are de pe acum confirmări concludente ale practicii noastre de sistematizare:

— Întreprinderea Automatică din București constituie ilustrarea unei unități urbanistice de Tipul 1, bine încadrată atât funcțional cit și plastic-arhitectural în structura cartierului Floreasca.

— În cadrul sistematizării orașului Galați, s-a studiat, într-o variantă, formarea în jurul unor întreprinderi

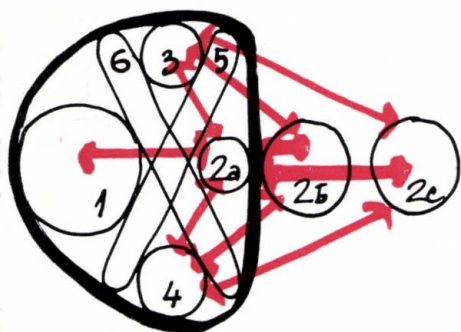
Tabelul 2

Nr. crt.	Unitatea urbanistică complexă de locuit	Forța de muncă destinată pt. industrie*)	Teritoriul necesar pt. industria care să ocupe toată această forță de muncă **)	Unitatea urbanistică de industrie***)			
				Forța de muncă	Teritoriul necesar	Tipul	Denumirea propusă
0	Grupa de locuințe	Nu este firesc să fie luată în discuție pentru amplasarea de industrie					
1	Microraiou	1 500 — 3 600	10 ha — 24 ha	500 — 1 200	cca. 4 ha — 8 ha	Tip 1	Grupa de industrie
2	Cartier	9 000 — 18 000	60 ha — 120 ha	3 000 — 6 000	cca. 20 ha — 40 ha	Tip 2	Microraiou de industrie
3	Sector orășenesc	30 000 — 98 000	200 ha — 660 ha	10 000 — cca. 33 000	cca. 200 ha	Tip 3	Cartier de industrie

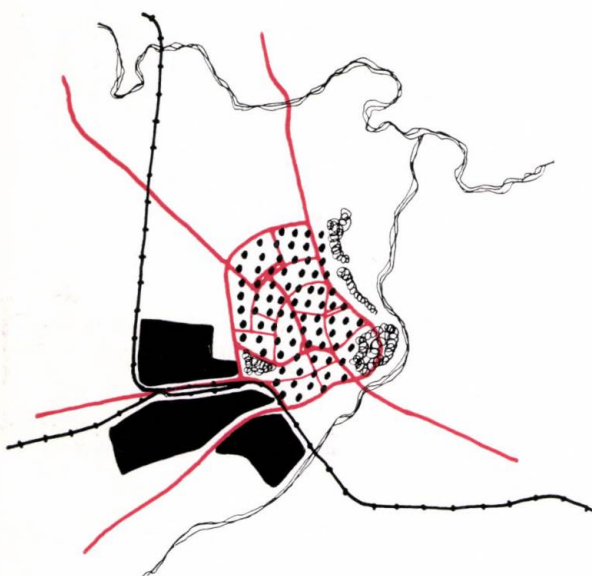
*) 30% din locuitorii unității urbanistice complexe de locuit.

**) Calculat la densitatea brută medie de 150 muncitori/ha zonă de industrie.

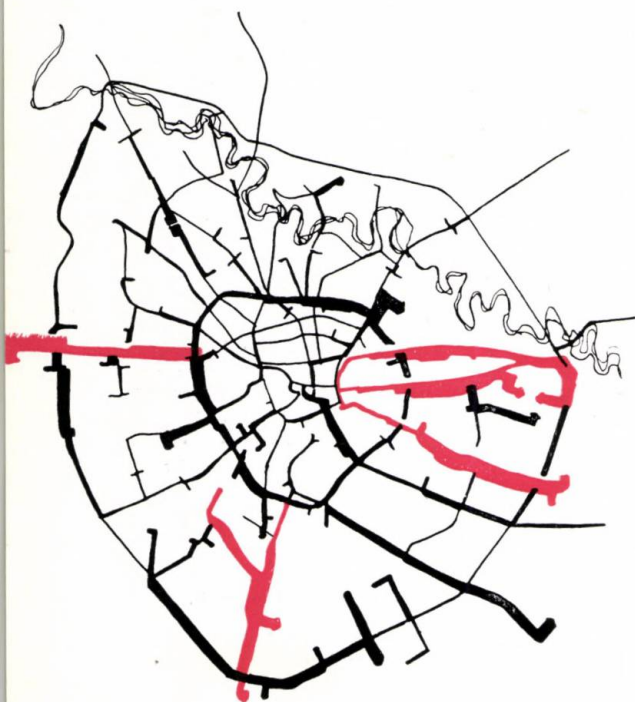
***) În ipoteza că 1/3 din forța de muncă destinată industriei este folosită chiar în unitatea urbanistică complexă de locuit.

1

2

3

Fig. 1. — Schema concepției dualiste oraș-industrie.

1. Zona de locuit — 2. Zone industriale: din interiorul orașului (2a), de la marginea orașului (2b), din afara orașului (2c); — 3. Zona dotărilor de importanță orășenească; 4. Zona spațiilor plantate și sport de importanță orășenească; 5. Zona rețelei și stațiilor de circulație; 6. Zona rețelor, stațiilor și surselor de instalații.

Fig. 2. — Orașul se constituie din zona de locuit și celelalte zone funcționale, rotunjindu-se în limitele unui «perimetru» la marginea căruia se amplasează «zona industrială» (studiu de sistematizare a orașului Roman).

Fig. 3. — Schemă a orașului București.

Mărirea duratei deplasării locuință-loc de muncă și dimensionarea pentru schimbul maxim a rețelei de transport în comun pe direcțiile în care s-a concentrat excesiv industria.

Fig. 4. — Schema concepției integrării organice a industriei în organismul orășenească.

1. Zona de locuit — 2. Zona de industrie — 3. Zona dotărilor de importanță orășenească; 4. Zona spațiilor plantate și sport de importanță orășenească — 5. Zona rețelei și stațiilor de circulație — 6. Zona rețelor, stațiilor și surselor de instalații.

Fig. 5. — Schema repartizării (într-o primă ipoteză) a forțelor de muncă într-un oraș de 90 000, 180 000 locuitori — Variantă.

Fig. 6. — Schema repartizării (într-o primă ipoteză) a forțelor de muncă într-un oraș de 90 000, 180 000 locuitori — Variantă.

Fig. 7. — Schema repartizării forțelor de muncă într-un oraș de 90 000, 180 000 locuitori — Variantă.

Fig. 8. — Studiu de amplasare a unor microrăioane de industrie în cartierul de locuit N-V Galați.

Fig. 9. — În fiecare din unitățile urbanistice de industrie propuse există posibilitatea amplasării unor întreprinderi a căror zonă de acomodare sau de nocivitate poate avea, în condițiile de deformare maximă, față de limitele unităților urbanistice de locuit limitrofe, raze medii de 100—140 m (grupa de industrie 4—8 ha), 275—315 m (microrăion de industrie 20—40 ha), 700—1 000 m (cartier de industrie 200—max. 400 ha).

Fig. 10. — Exemplu de dualitate oraș-industrie (Aycliffe — Anglia).

Fig. 11. — Exemplu de dualitate oraș-industrie (Meaux — Franța).

existente, a două unități urbanistice de Tipul 2, care se încadrează organic în structura cartierului de locuit nord-vest, printre celelalte microrăioane (fig. 8). De asemenea, în sistematizările de «zone industriale» pe care le-am elaborat, sistemul de rețele de circulație și instalații decupează teritoriul în unități structurale de 30—50 ha care constituie și etape de realizare a «zonelor» și care, putând să existe independent, confirmă de asemenea posibilitatea realizării unităților urbanistice de Tipul 2.

— Toate «zonele industriale» orășenești, sistematizate pînă acum, constituie de fapt unități urbanistice de Tipul 3.

— Unități urbanistice mai mari de 200 ha (cînd apare absolut necesar pînă la 400 ha) nu sînt indicate, deoarece produc concentrări excesive de fluxuri la schimbul maxim (pînă la 45 000 muncitori); chiar la scara orașului București (cca. 2 000 000 locuitori în perspectivă), grupările maxime de industrie nu depășesc 460 ha (zona 23 August).

Propun denumirile de grupă, microrăion și cartier de industrie, nu printr-un împrumut mecanic, ci pentru a sublinia și prin terminologie unitatea organică ce trebuie realizată între zona de locuit și zona de industrie.

Programul acestor unități urbanistice depinde de programul industriei fiecărui oraș și el nu se poate preciza în detaliu decît de la caz la caz. Se poate aprecia însă că, în condițiile industriei moderne, aproximativ 2/3 din întreprinderile industriale (alimentare, bunuri de larg consum, metalurgie și chimie prelucrătoare, mecanică etc.) pot fi amplasate în unități urbanistice de Tipul 1 și 2, întreprinderile care au nocivități mai mari și trafic feroviar urmînd a fi amplasate în unități urbanistice de Tipul 3 (fig. 9).

4

Amplasarea unităților urbanistice de industrie se poate face în următoarele variante (fig. 5, 6, 7):

— Unitatea de Tipul 1 (grupa de industrie):

- în microrăionul de locuit, pentru a ocupa cca. 1/3 din forța de muncă (destinată pentru industrie) a microrăionului;
- printre microrăioanele de locuit ale unui cartier de locuit;
- printre cartierele de locuit ale orașului;
- amplasare mixtă.

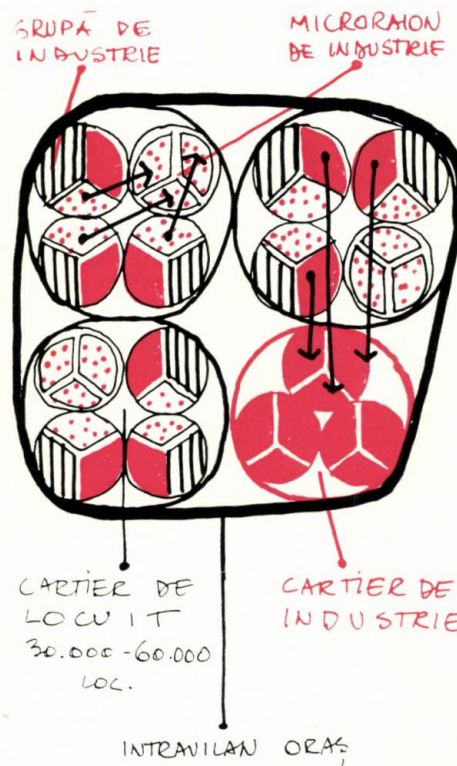
— Unitatea de Tipul 2 (microrăionul de industrie):

- în cartierul de locuit, pentru a ocupa cca. 1/3 din forța de muncă (destinată pentru industrie) a cartierului;
- printre cartierele de locuit ale orașului;
- amplasare mixtă.

— Unitatea de Tipul 3 (cartierul de industrie):

- printre cartierele de locuit ale orașului.

5

Prin aceste variante de amplasament se poate obține (folosind în același timp variantele de tipuri și program), în cadrul unei unități organice a celor două zone funcționale, o mare varietate funcțională și plastic-arhitecturală a orașului.

Tot în acest scop, parametrii care dimensionează și definesc cele trei tipuri de unități urbanistice de industrie sînt propuși în limite largi: pot fi adoptate astfel, de la caz la caz, valorile și soluțiile cele mai potrivite cu gradul de nocivitate sau de incomodare pe care îl prezintă întreprinderile din programul industriei orașului, specificul și importanța orașului, structura zonei de locuit, programul industriei, condițiile de teren, etapizarea realizării orașului etc.

c) Această structură este posibilă datorită celor două tendințe care caracterizează pe o scară din ce în ce mai largă industria modernă: *reducerea nocivităților* (prin adoptarea unor tehnologii perfecționate și a unor mijloace moderne de captare la sursă) și în consecință transformarea treptată a industriei în componentă din ce în ce mai salubă a organismului orașenesc; înlocuirea transportului feroviar cu transportul pe pneuri. Această ultimă tendință este evidentă, de exemplu, în realizarea «zonei» industriale în noile orașe din Anglia: în «zona» orașului Welwyn (început în 1920) toate întreprinderile au linie de cale ferată; în «zona» orașului Crawley (început în 1949) întreprinderile folosesc o platformă comună de descărcare fără a avea fiecare linie ferată de deservire, iar în «zona» orașului Stevenage (început după 1949) întreprinderile sînt deservite numai rutier, deși au trafic mare, iar «zona» are posibilitatea unei racordări ușoare la calea ferată.

7. Din această structură a orașului, respectiv a teritoriului, rezultă două tipuri de zone de industrie:

— Zonă de industrie a orașului, care poate fi formată din cele trei tipuri de unități urbanistice arătate la pct. III, 6, b.

— Zonă de industrie a teritoriului.

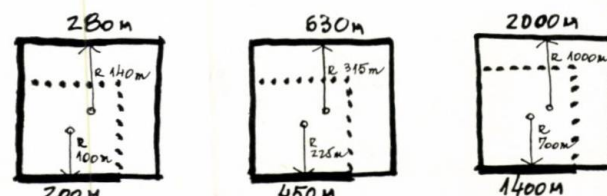
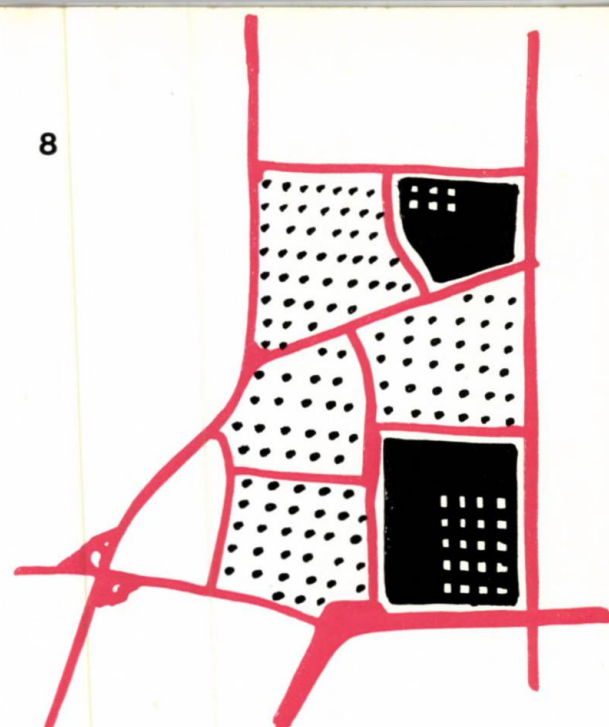
Primul tip trebuie să fie cel mai frecvent, zona de industrie a teritoriului urmînd să fie doar o excepție impusă de: necesitatea apropierii unor industrii de sursele de materie primă sau de sursele de producere a unor utilități folosite în mari cantități; producerea unor nocivități puternice care reclamă distanțe mari față de organismul orașenesc.

8. Rezolvarea relației de bază: zona de industrie — zona de locuit (respectiv zone de industrie — așezări omenești, în cadrul teritoriului), cu o dimensionare corelată și controlată științific, și în cadrul unei structuri omogene a celor două zone, are urmări deosebit de favorabile pentru rezolvarea organismului orașenesc:

a) Funcțional, se realizează legătura cea mai strînsă, într-o astfel de structură, unitățile urbanistice complexe ale zonei de locuit și ale zonei de industrie fiind în general în contact pe o bună parte a perimetrelor. Fluxurile de oameni și de produse sînt descompuse pe mai multe direcții, injectîndu-se astfel mai uniform în organismul orașenesc. Asigurarea eficienței economice maxime a investițiilor se obține prin cooperarea dintre întreprinderi, în cadrul unităților urbanistice de industrie, și, în același timp, prin lărgirea cooperării dintre zona de industrie și celelalte zone funcționale ale orașului. Zona de industrie poate folosi în condiții optime rețeaua de dotări a zonei de locuit și a zonei de dotări de importanță orașenească, eliminîndu-se astfel investițiile suplimentare pentru rețeaua de dotări a întreprinderilor.

Rețeaua de transport în comun devine mult mai rațională, reducîndu-se cheltuielile de investiții și exploatare. Transporturile în comun și transporturile industriale sînt mai uniform distribuite pe rețeaua rutieră a orașului. Schema deplasărilor către locurile de muncă, elaborată în cadrul schiței de sistematizare a orașului București, este convingătoare în ceea ce

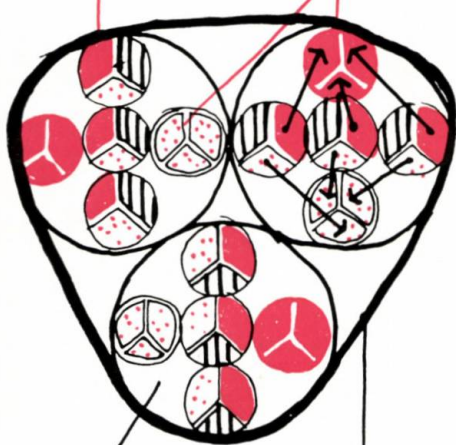
8

9

6

GRUPĂ DE INDUSTRIE MICRORAION DE INDUSTRIE

CARTIER DE LOCUIT 30000-60000 LOC INTRAVILAN ORAȘ

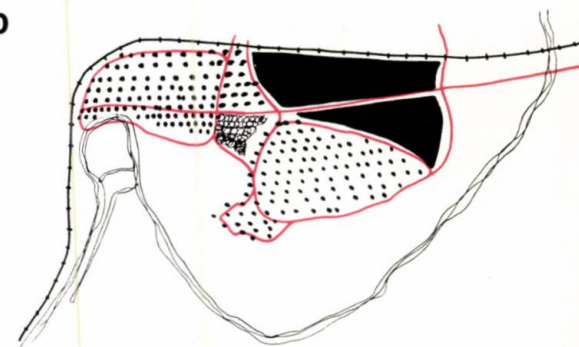
7

GRUPĂ DE INDUSTRIE MICRORAION DE INDUSTRIE

CARTIER DE LOCUIT 30000-60000 LOC INTRAVILAN ORAȘ

10

11

privește concentrările de transport în comun pe care le provoacă concentrarea excesivă a industriilor, și în ceea ce privește avantajele pe care le prezintă, dimpotrivă, distribuția rațională a acestora.

Se obiectează că zona de industrie ar putea incomoda prin mărimea și frecvența transportului industrial — în comparație cu transportul în comun — circulația interioară a orașului. Să verificăm: pentru a asigura transportul într-o oră a celor cca. 40 000 de muncitori din schimb maxim la una din « zonele » Militari, 23 August sau Progresul-Jilava, ar fi necesare 2 autobuze + 2 troleibuze + 2 tramvaie (cu 2 vagoane) pe minut. Echivalându-le pe fiecare cu un vehicul, traficul transportului în comun, în această oră de vîrf, ar fi:

$6 \text{ vehicule/minut} \times 60 \text{ minute} = 360 \text{ vehicule/oră}^*$.

Calculat pe o zi, pentru a putea fi comparat cu traficul transportului industrial, traficul transportului în comun este de:

$360 \text{ vehicule/oră} \times 24 \text{ ore} = 8\,640 \text{ vehicule/zi}$.

Transformat în tone (considerînd 1 vehicul de 4 tone), transportul în comun ar echivala cu un transport industrial de aproape 35 000 t/24 ore, ceea ce înseamnă foarte mult.

Se impune, deci, concluzia că transportul în comun pentru orele de vîrf, în condițiile concentrării excesive a industriei în « zone industriale » situate la « marginea » și « în afara » orașului, este incomparabil mai mare (deci mai incomod) față de transportul industrial, în condițiile distribuției zonei de industrie a orașului sub forma unor unități urbanistice, țesute organic în textura orașului cu unitățile urbanistice complexe ale zonei de locuit. În această ultimă soluție, traficul transportului în comun se reduce din două motive: distanțele dintre locuință și locul de muncă micșorîndu-se mult, o mai mare parte din salariați se deplasează pe jos; de asemenea, descompunerea fluxurilor de circulație nu pe cîteva direcții principale, cum apare de exemplu în schița orașului București, ci în suprafață, pe un număr foarte mare de direcții, duce la micșorarea intensității traficului.

b) Se realizează economii de investiții și exploatare la rețeaua de transport în comun și la rețeaua de dotări necesare industriei, față de soluția concentrării excesive a industriei în « zone » situate « la marginea » și « în afara » orașului.

c) Frumusețea robustă și inedită a industriei devine o componentă importantă a frumuseții contemporane și viitoare a orașului. De asemenea, industria poate contribui cu eficiență maximă la evitarea monotoniei și la sporirea varietății aspectelor sub care se înfățișează orașul celor care îl străbat, pe arterele de circulație sau în interiorul diferitelor zone funcționale și unități urbanistice complexe.

9. Rezolvarea în practica de urbanism, pe linia acestor propuneri, a relației de bază zona de industrie — zona de locuit, presupune însă asigurarea unor anumite condiții.

a) În cadrul schițelor de sistematizare a orașelor, ca și în studiile de sistematizare teritorială, este necesar să se acorde o egală atenție rezolvării fiecărei zone funcționale și a legăturilor complexe dintre ele. Trebuie depășit în cel mai scurt timp, în practica noastră urbanistică, stadiul actual al concentrării excesive asupra rezolvării zonei de locuit, cu neglijarea celorlalte zone funcționale, și, în special, a zonei de industrie și a relației de bază. Astfel, schița de sistematizare a orașului va trebui să precizeze în cuprinsul unui studiu de specialitate, organic corelat cu restul proiectului:

— Numărul salariaților ocupați în zona de industrie, independent de faptul că, din punctul de vedere al

structurii populației, ei fac parte din grupa A sau grupa B.

— Programul industriei concretizat în lista unităților existente menținute și a unităților propuse.

— Suprafața zonei de industrie, corelată, în cadrul bilanțului teritorial al orașului, cu suprafețele celorlalte zone funcționale.

— Împărțirea zonei de industrie în unități urbanistice și asigurarea distribuției optime a acestora față de unitățile urbanistice complexe ale zonei de locuit, ținînd seama de condițiile concrete ale fiecărui oraș.

— Posibilitățile de dezvoltare organică (nu paralelă) a zonei de industrie și a zonei de locuit în cadrul dezvoltării orașului.

b) Orașele noastre fiind în plină construcție socialistă și în consecință multe schițe de sistematizare fiind în curs de elaborare, ar fi necesară, ca o a doua condiție, perfecționarea urgentă a unor arhitecți și formarea unor colective care să contribuie la rezolvarea în condiții optime a industriei, ca zonă funcțională a orașului sau a teritoriului.

IV. CONTRIBUȚIA INDUSTRIEI LA FORMAREA UNOR TRĂSĂTURI SPECIFICE NOI ALE ORAȘELOR NOASTRE

Una din sarcinile principale ale arhitecturii noastre, trasată în documente de partid și de stat, este aceea ca, realizînd spațiul și cadrul construit activ al societății contemporane și al societății comuniste de mîine, să se dezvolte trăsăturile specifice existente, valoroase, ale orașelor noastre, printr-o serie de căi, dintre care am putea cita:

— Ridicarea pe o treaptă superioară a caracterului de oraș bogat plantate (care diferențiază majoritatea orașelor noastre de cele medievale și ale Renașterii, din Europa), valorificînd la maximum cadrul natural (relief, ape, vegetație, climă) și cadrul construit.

— Înlăturarea cu desăvîrșire a tratării muzeistice a monumentelor; asimilarea organică și diferențiată a ceea ce este prețios în arhitectura moștenită, asimilare presupunînd o anumită tratare a suitei de monumente izolate de pe cornișele și dealurile lașului sau Sucevei și o altă tratare a piețelor și a ansamblurilor din Sighișoara, Brașov, Sibiu sau Cluj.

— Selectarea și transplantarea cu grijă, în cadrul construit nou, a unor elemente de detaliu valoroase devenite tradiționale și care marchează o anumită culoare locală.

Păstrarea și dezvoltarea trăsăturilor specifice existente constituie însă numai o primă treaptă. În construcția socialistă a orașelor noastre trebuie urcată însă și cea de a doua treaptă — formarea unor trăsături specifice noi.

Lată cîteva din trăsăturile care, după părerea mea, au început să se contureze:

— Asimilarea, în înfățișarea orașului, a cadrului natural, pe această treaptă nouă, nu numai valorificat ci transformat revoluționar într-o sinteză impresionantă dintre natură și fapta umană. Este exemplul orașului Bacău, care va fi limitat pe toată latura de est de un canal deschis de aducțiune și o centrală hidroelectrică (realizate în cadrul amenajării hidroenergetice complexe a Bistriței), situate la înălțimea de 8—12 m față de terasa pe care este așezat orașul. Bine rezolvate, aceste elemente vor contribui la formarea unui specific nou al orașului, constituind totodată un dar de bunăstare, bucurie și frumusețe făcut Bacăului.

— Prin încadrarea în rețeaua de circulație vie a orașului, ceea ce este prețios în arhitectura moștenită devine o componentă a vieții noi, căpătînd valoare urbanistică contemporană, iar prin turism — eficiență economică.

Am stăruit în formularea acestor trăsături specifice care au început să se contureze în teoria și practica noastră urbanistică, pentru a putea fi verificat în constatarea că ele nu constituie trăsături specifice fundamentale ale organismului orașenesc, întrucît ele nu apar în structura acestuia.

★

În lumina acestei constatări, importanța deosebită a concepției și realizării efective a industriei, pe linia propunerilor de mai sus, sporește și prin faptul că, după părerea mea, duce la formarea a trei trăsături specifice noi, fundamentale, ale orașelor noastre:

1. Integrarea efectivă a industriei în organismul orașenesc prin tratarea industriei ca zonă funcțională unică, formată din unități urbanistice; realizarea în acest fel a unității structurale dintre zona de locuit și zona de industrie și în consecință rezolvarea optimă a relației de bază locuință — loc de muncă, concretizată în legăturile scurte și intime dintre unitățile urbanistice ale celor două zone funcționale.

Se înlătură astfel dualitatea « oraș-industrie », tipurile de « zone industriale » care o exprimă, golirea orașului de industrie și concentrarea ei în « zone industriale », situate îndeosebi « la marginea » și « în afara » orașului.

Aceasta ar constitui o trăsătură specifică a orașului socialist, deoarece îndeosebi întreaga teorie și practică urbanistică capitalistă de pînă acum — din care mă limitez a cita cîteva din cele mai recente și mai însemnate realizări: seria de orașe noi realizate în Anglia între 1947 și 1961 (fig. 10), seria de orașe reconstruite în Franța în cadrul acțiunii de refacere și descentralizare industrială inițiată după război (fig. 11), orașul indian Chandigarh început în 1951, orașul Brasília început în 1956 —, se bazează pe concepția dualistă oraș-industrie și reflectă consecințele acestei concepții.

2. Flexibilitatea maximă a organismului orașenesc (reflectînd de fapt, pe treapta sistematizării, o trăsătură specifică arhitecturii moderne a clădirilor de locuit, industriale, școlare, pentru teatre etc.) concretizată prin posibilitatea de dezvoltare organică (nu paralelă, ca în cazul rezolvării dualiste și concentrate a industriei), perfect corelată și pe mai multe direcții a zonei de locuit și a zonei de industrie.

3. Varietatea deosebit de mare, funcțional-structurală — în consecință și plastic-arhitecturală — ce se poate realiza în cadrul organismului orașenesc, în condițiile tratării industriei ca zonă funcțională formată din unități urbanistice și a multipelor variante de program și amplasament a acestor unități.

Se formează trei categorii de unități urbanistice:

- unități urbanistice de locuit;
- unități urbanistice de locuit și de industrie;
- unități urbanistice de industrie.

Se creează astfel premise noi pentru realizarea unei fizionomii specifice orașului socialist, și în acest cadru general, a unei fizionomii proprii fiecărui oraș în parte.

★

Avînd sarcina amplă și de mare răspundere de a realiza spațiul și cadrul construit — sau chiar numai definit — în care să se desfășoare în condiții optime viața și activitatea complexă a oamenilor, arhitectura trebuie nu numai să satisfacă nevoile etapei actuale ci să și intuiască, să prefigureze, modul de viață al oamenilor societății comuniste de mîine.

Aceasta ne obligă să căutăm, să dezbatem și să verificăm în practică, în permanentă, căi noi, proprii orînduirii noastre, astfel încît, satisfăcînd din ce în ce mai bine cerințele prezentului, să fim în același timp contemporani cu viitorul.

*) Pentru comparație, menționez cazul zonei industriale Progresul-Jilava (suprafață cca. 400 ha, cca. 30 000 muncitori), cu un trafic industrial rutier de cca. 90 autocamioane/oră (cca. 2 200 autocamioane/zi).

O R A Ș U L Ș I I N D U S T R I A

DESPRE UNELE PROBLEME RIDICATE ÎN ARTICOLUL „INDUSTRIA, ZONĂ FUNCȚIONALĂ A ORAȘULUI SAU A TERITORIULUI”

Din citirea articolului arh. C. Enache, apar unele idei, afirmații și formulări, asupra cărora consider necesar să trebuie insistat.

În afara ideii juste, de principiu, a amplasării industriilor în interiorul zonei de locuit — acțiune susținută de mulți autori și chiar recomandată de mult timp prin acte normative, cu respectarea anumitor condiții, în special de nocivitate — în articol se prezintă, nefundamentat, o serie de afirmații, care nu aduc nici un aport practic în proiectarea de sistematizare a orașelor și a detaliilor zonelor industriale.

Din punct de vedere urbanistic, consider că în acest articol există o serie de greșeli de bază.

Astfel, se afirmă că zona sau zonele de industrie ale orașului, în contact, pe o bună parte a perimetrului, cu zonele de locuit, *trebuie să fie cel mai frecvent caz, zona de industrie a teritoriului urmînd să fie doar o excepție.*

Acest mod de a pune problema contrazice situația actuală, în care majoritatea industriilor sînt amplasate la marginea orașelor, deoarece nocivitățile, circulația și transporturile, suprafața mare de teren ocupată, necesitățile de rezervație a unor terenuri pentru dezvoltarea sau pentru crearea unor noi industrii cu care trebuie să coopereze, obligă la această amplasare. Din practica de avizare, foarte puține industrii au putut fi amplasate în interiorul zonei de locuit din cauza nocivităților, marea majoritate fiind amplasată la marginea zonelor de locuit sau chiar la distanțe mai mari (1—4 km) pe baza normelor sanitare în vigoare.

În afara industriilor sau zonelor industriale, în suprafață de 4—8 ha, care se pot amplasa în cadrul unităților urbanistice complexe ale zonelor de locuit, celelalte două categorii, de 20—40 ha și 200—400 ha, sînt imposibil de a fi luate în considerare, întrucît ele aduc grave perturbații funcționării zonelor de locuit. Astfel, aceste industrii ar separa total cartierele și microraiioanele între ele, împiedicînd în special circulația pietonilor care pentru activitatea zilnică ar trebui să ocolească teritorii interzise, ținînd seama că 40 ha (putînd fi o singură industrie, ca de exemplu Combinatul textil Jilava) reprezintă un dreptunghi de $400 \times 1\,000$ m.

S-ar lungi nejustificat de mult rețelele edilitare ale orașului pentru orașele mici și mijlocii ajungîndu-se la mai mult decît dublarea lor — știut fiind că în multe cazuri alimentarea cu apă și canalizarea industriilor se face cu rețele independente de cele ale locuințelor și dotărilor social-culturale (apă industrială-nepotabilă, canalizare cu ape acide etc.).

Eliminarea nocivităților de fum, zgomot, trepidații, praf, mirosuri, radiații nu s-ar putea face 100%, condițiile de viață fiind înrăutățite chiar dacă ar rămîne numai 1% din aceste noxe.

Industria au nevoie de transporturi, neputîndu-se elimina calea ferată care în nici un caz nu poate fi admisă printre clădirile de locuit; în cazurile în care se fac transporturi cu autocamioanele, acestea deranjează circulația orășenească, liniștea locuitorilor, impurificînd aerul cu o cantitate nejustificată de gaze de combustie.

Industria au nevoie de zone de extensiune care în nici un caz nu pot fi asigurate ca rezervații în interiorul orașului; din practica de avizare știm că aproape toate industriile au un plan de dezvoltare, așa zis « final » (și acesta cu posibilități de extindere), în primă etapă (de 5—10 ani) executîndu-se numai o parte din lucrări, restul terenului fiind rezervat.

Amplasarea industriilor în oraș reprezintă o situație asemănătoare, dar mult agravată, cu amplasarea alternată a zonelor industriale cu zonele de locuit, situație infirmată de realizările actuale atît de la noi din țară cît și din străinătate; se admit

asemenea cazuri numai cînd nu există altă soluție posibilă din cauza unei situații existente sau a condițiilor geografice (de pildă localitățile din Valea Jiului sau situația moștenită de la capitaliști la Reșița, care obligă la crearea unui nou cartier de 35—40 000 locuitori — aproape identic ca mărime cu vechiul oraș — dar la cca. 3 km distanță, despărțit printr-o nouă industrie).

Clasificarea zonelor industriale în trei tipuri, copiindu-se o terminologie proprie modului de funcționare a unităților urbanistice complexe ale zonelor de locuit, fără altă caracteristică decît mărimea suprafeței și numărul de muncitori (deci o diferențiere cantitativă), poate duce cel mult la o clasificare de genul: tip mic, mijlociu și mare. Împărțirea mecanică în cele trei tipuri de industrii este infirmată și de practica urbanistică. Sînt orașe care nu au decît o singură industrie sau zonă industrială, care poate fi în suprafață de sute de hectare, ca de exemplu orașele vechi și noi: Făgăraș, Onești, Slatina, Călan, Victoria, Călărași, Turnu-Măgurele, chiar Hunedoara și multe altele. După autorul articolului toate aceste orașe au zonele industriale *în teritoriu*, cu toate că sînt în intravilanul localității respective și deci în oraș.

Din clasificarea industriilor în trei tipuri, fiecare utilizînd 1/3 din forța de muncă din industria celor trei unități urbanistice complexe ale zonelor de locuit, toată forța de muncă este absorbită de industriile din *interiorul* orașului, iar pentru *industriile din teritoriu* nu mai rămîne mină de lucru. De altfel, clasificarea *în oraș și în teritoriu* a industriilor este nereală, deoarece industriile din teritoriu trebuie să fie legate de o localitate, la distanță mai mică sau mai mare. Mai trebuie făcută observația că dacă lipsește una din unitățile urbanistice complexe (de exemplu pentru orașele sub 30 000 locuitori), chiar în ipoteza autorului articolului, toată repartitia forței de muncă și a tipurilor de industrii este complet răsturnată față de schema dată.

★

Din cele arătate mai sus și față de practica de construcție a orașelor, rezultă că industriile sau zonele industriale pot fi amplasate în oraș dacă îndeplinesc condițiile de nocivitate, transport și suprafață (cca. 4—8 ha), la marginea orașului, dacă condițiile permit acest lucru, și în afara orașului dacă nocivitățile sînt mari, conform normelor sanitare care precizează aceste distanțe.

Se poate ca autorul articolului să nu fie de acord cu expresiile în interiorul, la marginea sau în afara orașului (fiind date în ghilimele în articol), care poate nu sînt foarte științifice dar sînt clare și precise, fără să dea loc la nici o confuzie, clasificarea fiind făcută pe baza unor considerente calitativ diferite pentru fiecare caz în parte. Toate cele trei expresii se referă la perimetrul orașului, industriile sau zonele industriale rămînînd tot timpul în intravilanul localității respective.

Definirea perimetrului și intravilanului unui oraș este dată în Regulile generale de sistematizare și construcții (publicate în Buletinul C.S.C.A.S. nr. 8/1960).

★

În cele ce urmează se fac unele observații de mai mică importanță, urmînd ordinea dată de articol.

Voi începe chiar cu titlul. Acest titlu — în care în mod succint este formulată ideea de bază a articolului prin care autorul se deosebește de toți cei ce s-au ocupat cu această problemă — conține mai multe afirmații inexacte; astfel: industria nu este o zonă (« *Industria, zonă funcțională* . . . »), întrucît ea însăși, prin definiție,

trebuie să fie compusă din mai multe industrii; toate zonele unui oraș sînt la fel de funcționale și deci nu era necesar să se precizeze acest lucru; orașul însuși face parte din teritoriu și deci formularea *a orașului sau a teritoriului* pune în mod greșit, în opoziție, orașul față de teritoriu. Noțiunile de *sistemizare teritorială* și de *sistemizare urbană* au o delimitare și un conținut foarte clar, existînd o subordonare și o condiționare reciprocă, raporturile între noțiunile de *teritoriu* și *oraș* fiind cu totul altele. Orice industrie sau zonă industrială amplasată în oraș este implicit «și» în teritoriu.

În capitolul I (Precizarea premizelor) găsim o definiție a arhitecturii pe care o consider greșită, atît în ceea ce privește conținutul, cît și ca formă: *Arhitectura noastră se definește nu prin sarcina izolată . . . , ci prin sarcina amplă . . .* Arhitectura trebuie să răspundă în egală măsură atît la funcțiile «izolate» cît și la cele «ample». În ceea ce privește expresia *cadru construit activ*, subliniată de autor, consider că este lipsită de conținut. Care este oare cadrul construit pasiv?

De asemenea, mai departe se fac afirmații al căror sens nu poate fi prins, nici tehnic și nici logic: *Cadru construit se concretizează, pe treapta superioară a sistematizării, sub forma a două organisme vii, cu funcțiuni complexe: orașul și teritoriul. Nu există o treaptă superioară a sistematizării. Analogia dintre oraș și un organism viu a fost făcută de mulți autori și de mult timp, însă pentru teritoriu consider că această analogie este nejustă, apărînd și mai clar dacă ne referim la teritoriul întregii țări (cum este indicat de autor). Prezența a două organisme vii este cel puțin stranie, unul reprezentînd tot teritoriul țării pe care s-ar afla altele mai mici — orașele.*

Concluzia categorică că: *Definirea și rezolvarea interdependentă a diferitelor funcții nu se poate face deci în mod just decît în interiorul acestor două organisme, nu este cu nimic fundamentată.*

În capitolul II (Unele observații privind teoria și practica actuală în acest domeniu) citim că, în prezent: *Eroarea este, după părerea mea, fundamentală: se stabilește o relație între un organism (orașul) și o funcție a acestuia (industria), creîndu-se în mod artificial o dualitate (oraș-industrie) în locul unei unități organice a zonelor funcționale componente ale orașului. Zonele industriale și industriile considerate izolate sînt componente de bază ale orașului și nu o funcțiune a acestuia. Fără cunoașterea acestui adevăr urbanistic elementar, într-adevăr expresia oraș-industrie poate duce la unele concluzii greșite. Pentru construcția unui oraș și în special pentru dezvoltarea sa — ca organism viu — este deosebit de important să se cunoască locul de muncă din industrii al locuitorilor, deoarece acestea prin capacitatea, poziția, dimensiunile, necesitățile de deservire, serviciile și nocivitățile lor influențează direct mărimea, forma și structura urbanistică și arhitecturală a orașului, precum și condițiile de confort și cele igienico-sanitare, organizarea rețelelor de circulație, transport și edilitare etc. Întreprinderile industriale, prin numărul de muncitori, care reprezintă grupa de bază, determină mărimea populației unui oraș, reprezentînd cca. 30—40% din total, restul populației active de cca. 15—20% reprezintă grupa de deservire, fiind dependentă de aceasta. Cunoașterea locului de muncă a grupei de bază, precum și numărul maxim de muncitori dintr-un schimb ajută la determinarea rețelei stradale majore și a transportului în comun.*

Rezolvarea urbanistică și arhitecturală unitară a unui oraș este recomandată în toate lucrările de specialitate și este consemnată chiar în acte normative, atît la noi în țară, cît și în străinătate. Schița de sistematizare a orașului trebuie să rezolve în mod obligatoriu toate problemele ridicate pe teritoriul intravilanului, indicîndu-se în mod clar și delimitarea intravilanului și a perimetrului localității.

În articol se dau exemple de concentrare excesivă a unor industrii amplasate la marginea orașelor, fără a se arăta față de ce criterii se fac aprecierile de procent redus . . . , procent ridicat . . . , suprafața relativ mare . . . (pct. II 2a, 2b și 2c din articol), și cu ce consecințe. Care este legătura unor zone industriale necorespunzătoare condițiilor concrete locale și clasificarea industriilor după amplasament? Cum vede autorul amplasarea, de exemplu, în interiorul orașelor Turda sau Baia-Mare a industriilor deosebit de nocive care sînt în zonele industriale respective?

În toate lucrările de specialitate, precum și în instrucțiuni se recomandă să se amplaseze în interiorul zonelor de locuit cît mai multe industrii, însă numai acele industrii care nu au nocivități sau au nocivități reduse, fiind unanim recunoscute avantajele multiple ale unei astfel de amplasări.

Exemplul dat cu amplasarea viitorului complex textil în zona industrială a Bucureștiului de la Progresul-Jilava (pct. II 2d) nu este edificator deoarece: *suprafața relativ mică de teren necesară (40 ha) este, așa cum s-a arătat, foarte mare (400 m × 1 000 m); ea are nevoie de cale ferată și este propusă în zona industrială, în imediata vecinătate a zonei de locuit.*

În capitolul III (Propuneri de abordare și rezolvare a principalelor probleme) la pct. 1 se face o afirmație gratuită, deoarece întotdeauna zona industrială a fost

și este tratată ca o zonă efectivă a orașului. În ceea ce privește împărțirea orașului și a teritoriului în zone, aceasta se face după criterii personale care nu corespund cu clasificările recunoscute în practică, în special cele relative la teritoriu. În practica actuală de urbanism, pentru oraș se utilizează noțiunile de zonă industrială și zonă de locuit, toate celelalte componente ale orașului fiind tratate ca *rețele* (bineînțeles, cuprinzînd și teritoriul aferent): dotările social-culturale, spațiile verzi, circulația și transporturile, echiparea edilitară și de gospodărie (depozitele fiind cuprinse în zonele industriale). De aici apare și mai evidentă importanța care se atribuie zonei industriale (și a industriilor izolate), fiind în același timp una din cauzele pentru care se utilizează expresiile, recunosc simpliste, de *oraș* (cu intenția de locuire) și *industrie* (ca zonă sau industrie izolată).

La pct. III 2 se confirmă cele arătate mai sus că relația zona de locuit — zona industrială este cea mai importantă (v. și pct. III 3), iar *zona rețelei și stațiilor de circulație* este în fond un sistem de rețele de circulație și de instalații, și nu o zonă comparabilă cu celelalte.

La pct. III 4b se afirmă că mărimea zonei industriale trebuie corelată cu mărimea zonei de locuit (ca număr de muncitori și suprafață). Pentru cei care stăpînesc problemele de urbanism este cunoscut faptul, așa cum s-a arătat și mai înainte, că muncitorii din industrii formează grupa de bază a orașului și deci cea care determină populația totală a localității respective (a zonei de locuit), fiind elementul esențial al profilului social-economic. Față de acest mod științific de a aborda problema, este inutilă afirmația că *trebuie corelată*, existînd un raport de dependență, numărul populației orașului fiind în funcție de numărul muncitorilor și nu invers, cum se afirmă în articol.

În ceea ce privește *corelarea* măririi suprafețelor celor două zone este o încercare aproape imposibilă de făcut, avîndu-se în vedere marea variație a suprafețelor industriale pentru același număr de muncitori, în timp ce suprafața zonei de locuit este aproape constantă. De altfel, nu apare nici o consecință practică, calitativ, dacă există o varietate de mărimi. Media de 150 muncitori la un hectar zonă industrială poate fi eventual utilă numai pentru rezervațiile de teren, în cadrul schițelor de sistematizare de oraș și al detaliilor zonelor industriale, atunci cînd nu se cu nosctoaite industriile din zonă.

Nu este de loc clar (pct. III 5) de ce: *Pentru ca legătura dintre zona de locuit și zona de industrie în cadrul orașului să fie organică, structura lor este firesc să fie asemănătoare. Consider că două unități, organe sau elemente, pot fi întim legate fără să existe nici o asemănare de structură sau profil, fiind efectiv gratuită concluzia că: în consecință, zona de industrie urmează să fie formată din unități urbanistice specifice.*

Copierea unei structuri și a unui anumit mod de organizare specific zonei de locuințe, în mod artificial, nefundamentată teoretic, și fără un scop funcțional economic la zona industrială, duce la realizarea unor proiecte rupte de realitate, nerealizabile.

De altfel, dorința de a copia zona de locuințe se vede și din modul în care este exprimată noțiunea de zonă industrială prin *zona de industrie*, expresie neuzitată de către specialiști.

Exemplificările date (pct. III 7): «Automatica» din București (tip 1), unele unități industriale la Galați (tip 2) și zonele industriale studiate — gen Turda, Iași etc. — (tip 3), nu sînt de loc în sprijinul ideii articolului, confirmînd că aceste industrii nu schimbă cu nimic vechea clasificare, nu se introduce nici o schimbare structurală. Nu vedem de ce «Automatica» este o *unitate urbanistică de industrie de tip 1 — grupă de industrie* și Complexul textil Progresul — Jilava (cu 5 000 muncitori și 40 ha suprafață) este un *microraión de industrie* în ipoteza că este amplasat în mijlocul zonei de locuințe și face parte dintr-un *cartier de industrie* dacă este în zona industrială Progresul-Jilava.

Exemplul dat cu transportul într-o oră a 40 000 de muncitori (pct. III 8) este greșit, deoarece: 40 000 de muncitori nu reprezintă schimbul maxim, ci numărul total de muncitori din zonă; nici un mijloc de transport în comun nu circulă 24 de ore ci cca. 18 ore; nu în tot timpul se circulă cu intensitatea orei de vîrf, ci maximum 6 ore pe zi (de 3 ori × 2 ore); în restul timpului se reduce numărul vehiculelor la 1/2—1/3. Față de această situație se ajunge la cca. 3 000—3 300 vehicule pe zi și nu la 8 640.

În capitolul IV (Contribuția industriei la formarea unor trăsături specifice noi ale orașelor noastre) nu se aduce nici un element nou cu referire la contribuția industriei, în schimb se atacă domenii care nu au nici o legătură cu industriile ca *planșele bogate, înlăturarea cu desăvîrșire a tratării muzeistice a monumentelor, selecția și transplantarea unor elemente valoroase tradiționale.*

Prof. arh. GRIGORE IONESCU

ISTORIA ARHITECTURII ÎN ROMÂNIA, I

De la orînduirea comunei primitive pînă la sfîrșitul
veacului al XVI-lea.

Editura Academiei R.P.R., București, 1963, format 25,7×20,5 cm,
540 p., cu 311 fig., VIII pl., cu rezumat în limba rusă și franceză,
cu bibliografie, indice de localități și nume proprii.

Lucrarea colegului arh. Grigore Ionescu este fructul unei experiențe îndelungate, dobîndite nu numai în cursul unei rodnice activități de cercetător și de profesor al istoriei arhitecturii românești, dar și în calitate de autor. Însăși tema actuală făcuse în 1937 obiectul unei lucrări de pionierat.

În raport cu ediția din 1937, s-a modificat firește, substanțial, atît conținutul cît și orizontul, primul în funcție de o mai profundă înțelegere a fenomenelor istorice printr-o prisma materialismului istoric, al doilea prin îmbogățirea informației, prin rezultatele cercetărilor din ultimele decenii care au și permis abordarea unor probleme noi și scrierea unor capitole care, în 1937, nici nu puteau fi încă întrevăzute.

Orizontul istoric e vast, începînd cu primele vestigii de arhitectură din orînduirea comunei primitive, continuînd cu arhitectura din perioada orînduirii sclaviste și cu cea din faza de trecere spre feudalism (sec. IV-X). În capitole relativ succinte, autorul a reușit să evoce o imagine limpede a etapelor de dezvoltare parcurse de meșteșugul de a construi, schițînd necesitățile sociale și insistînd asupra materialelor întrebuintate, asupra planului și a elevației, iar o serie de desene ilustrînd intuitiv cele expuse. Sinteza oferită

aici este deosebit de prețioasă pentru difuzarea acestor cunoștințe în cercurile mai largi, fiindcă pînă în prezent informații corespunzătoare se găsesc numai în monografiile de strictă specialitate ale arheologilor.

Sinteza aceasta constituie deci o noutate și în asemenea condiții sînt ușor explicabile unele scăpări incidentale, ca de pildă în pasajul despre turnurile-locuințe de la Costești, în care se arată că acestea erau construite din piatră (p. 26), dar nu se mai precizează că etajul era din cărămidă crudă sau slab arsă. O rectificare merită și observația că cercetările de la Ulpia Traiana s-ar fi desfășurat numai în anul 1932 (p. 39) și o rețușare necesită fraza despre « retragerea romanilor » (p. 43) din Dacia, recte a trupelor, a autorităților și a celor înstăriți, dar nu și a populației romane de rînd.

Înainte de a discuta apariția arhitecturii de piatră din perioada feudalismului timpuriu, ar fi fost utilă — pentru clarificarea expunerii — separarea unui capitol care să fie consacrat în mod apriori arhitecturii din perioada de formare a poporului român. În tratatul colegului Grigore Ionescu este cuprins acest aspect, anume în aliniatele din urmă ale capitolului III din prima parte a lucrării și reluat în primele aliniate ale capitolului cu care începe partea a doua (« Arhitectura din vremea orînduirii feudale »); sînt însă de părere că această fărîmîtare ar fi trebuit evitată.

În continuare, se urmărește evoluția arhitecturii feudale pînă la sfîrșitul veacului al XVI-lea și se intră astfel în miezul problemelor cărora le este dedicată partea esențială a lucrării (p. 53—440). Aici expunerea se împarte în trei secțiuni cronologice (de fapt în patru, deoarece capitolul III cuprinde două faze distincte), punîndu-se de fiecare dată alături cele trei provincii — Țara Romînească, Moldova și Transilvania. O inovație față de ediția din 1937 o constituie înglobarea arhitecturii naționalităților minoritare, dînd posibilitate cititorului să aprecieze în cunoștință de cauză jocul interacțiunilor. Acum, sinteza devine cuprinzătoare, selecția materialului — nu se urmărește epuizarea lui — este îngrijită, încît socot că intenția autorului de a nu fi trecut cu vederea « nici un monument din cele considerate pe drept cuvînt importante » (p. 9) a fost îndeplinită.

Nu este cazul să urmărim pas cu pas expunerea și concluziile autorului, dar țîn să subliniez calitatea și importanța deosebită a unor pasaje cum sînt, de pildă, cele despre relația dintre evoluția social-politică și cea a artei de a construi din Moldova lui Ștefan cel Mare (p. 214—215), despre materialele de construcție (p. 217—220), despre organizarea șantierelor (p. 208), sau despre compoziția monumentelor moldovenești (p. 254—255).

Cercetările colegului Grigore Ionescu aduc și unele rectificări lucrării mele dedicată artei feudale în țările romîne, precizînd, de pildă, în legătură cu basilica din Cîsnădioara că navele laterale ale acesteia nu fuseseră acoperite cu bolți semicilindrice (p. 81, n. 1). Constatarea aceasta desființează însă deocamdată și existența ipotetică a unei categorii de basilici cu navele laterale acoperite de asemenea bolți (enumerată la p. 76), fiindcă alte cazuri decît cel eronat de la Cîsnădioara nu se cunosc. La fel se aduc rectificări și precizări noi în legătură cu biserica din Cotmeana (p. 143), dar cu privire la datarea acesteia subzistă aspecte nelămurite, amintite și de autorii cercetărilor arheologice (cf. și luarea mea de poziție în « Studii și Cercetări de Istoria Artei », 1960, fasc. 1, p. 282).

În schimb s-au strecurat unele formulări echivoce, unele erori de amănunt și unele păreri care nu par suficiente de întemeiate. Astfel, cred că planul casei domnești din Curtea de Argeș nu ar trebui interpretat ca rezultat al unei simple « influențe » (p. 68) din partea casei de lemn populare, ci de-a dreptul ca o

derivare directă. Cavalerii ioaniți nu au putut continua construcțiile teutonilor (idee exprimată cu semn de întrebare la p. 73), fiindcă așezarea lor trebuia să aibă loc nu în Țara Birsei, ci în Banatul Severinului. Castrele regale nu fuseseră castele ale feudalilor (p. 73); unele din ele au devenit proprietăți particulare, deci castele feudale, dar abia ulterior, prin donație sau uzurpare. Formularea tezei despre rolul șantierelor din Lombardia, Franța și Germania, în raport cu dezvoltarea arhitecturii romanice din centrele săsești, precum și al modelelor din regiunea Rinului inferior și a Flandrei (p. 75) nu cred că este aderentă realității¹⁾. În cerțările mele am încercat, dimpotrivă, să revizuiesc și să reduc la o valoare mai reală rolul acelor relații¹⁾. Astfel, nici biserica din Herina (neboltită!) nu poate fi considerată ca operă a unui meșter renan (p. 79). Însfîrșit, nu cred că este justificată datarea bisericii din Strei în prima jumătate a veacului al XIII-lea (altarul este boltit cu ogive!) și separarea ei de cea din Sîntă Mărie Orlea, a cărei datare în jumătatea a doua a veacului al XIII-lea este menținută pentru că aceasta din urmă ar trebui totuși considerată ca un precursor al clădirii din Strei (p. 99—100).

Cu privire la așezarea turnului bisericii din Strei-Singeorz în partea de vest a naosului (p. 104), pleasem și eu pentru părerea că ar deriva din arhitectura de lemn²⁾, dar analogiile din categoria bisericilor romanice, reprezentate prin ruinele din Ocna Mureșului, Băcăinți ș.a.m.d., m-au determinat să renunț la teza de odinioară³⁾. Prezența tribunei de vest la unele dintre aceste clădiri dezvăluie și interferențe din partea unei variante a basilicilor de după mijlocul veacului al XIII-lea.

În legătură cu răspîndirea bisericii-hală în Transilvania nu poate fi invocat corul catedralei sf. Vit din Praga (p. 157), plănuit de arhitectul Matei din Arras, fiindcă este basilical. Legăturile cu Praga privesc prevalent morfologia decorativă. Biserica-hală are, firește, în Boemia o istorie mai veche, dar nu în relație cu activitatea arhitecturală franceză. În cazul corului de la biserica evanghelică din Sebeș, analogiile merg spre sf. Sebaldus din Nürenberg etc.

Arcaturile oarbe din fațada de miazănoapte a castelului din Bran nu pot fi explicate ca o simplă înfrîurire a arhitecturii contemporane din Țara Romînească (p. 197), deoarece prezintă și o contaminare cu formele decorative ale Renașterii din Polonia, după cum o demonstrează la Bran aspectele particulare ale crenelurilor. Este vorba aici de o interacțiune convergentă de la sfîrșitul veacului al XVI-lea și din primele decenii ale veacului următor, în care se împletesc relații cu Polonia și cu Principatele Romîne de la sud și est de Carpați. În privința aceasta pare semnificativ faptul că asemenea fațade nu se cunosc deocamdată decît în Transilvania de nord-est și de est, din orașul Bistrița, din ținuturile marginale secuiești și din Țara Birsei.

În cele ce urmează aș dori să mă opresc asupra unor divergențe de păreri privind unele probleme mai esențiale. Trebuie să adaug însă că în raport cu ediția din anul 1937, divergențele noastre s-au redus simțitor. Socot deci că o nouă luare de poziție ar contribui, nu la înlăturarea definitivă a acestor deosebiri de vederi — este vorba de fapt prevalent de ipoteze, prin urmare de opinii care nu pot fi încă întemeiate pe argumente concludente — dar cel puțin la unele lămuriri.

Mai întîi, aș formula rezerve cu privire la părerea că biserica din Densuș ar fi anterioară veacului al

¹⁾ Virgil Vătășianu, « Istoria artei feudale în țările romîne », I, p. 24—25 și pasim, Arta în perioada de dezvoltare a feudalismului, București, Editura Academiei R.P.R., 1959.

²⁾ Cf. « Vechile biserici de piatră românești din județul Hunedoara », p. 124.

³⁾ Cf. « Istoria artei feudale », I, p. 81—82.

XIII-lea, la sfârșitul căruia ar fi suferit doar o refacere (p. 64). Se pare că nici sondajele arheologice executate recent (încă nepublicate) nu au găsit un nivel de locuire anterior veacului al XIII-lea. În orice caz pretinsele analogii (formulate și de colegul Mihail Berza în «Istoria României», II, p. 196) cu martirioanele veacurilor IV—VI din Asia Mică și din Siria par, din toate punctele de vedere, puțin convingătoare. De altfel cine ar fi putut ridica un asemenea monument la Densuș în perioada respectivă?

O problemă mai complexă prezintă discuția în jurul bisericilor de tip «sîrbesc» sau «Vodița II», cum prefer să-i spun (cf. la Grigore Ionescu, p. 133 și urm. și n. 1 de la p. 141). Mai întâi, țin să precizez că punctul meu de vedere nu este așa de intransigent cum se pretinde (cf. «Istoria artei feudale», I, mai ales concluziile de la p. 196), motiv pentru care am și propus denumirea tipului nu după regiunea în care presupun că a luat ființă, ci după monumentul cel mai vechi păstrat, adică după Vodița II. Trebuie să subliniez însă că datarea Vodiței II nu-mi aparține. Ea a fost formulată de istorici și toți sînt de acord că trebuie să fie anterioară anului 1375, fiindcă la acea dată Vladislav pierde teritoriul și nu mai ajunge să-l stăpînească. Toate documentele ulterioare, atît cele din veacul al XIV-lea, cît și cele din veacul al XV-lea se referă — în cazurile cînd amintesc ctitoria inițială — numai la Vladislav. Iată lista acestora din urmă (după «Documente», seria B, Țara Românească, sec. XIII—XV: nr. 20 din 1374 (dată ipotetică), nr. 22 din 1385, nr. 25 din 1387, nr. 29 din 1392, nr. 31 din 1399 (dată ipotetică), nr. 45 din anii 1409—1418, nr. 65, din 1424, nr. 95 din 1439, nr. 128 din 1464 și nr. 226 din 1493).

La fel nu îmi aparține nici datarea bisericilor sîrbești din valea Moravei. Ea se datorește lui G. Balaș, G. Millet și cercetătorilor sîrbi. Eu nu am făcut decît să cumpănesc aceste constatări și să trag concluziile.

G. Millet este cel care a încercat să explice mai pe larg derivarea tipului de triconc discutat printr-o reducere din planul athonit, răspîndit în vremea aceea și în Serbia. Explicația lui, ca și explicația mea, țin de domeniul ipotezei, fiindcă nici într-un caz nici în celălalt nu se pot invoca forme de tranziție. În principiu însă, în trecut, cînd istoricii de artă nesocoteau contribuția artei populare, se explicau clădirile mai modeste, provinciale, prin reducere din realizările mai importante ale centrelor mari, considerate centre de creație oarecum exclusive. Așa se explica odinioară, de pildă, și apariția bisericii-sală printr-o reducere a basilicii, motiv pentru care s-a și creat, dar numai în terminologia franceză, expresia de tip «mi-basilical». Azi nu se mai folosește acest termen, fiindcă se admite îndeosebi că biserica-sală e o formă primară, deci independentă de basilică. Încercarea de a explica geneza tipului triconc «Vodița II», după principii care pornesc de la simplu la complex, ne duce însă la ipoteza combinării unor forme primare întîlnite în acea vreme numai în Țara Românească.

În legătură cu această problemă țin să revin și asupra bisericii episcopale din Curtea de Argeș (cf. discuția la p. 281 și urm., și îndeosebi n. 2 de la p. 284—285, iar punctul meu de vedere în «Istoria artei feudale», I, p. 198 și urm.). Colegul Gr. Ionescu insistă asupra caracterului omogen al clădirii pe care o atribuie unui meșter român, alături de care presupune prezența unui pietrar-decorator georgian, trecut prin șantierul turcesc. Prezența constructorului român îmi pare însă greu explicabilă din cauză că la baza tamburului de de la turlă principală se folosesc trompe. Trompa este de origine orientală și nu apare în arhitectura Țării Românești decît rareori și numai după terminarea clădirii lui Neagoe de la Curtea de Argeș. Colegul Gr. Ionescu evită apoi să explice amplasarea anormală a rîndurilor de coloane dintre pronaos și naos, care sînt ieșite

din planul vertical al peretelui corespunzător, și nu se ocupă nici de intervalele nefirești și perfect inutile care separă coloanele de colț de colțurile pereților. O asemenea dispoziție neorganică rămîne o enigmă dacă nu admitem o situație excepțională, în cazul de față prezența unor elemente mai vechi păstrate în fundații. E caracteristic că în monumentele care reiau mai tîrziu dispoziția de la biserica episcopală din Curtea de Argeș, aceste incongruențe se elimină: la Radu Vodă din București (1570, apoi 1615) se leagă mai întîi stîlpul de perete, iar la mitropolia din București (1655), la Cotroceni (1679) ș.a.m.d. arcadele se încadrează perfect planului vertical al peretelui ce desparte naosul de pronaos. În combaterea tezei mele despre folosirea, la Curtea de Argeș, a unor fundații mai vechi de către meșterii lui Neagoe, colegul Ionescu aduce o serie de argumente judicioase cu privire la nerentabilitatea unui asemenea procedeu și la pericolul pe care îl implică pentru stabilitatea clădirii. Perfect de acord, dar tocmai aceasta a fost și cauza care a provocat surprinzător de curînd dărîpănarea clădirii. În cazul ipotezei mele se presupune că ambele turle principale au fost așezate pe suporturi ridicate pe fundațiile vechi, deci pe un teren deja tasat, pe fundații noi fiind construiți numai pereții abisidelor laterale și pereții perimetrali ai pronaosului. Este neîndoielnic că meșterul lui Neagoe va fi încercat să ia anumite măsuri de precauție, dar nu a reușit deplin. Fapt e că în 1674 se pomenește că deja Matei Basarab ar fi făcut reparații la biserică¹⁾, iar în inscripția restaurării executată în 1682 se face o aluzie semnificativă la situația neobișnuit de critică a temeliiilor: «... vrecme multă trecînd, au den greșala meșterilor, au den umezeala vreamilor, început-a a se strica temelia și scara și a se muta pietrele de la locul lor... Deci... am trimis ispravnic... împreună cu meșteri de au dres toată stricăciunea, întărînd pietrele în tot chipul cu fier, ca să poată sta cu tărie...» (cf. BCMI, VII, 1914, p. 142). Dar nici aceste măsuri nu au fost deplin satisfăcătoare, fiindcă într-un document din 1806 se spune că biserica fusese de curînd supusă unei noi reparații, trebuind să se intervină iarăși la temeliiile ei (cf. ibid., p. 143), și aceleași neajunsuri sînt semnalate și în raportul care s-a întocmit înainte de restaurarea lui Lecomte de Nouÿ²⁾. Rezultă deci în mod neîndoielnic că biserica lui Neagoe avea temelii surprinzător de defectuoase. Iată de ce sînt de părere că după acest nou schimb de vederi, s-ar putea afirma categoric că biserica lui Neagoe a fost ridicată în parte pe temeliiile vechii mitropolii, pe care o presupun — pentru motivele arătate în «Istoria artei feudale», I, p. 199 — din vremea lui Radu I.

Altă problemă complexă o constituie explicarea genezei bisericilor-sală din Moldova. În principiu, colegul Ionescu (p. 226, n. 1) e de acord că pentru începuturile bisericilor-sală de zid din Transilvania — adică din veacul al XIII-lea — teza derivării lor din arhitectura de lemn poate fi susținută, dar nu mai crede acest lucru admisibil «pentru vremurile mai noi», în cazul de față în legătură cu bisericile moldovenești de la sfîrșitul veacului al XV-lea. De ce? Principal vorbind, mi se pare firesc ca atîta timp cît cele două categorii de arhitectură, cea de lemn și cea de zid, coexistă, să rămîină valabilă și posibilitatea unor interferențe reciproce. În Rusia, de pildă, istoricii de artă sînt de părere că influența arhitecturii de lemn asupra celei de piatră se afirmă treptat, atîngînd apogeul în secolele XVI—XVII, anume în măsura în care arhitectura de zid găsește o întrebuintare mai largă, la orașe și la țară (cf. «Geschichte der russischen

Kunst», III, p. 178). Dar, firește, teza interferențelor între cele două categorii de clădiri nu trebuie aplicată mecanic și unilateral. Fraza colegului Grigore Ionescu «Este însă foarte greu, dacă nu chiar imposibil, să citim într-o formă circulară ca aceea a unor abside, bolți etc. o tehnică specifică materialului lemnos», este nedreaptă. Cine a susținut că absida semicirculară ce se întîlnește la unele biserici-sală ar deriva din arhitectura de lemn? În «Istoria arhitecturii feudale», I, p. 78, în legătură cu arhitectura transilvăneană, se citește: «Alt grup de biserici-sală este acela al tipului compus din navă și absidă. Simbioza arhitecturii de lemn (navă dreptunghiulară aproaie pătrată) cu arhitectura de piatră (absida semicirculară) este evidentă... Aceleași precizări se fac și în legătură cu bisericile-sală moldovenești, la p. 625: «Dacă în Transilvania biserica-sală este un produs combinat din arhitectura de lemn și cea de piatră, va trebui să recunoștem că și în Moldova este rezultatul aceluiași fenomen. Bisericile de lemn moldovenești vor fi semănate la început cu cele din Maramureș... la transpunerea în piatră s-au adoptat unele elemente noi, între care traseul circular din interiorul absidei, precum și semicalota corespunzătoare. Acestea au fost împrumutate în Moldova fie de la o basilică de felul celei din Rădăuți, fie de la unul din triconcurile numeroase». Cele de mai sus sînt scrise în legătură cu biserica-sală din Lujeni (datează de după 1452), pomenită și de Grigore Ionescu (p. 206), rupînd-o însă din contextul celorlalte biserici-sală, îndeosebi de cea din Dolhești Mari (ante 1481). În fața acesteia din urmă, colegul Ionescu (p. 226) caută să rezolve problema apariției bisericii-sală în Moldova, ca și cînd ar fi vorba despre un fenomen nou, explicîndu-l prin reducerea prototipului sf. Nicolae din Rădăuți, adică prin teoria genetică de la complex la simplu. Nu mai insist asupra relațiilor îndoielnice cu basilica din Rădăuți, fiindcă acest aspect l-am analizat în «Istoria artei feudale», I, p. 628.

Și mai puțin acceptabilă mi se pare teza după care și biserica din Bălenești (1494—1499) ar avea ceva în comun cu basilica din Rădăuți și este regretabil că autorul nu pomenește în această legătură despre fundațiile bisericii descoperite la Orheiul Vechi (sec. XV), deoarece prezintă aceeași particularitate cu privire la pronaosul polygonal care se regăsește și în Transilvania, la Tîgău (ante 1503) și la Moldovenești (sec. XVI). Colegul Gr. Ionescu nu ia atitudine cu privire la încercarea mea de a explica apariția acestui tip particular de pronaos din arhitectura de lemn, unde se întîlnește frecvent, fiind atestat și arheologic încă de pe la mijlocul veacului al XVI-lea (cf. «Istoria artei feudale», I, p. 629 și apoi articolul ceva mai recent «Contribuție la studiul tipologiei bisericilor de lemn din țările romîne», anuarul Institutului de Istorie din Cluj, III-1960, p. 32).

Aș dori, în sfîrșit, să mă opresc asupra unui ultim punct privind problema «bolților moldovenești» (cf. p. 230 și 233 și urm., îndeosebi p. 239—242). Deosebirile principale care ne despărteau în ediția I-a a tratatului colegului Gr. Ionescu (cf. acolo p. 251, nr. 2) au dispărut în ceea ce este esențial. Dar în lucrarea analizată se insistă încă asupra posibilității unei componente armenesti: «Transpunerea și prelucrarea în mod creator a ideii armenesti în formele de cîrămidă ale arhitecturii moldovenești poate fi rodul conlucrării dintre arhitecții locali (conoscători de bună seamă și ai formelor arhitecturii de lemn) și vreun meșter aparținînd uneia din coloniile de emigranți armeni existente în Moldova încă din veacul al XIV-lea». (p. 241—242). Nu cred că a fost necesară această colaborare, fiindcă dacă sistemele de construcție cu grătare de grinzi suprapuse și întoarse cu 45° sînt atestate în Armenia prin numeroase exemple, nu se cunoaște totuși nici un caz în care un zidar armean să fi avut ideea de a le transpune în cîrămidă, transformînd grinzele în arcuiri. Aceasta s-a întîmplat numai în Moldova. Este interesant că

¹⁾ Fr. Jaffé, «Die bischöfliche Klosterkirche zu Curtea de Argeș», anexă p. 14.

²⁾ Cf. Fr. Jaffé, «Die bischöfliche Klosterkirche zu Curtea de Argeș», p. 105.

și L. Sumbadze¹⁾, făcând comparație între sistemul de boltire moldovenesc și acoperișurile darbazelor armenesti, constată că în Armenia se întrebuințează grinda, în Moldova însă arcul, și concludă: « În folosirea arcurilor diagonale își găsește expresia o străveche tradiție ». (N.B. Este vorba de tradiția șantierelor moldovenești).

Închei prin câteva observații cu privire la terminologia tehnică:

Biserița din Dinogetia (p. 59) nu poate fi calificată drept o biserică cu « plan în cruce greacă înscrisă », acest termen referindu-se la bisericile cu cupolă pe 4 stâlpi.

Nu văd de ce se respinge traducerea « biserică-hală », preferându-se expresia « Hallenkirche »; pe de altă parte, nu cred că este potrivită înlocuirea termenului încetățenit de « ajurări » cu « străvăzături ». Ași propune apoi evitarea expresiei « arc ogival » fiindcă dă loc la confuzii cu ogiva; mai neechivoc este de aceea termenul « arc frînt », cum se folosește și în alte limbi (arc brisé, arco a sesto acuto, Spitzbogen etc.). În sfârșit, îmi exprim regretul că în limbajul arhitecților s-a încetățenit pentru singularul « arc », pluralul « arce », pentru a face o deosebire — dar numai la plural! — pe de o parte între arcurile de tras cu săgeata, iar pe de alta între cele geometrice și arhitectonice. De ce? În nici o altă limbă nu s-a simțit nevoia unei astfel de deosebiri, cu toate că și în franceză, italiană, germană, termenii sînt identici. Pluralul « arce » mi se pare o imposibilitate fonetică în limba română, pentru că ar trebui să derive din « arcă », arca lui Noe, dar aceea legendară, și ea, fusese una singură.

Prof. VIRGIL VĂTĂȘIANU

¹⁾ Венчатые покрытия в русском деревянном зодчестве, în Архитектурное Наследство, fasc. 10, Moscova, 1958, p. 71.

Vitruviu DESPRE ARHITECTURĂ

Traducere de arh. G.M. Cantacuzino Traian Costa

și prof. arh. Grigore Ionescu
[București], Editura Academiei R.P.R., 1964
485 p., cu 100 pl. (Scriitori greci și latini, V)

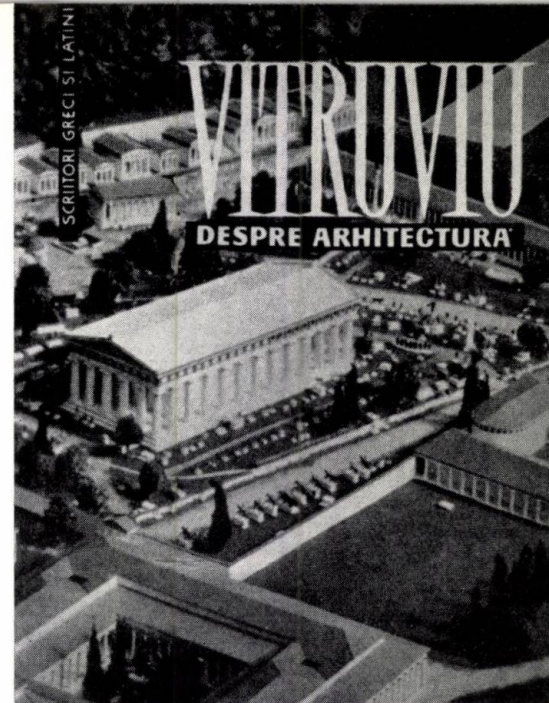
Publicarea integrală, pentru prima oară în țara noastră, a celor zece cărți ale lui Vitruviu — singura lucrare sistematică despre arhitectură ce ne-a parvenit din antichitate — constituie un eveniment cultural de seamă, atât pentru arhitecți, cărora le pune la dispoziție unul din textele de bază ale istoriei arhitecturii, cât și pentru toți cei interesați să cunoască unele aspecte importante ale civilizației materiale a lumii antice.

Această cunoaștere este mult ușurată de cele două studii introductive semnate de Traian Costa: « Vitruviu, omul și opera » și prof. arh. Grigore Ionescu: « Vitruviu, teoretician al arhitecturii ».

În ce privește importanța lucrării arhitectului roman pentru conștientizarea sa din secolul al XX-lea, prof. arh. Grigore Ionescu precizează următoarele în încheierea studiului său introductiv:

« De bună seamă, pentru epoca noastră, tratatul despre arhitectură al lui Vitruviu nu mai poate avea rolul unui îndrumător practic, nici nu mai poate sta la baza creării vreunui curent nou în arhitectură, ca în epoca Renașterii. Valoarea lui ca document prețios pentru studiul istoriei și teoriei arhitecturii se menține însă intactă, după cum cele trei atribute ale arhitecturii: utilitatea, soliditatea și frumusețea continuă să rămână criterii de bază pentru aprecierea artei de a construi (...).

Pentru noi, Tratatul lui Vitruviu nu este deci numai un document și un instrument de studiu al istoriei arhitecturii, ci și o carte în care sînt enunțate și funda-

mentate o serie de principii legate de modulul « om », care își păstrează întreaga valoare.

În lumina țelurilor arhitecturii zilelor noastre — satisfacerea nevoilor materiale și spirituale ale oamenilor muncii — învățătura vitruviană poate rămîne de folos ca temă de cugetare și pentru cei ce sînt chemați să rezolve problemele vaste și complexe puse de programele societății noi în construcție ».

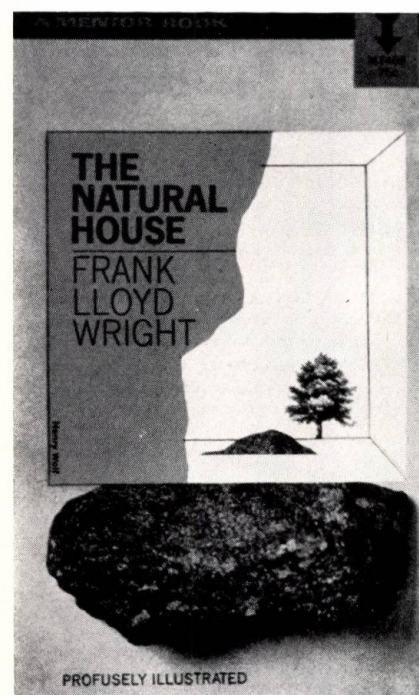
Apărut în condiții grafice alese, volumul cuprinde, în afara celor 94 de planșe ale ediției Auguste Choisy din 1909, un număr de 6 planșe noi datorate prof. arh. Grigore Ionescu, care ușurează înțelegerea textului.

Frank Lloyd Wright THE NATURAL HOUSE Casa naturală

New-York, The New American Library, 1963. 224 p., cu 132 fotografii, planuri și desene.

Cartea aceasta, a unuia din cei mai mari și controversați arhitecți ai Statelor Unite (1869—1959), conține prezentarea locuinței « usoniene », concepută de F. L. Wright ca intruchipare a locuinței americane ideale, Usonia fiind numele pe care el l-a dat Americii sale ideale *). Wright pornise de la părerea că « ar trebui să existe tot atîtea feluri de locuințe cîte feluri de oameni există și tot atîtea diferențieri cîte indivizi diferiți ». Treptat și în ciuda dorinței sale de a construi o locuință « organică » pentru fiecare american, realitățile sociale l-au condus la conceperea unei locuințe « ideale » pentru mic-burghezul american. Volumul cuprinde capitole asupra materialelor de construcție, a fundațiilor, a luminatului interior, a izolării și încălzirii, a mobilierului etc., probleme de care Wright s-a ocupat îndeaproape, fapt care explică caracterul atât de personal al fiecăreia din realizările sale.

*) Preluat din romanul utopic « Erehwon » al englezului Samuel Butler, care a sugerat primul acest nume.

SCHRIFTTUMNACHWEIS

Bau —, Wohnungs — und Siedlungswesen
Bibliografie în probleme de construcții,
locuințe și unități de vecinătate.

Schriften des Deutschen Verbandes für
Wohnungswesen, Städtebau und Raumplanung,
Köln-Mülheim, 1963, IV+164 p.

Volumul al 8-lea al acestei culegeri bibliografice, publicată anual de Uniunea germană pentru problemele de locuințe, construcția orașelor și sistematizare, grupează sistematic, în opt capitole, o selecție din literatura de specialitate apărută în cursul anului 1962. Pentru prima oară, culegerea include un număr mai mare de informații privind literatura apărută în țările socialiste, literatură « care oferă o bună privire de ansamblu asupra nivelului științei și cercetării din aceste țări, mai ales în domeniul construcției de orașe și al așezărilor industriale ».

Materialul este împărțit în următoarele capitole: Probleme generale, Probleme privind terenurile și locurile construite, Probleme de construcții, Probleme de

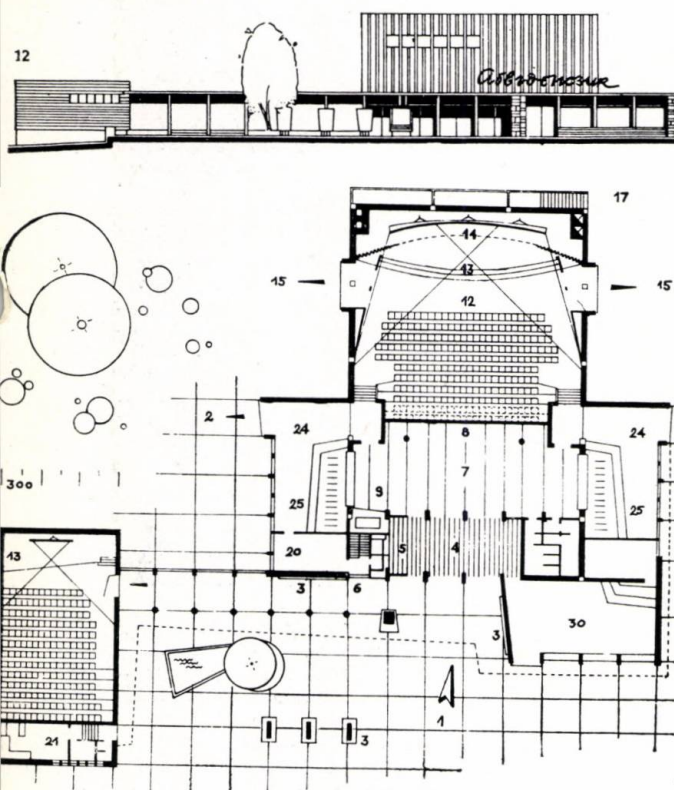
locuințe, Urbanism și construcția orașelor, Sistematizarea teritoriului, Circulația, Probleme înrudite.

SCHRIFTEN DES DEUTSCHEN VERBANDES FÜR WOHNUNGSWESEN STÄDTEBAU UND RAUMPLANUNG

57

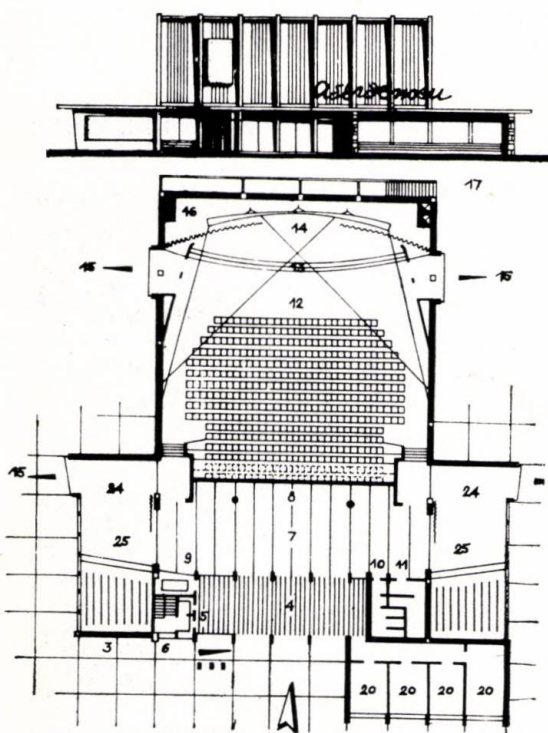
SCHRIFTTUMNACHWEIS
Bau-, Wohnungs- und Siedlungswesen

Band 8
Systematische Zusammenstellung
aller, sowohl den wohnungswesen-
fachlichen als auch den städtebaulichen
fachlichen
Literatur
Jahrgang 1962

R. P. BULGARIA

Un amplu studiu, publicat în revista "Arhitektura", analizează calitățile funcționale, tehnice, economice și compoziționale ale unor tipuri de cinematografe constru-

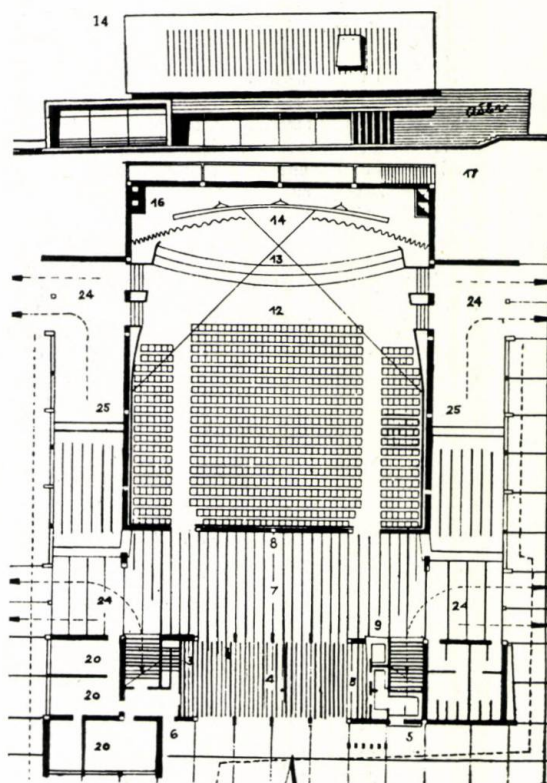

ite în R. P. Bulgaria. Din această analiză se ajunge la concluzia necesității adoptării soluției cinematografelor centralizate, cu ecran lat, cuprinzând și o mică sală de proiecție pentru filme documentare și un local pentru vânzarea răcoritoarelor (cafetărie—patiserie etc.).

Sînt examinate cîteva tipuri de cinematografe cu ecran lat ce se construiesc actualmente în Bulgaria: cinematograful cu sala de 500—600 locuri, cu garderobă dublă, sală de 200 locuri pentru filme documentare și cofetărie (fig. 1); cinematograful cu sală de 800 locuri (fig. 2) și cel cu sala de 1 200 locuri (fig. 3).

Articolul enumeră caracteristicile optice, constructive, funcționale și acustice pe care le prezintă soluția sălilor de proiecție dreptunghiulare, diferențiate de sălile eliptice și trapezoidale prin pereții lor longitudinali interiori, făcînd în plan un unghi ascuțit față de pereții portanți.

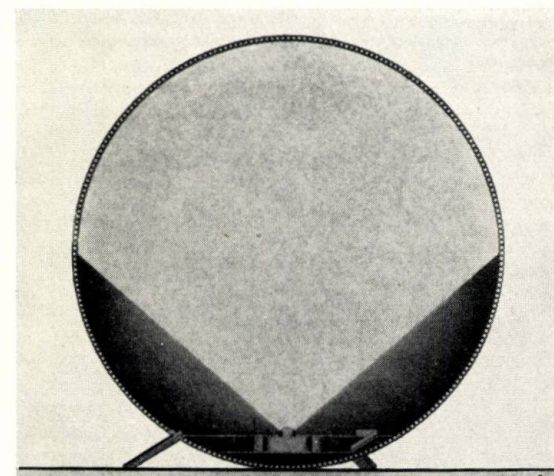
«Arhitektura», Sofia, nr. 1/1964

R. F. GERMANĂ

Cinematograful sferic — în prezent supus patentării de către arhitectul Herbert Ohl din Ulm — reprezintă o concepție nouă despre cinema, o corespondență între construcție, funcție și film. El este conceput dintr-o pînză dublă de beton armat precomprimat cu elemente de rigidizare, a cărei suprafață interioară formează ecranul de proiecție, centrul imaginii aflîndu-se în virful sferei. Un plan orizontal circular împarte sfera într-o parte inferioară, unde se găsesc instalațiile tehnice, cabinetele de proiecție, toaletele și vestiarele și o parte superioară — sala propriu-zisă, avînd în centru aparatul de proiecție. Accesul în sală se face direct din exterior pe trei scări rulante dispuse în stea.

Cinematograful sferic permite toate metodele de proiecție, pe diverse forme de ecran (dreptunghiular,

triunghiular, circular, eliptic sau de formă liberă) și pe orice mărime, pînă la imaginea cuprinzînd întreaga suprafață de proiecție pînă la nivelul spectatorilor, adică limitată doar de unghiul de vedere al ochiului omenesc, ținînd seama și de faptul că, în această sală, spectatorii urmează să urmărească filmul în poziție mult aplecată pe spate. În acest fel, distanța dintre spectatori și ecran este egală în aproape toate direcțiile, iar direcția privirii și cea a razei de proiecție este aceeași, ceea ce creează condiții optime, vizuale și acustice (fig. 4).

Autorul a conceput construirea acestui cinematograful pe o plajă și avînd dimensiunea de 97,20 m diametru exterior și o capacitate de 1 623 de spectatori.

«Bauen + Wohnen», Zürich, nr. 9/1963

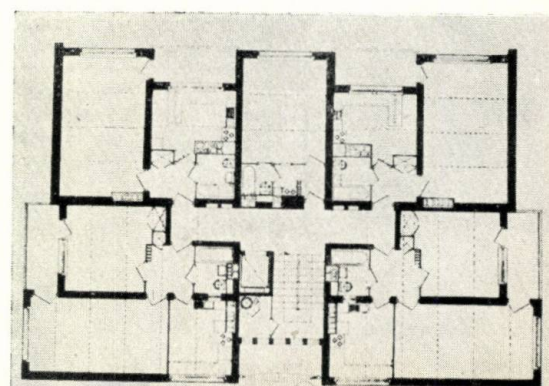
R. P. POLONĂ

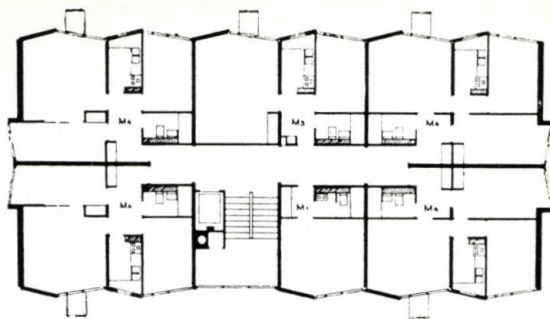
O lucrare cu răsunet în Polonia a constituit-o ridicarea primelor clădiri-turn, punctele de pe strada Redlowo din Gdansk (fig. 5). Este interesant de remarcat că în susținerea soluției, un rol decisiv l-a avut soluția tehnică constînd în esență din folosirea deșeurilor ceramice (moloz din dărămăturile rămase în urma războiului) la betonul turnat în diafragmele de rezistență — soluție eficientă, mai ales în cazul folosirii integrale a capacității de rezistență a pereților respectivi, adică la multe caturi.

La aceleași clădiri s-a folosit, cu rezultate pozitive, și un nou sistem de coș pentru plitele bucătăriilor.

O altă realizare interesantă o reprezintă noul cartier Przymorze din Gdansk.

Planul (fig. 6) prezintă soluția unor clădiri cu 9 etaje din acest ansamblu. Soluția constructivă este cea cu panouri mari din beton greu nefinisate (la interior), parapetele realizîndu-se din blocuri mici de siporex. Proiectele pentru etapa în curs prezintă soluții interesante pentru clădirile înalte. Ele prevăd cîte o galerie

6

exterioară, închisă, la fiecare două caturi, o rampă urcând sau coborând la apartamentele de la cele două niveluri. Prin intermediul acestor galerii, cele 4 noduri verticale (cuprinzând scara și ascensorul, precum și tubul de gunoi) deserveșc 36 de apartamente pe nivel de galerie.

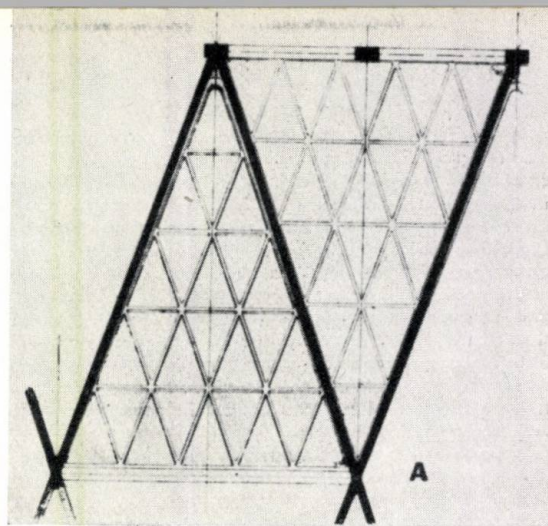
« Architektura », Varșovia, nr. 12/1963

S. U. A.

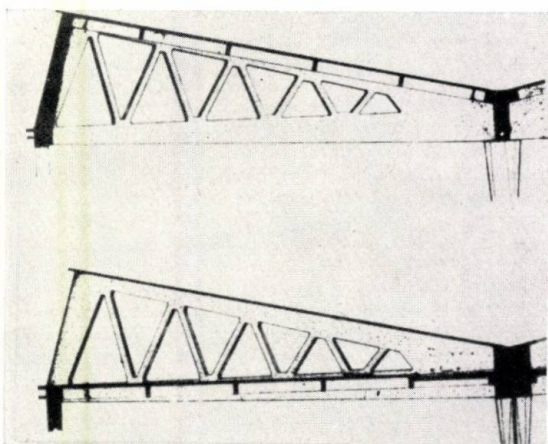
În prezent este în curs de realizare în S.U.A. prima construcție a cunoscutului inginer italian Pier Luigi Nervi: Autogara de la podul George Washington din New-York (fig. 7). Autogara este punctul terminus pentru liniile de autobuze care leagă New-York de New-Jersey, pe celălalt mal al fluviului Hudson, și trebuie să facă față unui trafic anual de 18 milioane pasageri, sau 2 000 de autobuze și 50 000 de pasageri pe zi. În orele de vîrf, autogara va trebui să deservească 200 de autobuze și 10 000 de pasageri pe oră.

Construcția are trei niveluri. Accesul se face la nivelul inferior, care cuprinde și diverse ateliere și depozite. La nivelul intermediar se află sala mare de așteptare pentru pasageri, magazine, un restaurant, ghișee, birou de informații, un ghișeu de bancă, telefoane publice etc. De la acest nivel, scări rulante conduc la nivelul superior, unde zece persoane deserveșc 36 de vehicule. Pentru a asigura ventilația cerută de prezența unui număr atât de mare de autobuze, acest nivel este complet deschis. Înelitoarea acestui nivel este compusă din 26 de elemente triunghiulare de

7

8

9

beton sprijinite pe un șir central de stâlpi portanți. Din aceste elemente, 14 sînt în pantă ascendentă, iar celelalte 12 sînt orizontale.

Construcția va fi realizată în întregime din beton brut de decofrare, turnat pe șantier. Planșeele se sprijină pe o structură în V, ce apare pe fațadele laterale la nivelurile inferioare (fig. 8 și 9).

« L'Architecture d'Aujourd'hui », Paris, nr. 110/1963

★

La sfîrșitul anului 1962 a fost dat în folosință la New-York hotelul « Americana » format din două clădiri: o clădire turn cu 50 de etaje (153 m), ocupînd o suprafață în plan de 80 m × 17 m, cu fațadele ridicate în planurile unui diedru foarte deschis, și o a doua cu 28 de etaje, ocupînd în plan o suprafață de 31,50 m × 16 m (fig. 10).

Construcția se caracterizează printr-o utilizare extensivă a betonului armat pentru cadre, dale de planșeu, pereți de contravîntuire și de preluare a presiunilor etc. Au fost folosite trei sisteme de osatură: dale turnate pe șantier la ultimele 22 de etaje ale clădirii turn și la întreaga clădire de 28 etaje; cadre de stâlpi și traverse sprijinite pe pereții de contravîntuire din beton, de la etajul 5 la etajul 28; combinație oțel-beton la etajele inferioare, mai ales în scopul degajării la maximum între reazeme a sălilor de mari dimensiuni destinate publicului. În acest scop, pereții de contravîntuire au fost înlocuiți, în clădirea turn, prin bare de oțel profilat asociate cu tiranți de întărire. Baza stîlcoasă pe care este construită clădirea-turn are o capacitate de încărcare de 430 kg/m².

Hotelul cuprinde 2 000 de camere și 41 săli de banchet cu o capacitate de 11 290 de persoane (fig. 11). Parterul este ocupat în special de spațiile de recepție, un restaurant, bar, salon de cocktail, magazine etc. La primul etaj se află mai multe săli de bal, dintre care principala are o capacitate de 3 000—4 000 persoane și o suprafață utilă de circa 2 400 m².

Circulația verticală este asigurată de 14 ascensoare, din care 10 automate și de mare viteză, și de un număr important de ascensoare de serviciu. Sala mare de bal este deservită, în afară de scările rulante, de ascensoare cu o capacitate de 50 de persoane.

Garajul de la subsol are o capacitate de 350 automobile și este deservit de 3 ascensoare.

Dotările tuturor camerelor includ: aparat de televiziune, răcitor electric de mică capacitate, aparat de condiționare a aerului cu termostat, telefon.

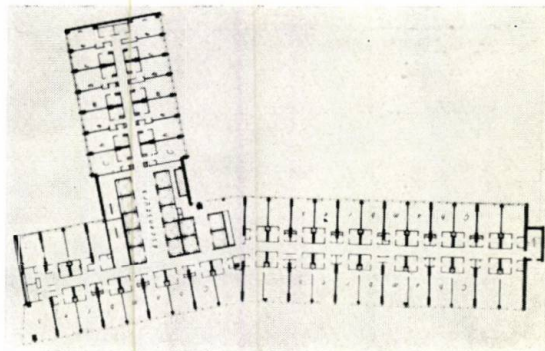
Mobilierul acestor camere, în total contrast cu arhitectura și dotările ultramoderne, este realizat într-o curioasă factură « stil » (fig. 12).

Lucrările au început în octombrie 1960 și s-au încheiat în septembrie 1962.

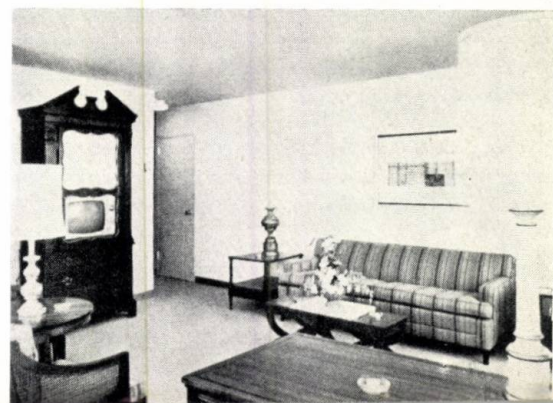
Autorii sînt arhitecții Morris Lapidus, Harle și Liebmann din New-York.

« La Technique des Travaux », Belgia, nr. 11—12/1963

11

12

FRANȚA

Arhitectura contemporană capătă astăzi o pondere din ce în ce mai mare prin amploarea problemelor ce le ridică, prin răspunsurile din ce în ce mai numeroase și precise pe care trebuie să le dea întrebărilor ridicate de necesitățile complexe ale vieții și activităților umane.

O anchetă recentă a săptămânalului de cultură « Les Lettres Françaises », semnată de cunoscutul critic Marcel Cornu și intitulată: « Arhitectura modernă este necunoscută și neînțeleasă? », subliniază acuitatea și actualitatea problemelor arhitecturii.

Au fost solicitate o serie de personalități marcante ale arhitecturii franceze precum: Guillaume Gillet, Albert Laprade, Bernard H. Zehruss, Émile Aillaud, Pierre Dufau, André Lurçat, Marcel Lods, Claude Charpentier, André Gutton, André Bruyère și ing. René Sarger. Aproape în unanimitate răspunsurile au criticat situația existentă în Franța, fiecare din cei întrebați accentuând unul sau altul din aspectele ce i s-au părut mai semnificative.

Marcel Cornu pornește de la constatarea că în timp ce monumentele arhitecturii epocilor trecute sînt din ce în ce mai cercetate și apreciate, interesul pentru realizările prezente este minim, ele fiind aproape complet necunoscute. El pune o întrebare cheie: lipsa de interes, lipsa de participare activă — s-ar spune pasivitatea — cu tot corolarul ei, este datorită arhitecturii însăși? Și, în acest caz, criza sub aspectul ei socio-logic nu este datorită unei crize interne a arhitecturii? Contribuie oare la atmosfera generală și elementul șoc al noutății tehnice, sau extravaganta, originalitatea soluțiilor arhitecturale și constructive? La această stare de lucruri a contribuit probabil în bună măsură și lipsa unei arhitecturi valoroase în prima jumătate a secolului XX, căci mentalitatea burgheză, care a stat la baza celor mai multe comenzi, a decretat ca fiind în afara artei 9/10 din ce s-a construit în această perioadă.

Desigur că și arhitectura își are greșelile ei. Au existat faze strict funcționaliste, constructiviste sau puriste care astăzi sînt în parte depășite. Probabil că puțini sînt aceia care mai susțin că virtutea supremă este o sinceritate absolută sau că ornamentul este din principiu o crimă. Posibilitățile tehnice excepționale din ultimii 30—40 ani au determinat, la apariția lor consecutivă, fazele inerente ale căutărilor, cu excesele și

greșelile respective. Cu toate că au existat incontestabile reușite în rezolvarea unor programe unice (se citează de exemplu palatul CNIT sau UNESCO din Paris, aerogara TWA din S.U.A. etc.), marele public nu cunoaște imensa majoritate a celorlalte realizări. Lipsa de informare prin radio, presă, televiziune, lipsa unor dezbateri creatoare pe marginea arhitecturii este una din cauze, subliniată de aproape toți cei întrebați. Iată de exemplu un răspuns categoric al arh. Aillaud: « În primul rînd lipsa unei informări. Revistele de artă, atît de bogate în tratarea tendințelor succesive în pictură, sînt mute în materie de arhitectură. . . Cu unele excepții, nici un intelectual nu este educat în ceea ce privește arhitectura ».

O completare pentru a pune la punct acest aspect o face arhitectul Lods: « Cele mai mici gesturi ale tuturor vedetelor sînt cunoscute de public, căci ele fac obiectul unei publicități în toate formele imaginabile. În schimb, arhitectura este ignorată ». André Lurçat precizează: « Am dori să vedem același interes pentru operele prezentului. Dar acestea, prin însăși noutatea formelor, trebuie explicate, comentate de către presă, radio, televiziune, prin vizite colective organizate ».

Interesele publicitare meschine, legate de desfacerea obiectelor de larg consum, capătă aspecte tiranice și obsedante, în dauna unei informări cuprinzătoare asupra problemelor majore pe care le pune arhitectura, spune Marcel Cornu. Arhitectul Laprade arată, ca o consecință directă, că de multe ori la baza producției arhitecturale de astăzi stă mentalitatea « vedetă », ceea ce duce la o goană după originalitate cu orice preț.

În aproape toate răspunsurile se ridică un protest împotriva condițiilor economice, politice, administrative în care se construiește. Laprade spune: « Din păcate, tehnocrații atotputernici decid totul, inclusiv partea estetică, fără să întrebe niciodată pe beneficiari asupra gusturilor și dorințelor lor ». Piesa de acuzare cea mai importantă se referă la situația deosebită creată de specula terenurilor care înghite o mare parte a creditelor acordate construcției. Arhitectul Gillet afirmă că: « . . . ar fi mai bine să se frîneze speculația asupra terenurilor și apartamentelor construite, iată ceea ce ar face plăcere și ar descreți frunțile ».

Dezbaterile a adus în discuție și aspecte ale formelor, compoziției, stilului, tehnicii și urbanismului, a corelației

între aceste elemente. Marele public se întâlnește cu arhitectura în special în marile ansambluri de locuințe. Ori efectul acesteia este acela al monotoniei, al atmosferei « peste tot același lucru ». Nu cumva, întreabă Marcel Cornu, publicul simte aici, uneori mai pregnant, alteori mai puțin, că dominarea netă a tehnicii, ca rezultat a unui mecanism atotputernic, a strivit arhitectura? Semnul plus sau infinit, unghiul drept, caracterizează o serie întreagă de realizări, obținându-se « sute de metri de construcții asemănătoare », ceea ce este departe de a fi încurajator. Oare aci nu se remarcă și carențe de ordin urbanistic? Astăzi, cadrul urbanistic este indispensabil înfloririi arhitecturii. « Reducînd urbanismul la construirea a cît mai multe locuințe cu același cost, neglijînd complexul urban, animația și caracterul social al unui oraș, înseamnă a devaloriza o arhitectură ce are misiunea de a construi pentru mase », afirmă criticul francez. El este susținut de arhitectul Zehruss care spune: « Susțin că dacă această arhitectură discutabilă ar fi fost înscrisă în planul urbanisticii coerente, ea ar fi căpătat o oarecare valoare. Aici este adevărata problemă. Răul profund de care suferă țara noastră este deci absența totală a urbanismului. Și mai grav este faptul că Franța și francezii nu știu încă ceea ce înseamnă urbanismul ». Iar André Lurçat completează foarte expresiv această idee: « Cu toată sărăcia mijloacelor financiare, în cadrul serviciilor și limitelor pe care le impune, trebuia — ocazia fiind unică — să existe tendința către o arhitectură avînd ca dublu scop nu numai satisfacerea necesităților materiale imediate, dar care să ofere oamenilor ce vor trebui să locuiască în noile clădiri, un cadru armonios și propice dezvoltării unui mod de viață reinnoit și largit. Formele arhitecturale trebuiau să aducă oamenilor bucuriile frumuseții ».

În privința problemelor esteticii arhitecturale, respectînd încercările unei plastici expresive și variate, inginerul Sarger susține aceeași idee ca și Gillet: « Evoluția arhitecturii merge mai puțin pe drumul unui nou baroc, decît pe linia afirmării din ce în ce mai hotărîte a structurilor, atît urbane cît și constructive ». Arhitectul Bruyère, ca un ecou aproape al tuturor celor ce au contribuit la dezbateri, afirmă categoric că de fapt: « Numai un univers poetic este locuibil », rezumînd poate în felul acesta una din sarcinile de bază ale arhitecturii contemporane.

MANIFESTĂRI LA CASA ARHITECTULUI

CONFERINȚE

În cadrul ciclului « Probleme de materialism istoric », în ziua de 4 februarie conf. Ion Rebedeu a ținut conferința: « Învățătura marxist-leninistă despre clase și lupta de clasă ».

Prof. arh. Radu Laurian, precum și arhitecții Mircea Dima și Dinu Gheorghiu au făcut — în ziua de 11 februarie — o expunere, însoțită de diapozitive, asupra impresiilor culese cu ocazia călătoriei lor în Cuba ca membri ai delegației romîne care a participat la cel de al VII-lea Congres al U.I.A.

O altă expunere, însoțită de diapozitive, în cadrul căreia prof. arh. Marcel Locar a prezentat imagini din orașe și locuri din Franța, a avut loc în ziua de 18 februarie.

DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECȚILOR

Conf. arh. Constantin Enache a vorbit la 25 februarie, în cadrul ciclului de conferințe « Metode și soluții noi în proiectarea arhitecturală și urbanistică » despre « Industria, zonă funcțională a orașului sau a teritoriului ».

În ziua de 3 martie, conf. Ion Rebedeu a vorbit — în cadrul ciclului de conferințe « Probleme de materialism istoric » — despre « Marxism-leninismul și problema națională ».

Martî, 10 martie, arh. Mircea Stancu și-a împărtășit impresiile din călătoria făcută într-o serie de republici sovietice din Asia Centrală. Expunerea a fost însoțită de diapozitive.

În cadrul ciclului de conferințe « Metode și soluții noi în proiectarea arhitecturală și urbanistică », arh. Tiberiu Ricci și ing. Adrian Lupescu au conferențiat

în ziua de 17 martie — despre « Influența noilor structuri asupra arhitecturii clădirilor de locuit și social-culturale ».

Tov. Ludovic David, secretar al Uniunii Arhitecților, a vorbit în ziua de 24 martie despre « Unele probleme teoretice ale arhitecturii socialiste ».

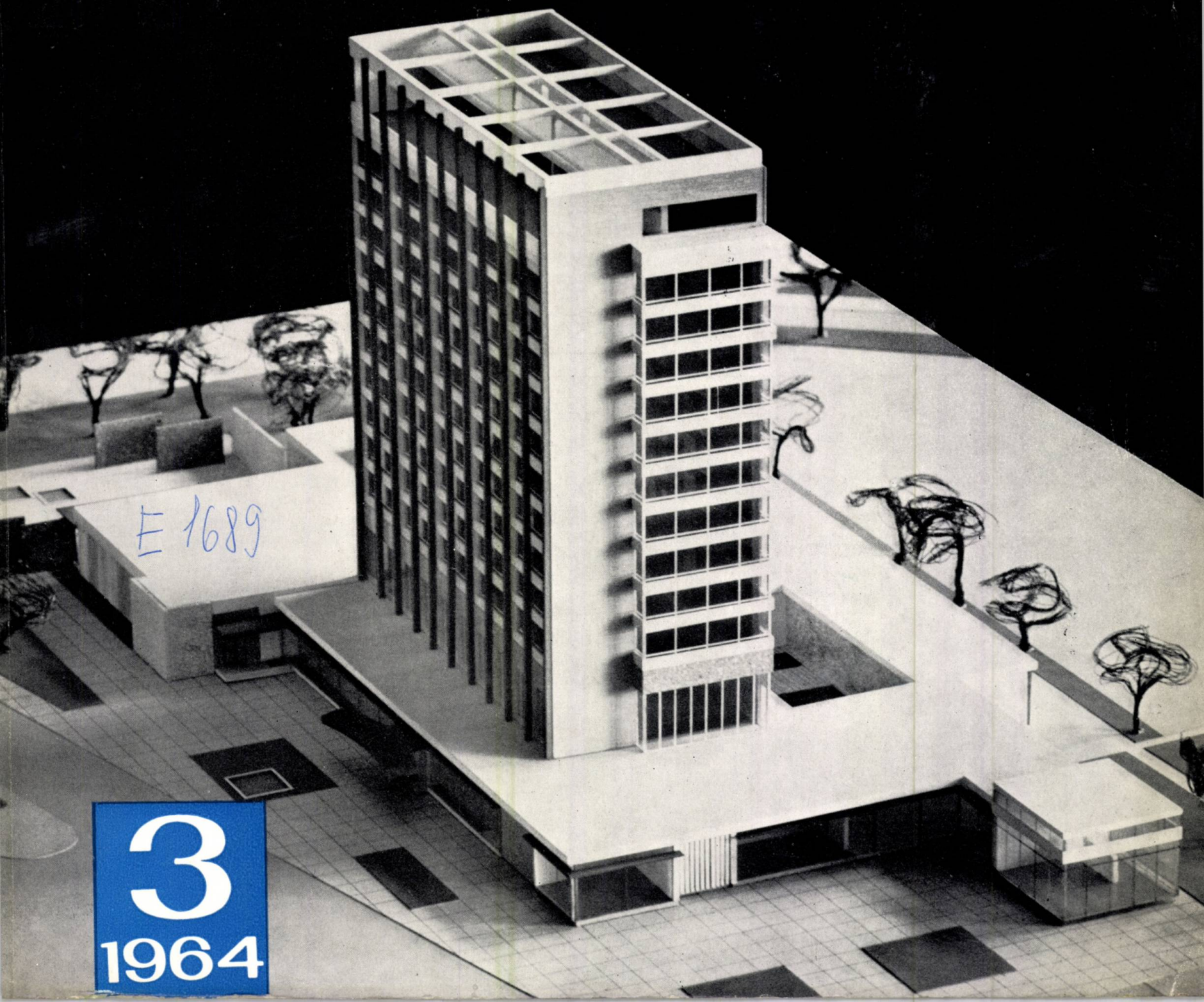
EXPOZIȚII

Între 25 februarie și 5 martie, sălile Casei Arhitectului au adăpostit expoziția « Industria, zonă funcțională a orașului sau a teritoriului » cuprinzînd desene și fotografii ale conf. arh. Constantin Enache.

Fotografiile executate de arh. Mircea Stancu cu ocazia călătoriei sale în republicile sovietice din Asia Centrală au făcut obiectul unei mici expoziții deschisă la 10 martie.

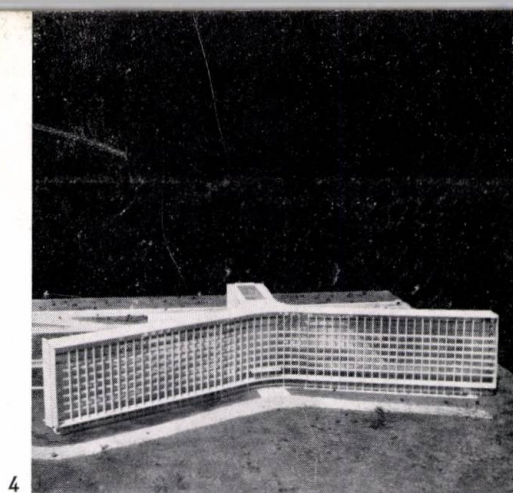

arquitectura
RPR

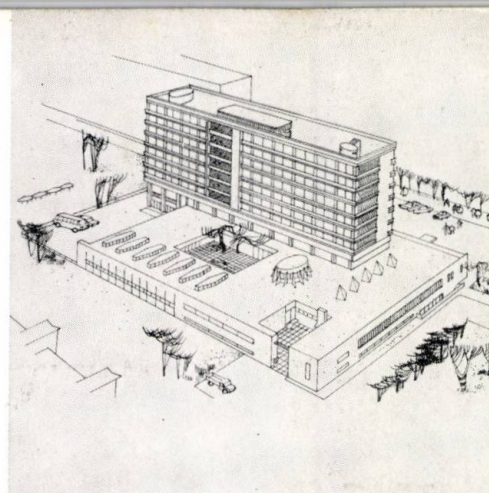

E 1689

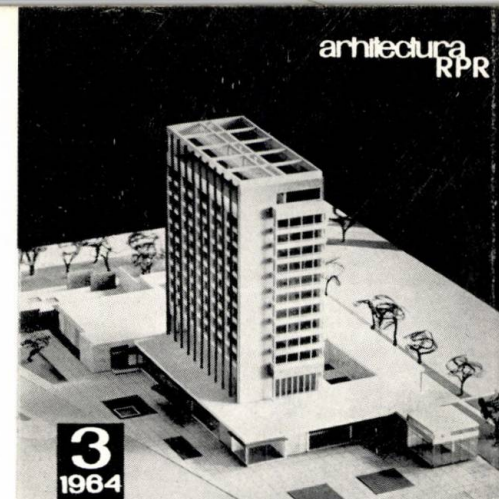
3
1964

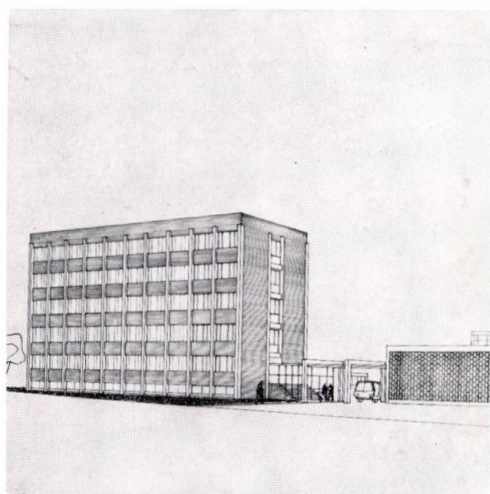
4

23

3
1964

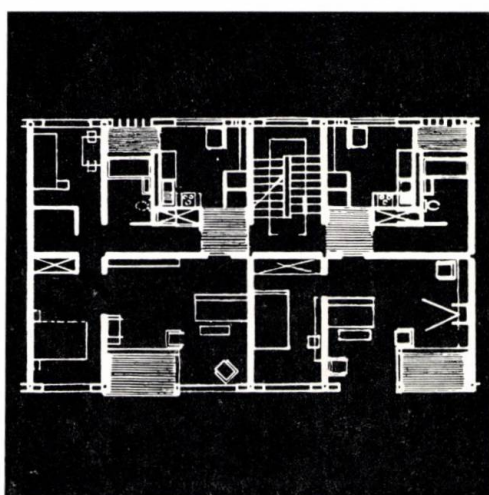
16

26

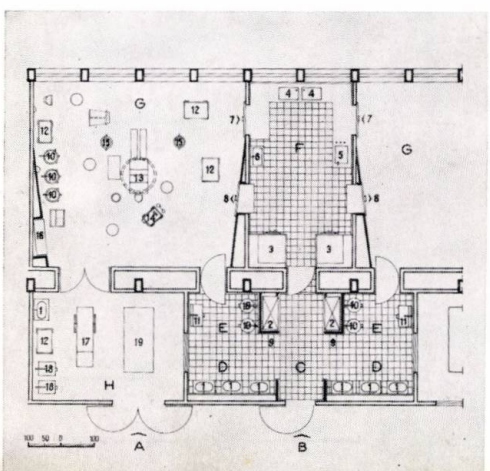

18

30

22

36

arhitectura RPR

ORGAN AL UNIUNII
ARHITECȚILOR DIN R.P.R.
ȘI AL COMITETULUI DE STAT
PENTRU CONSTRUCȚII
ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE

E 1689

s u m a r

Arh. Aurelia Teodorescu

Arh. Ion Pușchilă

Arh. Ion Pușchilă

Arh. Virgil Nițulescu

Arh. Ruxandra Stamatini-Iovănescu

Arh. Mihai Enescu

Arh. Eugen Arvanitache

Arh. Ana Solomon

Arh. Ignace Șerban

Arh. Richard Neutra

Arh. Romeo Rău

Conf. arh. Constantin Enache

Arh. Constantin Moșinschi

Arh. Ada Gheorghievici

● CONSTRUCȚII SANITARE

UNELE PROBLEME DE PROIECTARE A CONSTRUCȚIILOR DE SERIE DIN REȚEAUA SANITARĂ	2
SPITAL CU 900 DE PATURI ȘI POLICLINICĂ LA CONSTANȚA	4
SPITAL CU 300 DE PATURI ȘI POLICLINICĂ LA MEDGIDIA	11
STAȚIA CENTRALĂ DE SALVARE A ORAȘULUI BUCUREȘTI	16
POLICLINICA RAIONALĂ « VITAN » DIN BUCUREȘTI	18
NOI PROPUNERI DE UNITĂȚI FUNCȚIONALE PENTRU PROIECTAREA CONSTRUCȚIILOR SPITALICEȘTI	22

● HOTELURI

HOTELUL « BUCUREȘTI » — CALEA GRIVIȚEI	23
STUDIUL PENTRU UN HOTEL LA HUNEDOARA	26

● CONCURSURI

CONCURS DE IDEI PENTRU LOCUINȚA DE PERSPECTIVĂ	30
--	----

● DE PESTE HOTARE

ARHITECTURA CA ACTIVITATE UMANĂ	36
---------------------------------	----

● RECENZII—BIBLIOGRAFIE

	48
--	----

● CRONICA

PLENARA FILIALEI GALAȚI A UNIUNII ARHITECȚILOR DIN R.P.R.	50
A VIII-a SESIUNE ȘTIINȚIFICĂ A CADRELOR DIDACTICE DIN INSTITUTUL DE ARHITECTURĂ « ION MINCU »	51
DIN ACTIVITATEA CERCULUI U. A. DIN INSTITUTUL PROIECT-BUCUREȘTI	54
A IX-a SESIUNE A CERCURILOR ȘTIINȚIFICE STUDENȚEȘTI DIN INSTITUTUL DE ARHITECTURĂ « ION MINCU »	58
	59

3

ANUL XII NR. 3 (88) 1964

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Conf. arh. M. ALIFANTI, arh. M. BERCOVICI, arh. M. CAFFÉ, prof. arh. M. LOCAR
ing. A. LUPESCU, arh. M. MELICSON
(redactor șef), arh. C. MOȘINSCHI
arh. GH. PAVLU, conf. arh. G. PETRAȘCU

BUCUREȘTI — RAIONUL 30 DECEMBRIE — STR. EPISCOPIEI NR. 9

În domeniul ocrotirii sănătății, Directivele celui de al III-lea Congres al P.M.R. prevăd pentru perioada 1960—1965 o creștere a posibilităților de spitalizare, precum și construirea unui număr mare de policlinici orașenești și raionale. Pentru perioada pînă în anul 1975, liniile directoare ale Planului de perspectivă trasează și în acest sector sarcini deosebit de importante.

Realizarea lor în condiții cît mai corespunzătoare a impus precizarea unor principii privind organizarea rețelei sanitare și a unităților ei funcționale.

Pentru stabilirea acestor principii, soluționarea celor două aspecte arătate mai sus este determinantă, deoarece din ea rezultă tema-program pentru construcția respectivă. De modul în care sînt rezolvate aceste aspecte depinde în mare măsură și calitatea soluțiilor ce se dau construcțiilor sanitare. Desigur că simplitatea și claritatea organizării lor funcționale se va reflecta direct în organizarea spațială a acestor construcții.

Astfel, unul dintre obiectivele principale în organizarea rețelei sanitare din mediul urban îl constituie asigurarea unei bune deserviri medicale a populației, sub toate formele ei. Aceasta necesită, în primul rînd, unități sanitare preventive și curative cu frecvență mai mare. Pentru rezolvarea eficientă a unei astfel de organizări a rețelei sanitare, trebuie avute în vedere următoarele aspecte determinante:

- situația concretă a rețelei sanitare, din punct de vedere al organizării și al bazei materiale existente;

- direcția de dezvoltare în viitor, din punct de vedere medical și funcțional, a unităților respective și a rețelei în totalitatea ei;

- specificul localității, care se reflectă în anumite unități sanitare, cu variații importante în stabilirea profilului respectiv;

- corelarea organizării rețelei sanitare cu actualele principii de organizare teritorială a centrelor urbane.

În mediul urban, organizarea rețelei sanitare preventive are la bază, ca primă treaptă, dispensarul circumscripției. Acesta, prin cele două cabinete de consultații, unul pentru adulți și unul pentru copii, asigură deservirea unei populații de cca. 5 000 locuitori.

A doua treaptă o formează policlinica, care are capacități diferite, în funcție de numărul populației deservite. Ea are menirea de a acorda asistență medicală specializată, prin secțiile sale de diagnostic și tratament.

Policlinicile pot fi unități independente sau grupate cu un spital general, care în rețeaua sanitară urbană formează cea de a treia treaptă de deservire, activitatea acestuia fiind axată în special pe asistența medicală curativă.

Aceste trei tipuri de unități sanitare sînt completate, în localitățile urbane cu o populație mai mare sau de un anumit specific, și cu alte unități specializate, cu un profil bine determinat, ca de pildă: spitale oncologice, de boli de plămîni, de boli contagioase, de psihiatrie etc.

Datorită frecvenței lor și condițiilor de repartizare teritorială, primele două categorii de unități sanitare au o deosebită importanță în cadrul reconstrucției orașelor și restructurării satelor din țara noastră. Precizarea temelor-program, pe baza cărora se vor proiecta aceste construcții, trebuie să satisfacă, pe de o parte, cerințele populației existente, cu posibilități de deservire a populației viitoare, prevăzută pentru zona respectivă, iar, pe de altă parte, să asigure posibilitățile de adaptare la eventualele cerințe determinate de dezvoltarea științei medicale. Deși programul simplu care stă la baza funcționalității sale nu ar părea susceptibil de a cauza complicații, prima unitate sanitară — dispensarul de circumscripție — ridică totuși unele probleme care își așteaptă soluționarea. Astfel, existența — în afara celor două cabinete curente de consultații pentru copii și adulți — a unui cabinet de radiologie sau de stomatologie, nu este încă precizată în cadrul sistemului de organizare a Ministerului Sănătății și Prevederilor Sociale, în special pentru tipurile din mediul rural; există totuși unele indicații după care o astfel de unitate ar putea să conțină unul sau altul din aceste două tipuri de cabinete.

Avînd în vedere că fiecare din cele două alternative se reflectă diferit în modul de acordare a asistenței medicale, care, organizată pe anumite principii, trebuie să impună în mod logic numai pe una din ele, sau eventual pe amîndouă, prevederea în cadrul dispensarelor de circumscripție a unuia sau a altuia din cele două cabinete de consultații, nu poate constitui un principiu rațional de organizare a acestei activități și — în consecință — de proiectare a unor asemenea tipuri de construcții. De asemenea, alegerea uneia sau alteia din soluții impune măsuri diferite în ceea ce privește asigurarea rețelei sanitare cu specialiști calificați: medici stomatologi sau medici interniști cu cunoștințe suplimentare pentru folosirea celor mai simple aparate de diagnostic radiologic.

Dispensarele de circumscripție din mediul urban ridică unele probleme de economicitate a construcției propriu-zise cît și de exploatare. Astfel, indicele spațial ce rezultă pentru o consultație la dispensarul de circumscripție este de 4,90 m², în timp ce pentru un dispensar cu două circumscripții indicele spațial, pentru aceleași funcțiuni, este de 3,40 m², deci cu cca. 30% mai mic. Această reducere provine din raportul mai rațional care există între cabinetele propriu-zise și anexele respective.

De asemenea, folosirea în două ture a unui astfel de tip de dispensar prezintă aspecte avantajoase, atît din punct de vedere al economicității construcției (indicii spațiali, indicați mai sus, reducîndu-se cu cca. 50%), cît și din punctul de vedere al organizării asistenței medicale, care poate în acest fel să asigure o permanență în deservirea zonei respective pe intervalul unei zile.

Arh. AURELIA TEODORESCU

Șef al Secției clădiri social-culturale din C.S.C.A.S.

UNELE PROBLEME DE PROIECTARE A CONSTRUCȚIILOR DE SERIE DIN REȚEAUA SANITARĂ

Alegerea celor două tipuri de dispensare — cu una sau două circumscripții — făcând posibilă deservirea, în două ture, a 2 sau 4 circumscripții medicale, este în funcție de raza de deservire. Pentru microraiioanele cu densitate mare, cu distanțe de parcurs raționale, este indicat (sub aspectul economicității) tipul cu 2 circumscripții care poate asigura asistența medicală pentru o populație de cca. 20 000 locuitori, reprezentând 2 până la 4 microraiioane. Dispensarul cu o singură circumscripție este indicat a se folosi într-o zonă cu densitate mai mică, asigurându-se astfel, în două ture, deservirea unei populații de cca. 10 000 locuitori, reprezentând 2—3 microraiioane.

În documentațiile întocmite pentru sistematizarea unor centre urbane nu se urmărește însă întotdeauna aplicarea principiilor de mai sus. De cele mai multe ori, nu se ia în considerare întreaga rețea sanitară a localității respective pentru ca, astfel, capacitățile propuse să fie cât mai judicioase. În rezolvarea acestor aspecte, un rol important îl au organele sanitare locale și proiectanții respectivi care, analizând temeinic organizarea rețelei pe întreaga localitate și ținând seama de dezvoltarea în viitor a acesteia, vor putea propune soluțiile cele mai juste, din toate punctele de vedere. Pentru asigurarea asistenței medicale prin cea de a doua treaptă de organizare funcțională, policlinica, există actualmente două capacități de policlinici tipizate: cu 180 000 și 500 000 consultații pe an, acestea reprezentând cazurile cu cea mai mare frecvență.

Aceste tipuri de policlinici se folosesc în orașe sau cartiere din mediul urban cu 20 000 și 40 000 locuitori. Caracterul mai complex pe care îl prezintă policlinica ridică — cum este și firesc — mai multe probleme decât primul tip de unitate sanitară, dispensarul.

Un aspect mai important, care nu este încă rezolvat de către Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale, pe linia unei raționale corelări cu cerințele actuale, este acela al stabilirii capacității unităților sanitare față de populația respectivă. Astfel, primul tip de policlinică nu corespunde în mod rațional tuturor localităților urbane, dovedindu-se, pentru situația actuală și pentru o perioadă încă destul de îndelungată, a fi supradimensionată.

Relevăm în acest sens cazul concret al policlinicii de la Luduș; construcția fiind prea mare pentru nevoile actuale, s-a încercat o schimbare a destinației inițiale: policlinica și-a restrâns serviciile, iar o parte, rămasă disponibilă, a fost propusă a fi folosită pentru spitalizare. Este de la sine înțeles că o astfel de soluție nu poate fi considerată ca judicioasă, nici chiar sub aspectul unui provizorat.

Față de unele cazuri similare, este mai indicat a se studia, pe baza unei temeprogram date, un tip de policlinică care să asigure o funcționare rațională pentru situația actuală și care să permită cu ușurință o extindere și o reprofilare în cazul dezvoltării localității respective. În acest sens ar putea fi luat în considerare tipul de policlinică întocmit de D.S.A.P.C.—Crișana pentru localitatea Aleșd. (Șef de atelier: arh. Gheza Kadar; șef de proiect: tehn. arh. Ladislau Pataki). Corespunzând unui număr de cca. 100 000 consultații pe an și unei populații de cca. 10 000 locuitori, acest proiect permite mărirea capacității în viitor, prin adăugarea unor aripi, astfel încât să poată cuprinde noi servicii sau să facă posibilă extinderea unora dintre ele (fig. 1—4).

În concluzie, trebuie să se aibă în vedere ca la stabilirea amplasamentelor policlinicilor să se asigure posibilități de extindere. De asemenea, este necesar ca Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale să stabilească cea mai justă soluție din punct de vedere funcțional, spre a se putea obține astfel o eficiență economică cât mai rațională a construcțiilor de policlinici.

În cazul localităților urbane, cu o populație de peste 100 000 locuitori, problema stabilirii celui mai rațional tip de policlinică este mai complexă, ea prezentând diferite aspecte, decurgând din situația existentă a unor dotări care trebuie păstrate. În principiu, în localitățile în care există spitale generale, gruparea policlinicii împreună cu acestea este soluția cea mai rațională. Complexitatea serviciilor de diagnostic și tratament, pe care știința medicală actuală le cere pentru asigurarea unei asistențe medicale de calitate, impune o astfel de grupare. În acest fel, prevederea unor instalații speciale și costisitoare poate fi cât mai judicioasă, asigurându-se în același timp eficiența folosirii lor în comun și de către policlinică și de către spital. În anumite situații însă, în afară de policlinica grupată cu spitalul, se mai prevăd și policlinici de cartier, în vederea asigurării unei deserviri cât mai eficiente a populației. O asemenea situație există, de exemplu, în orașe ca Galați, Iași și altele, unde stabilirea celei mai indicate soluții, sub toate aspectele, nu se poate face decât pe baza unor studii speciale asupra rețelei sanitare respective, corelate cu aspectele economice și funcționale caracteristice tipurilor de policlinici stabilite ca unități raționale.

În general, nu s-a insistat suficient asupra acestor aspecte în documentațiile tehnice întocmite pentru anumite investiții concrete sau pentru problemele de ansamblu ale unor reconstrucții de zone urbane, neexistând încă o suficientă preocupare pentru prezentarea în mod cât mai analitic a acestor probleme.

Am relatat mai sus unele aspecte legate de acele dotări sanitare, care prin frecvența lor au o importanță deosebită în ceea ce privește construcțiile propriu-zise și încadrarea lor în localitățile respective. Precizările necesare, referitoare la principiile de organizare funcțională, se impun a fi urgentate de către Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale, astfel încât să se poată asigura cele mai bune condiții îndeplinirii sarcinilor ce decurg din Directivele celui de al III-lea Congres al P.M.R., în domeniul construcțiilor sanitare.

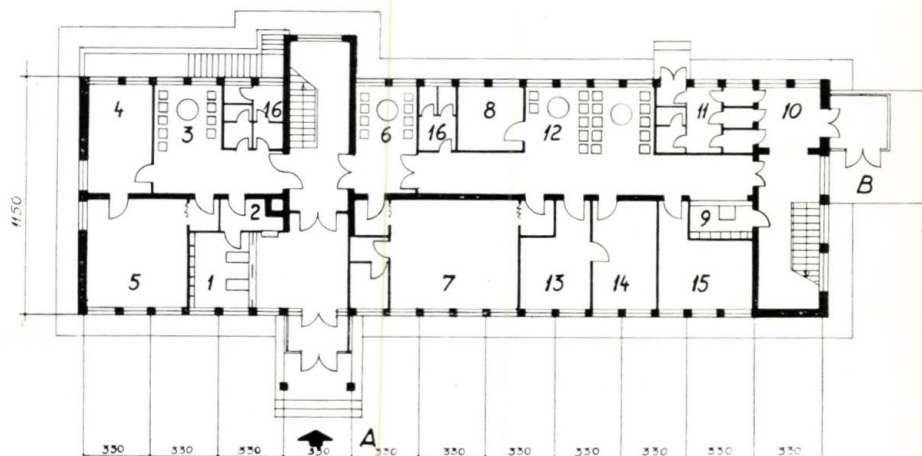

Fig. 1

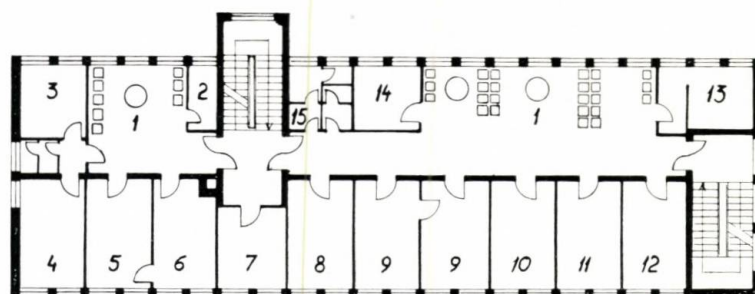

Fig. 2

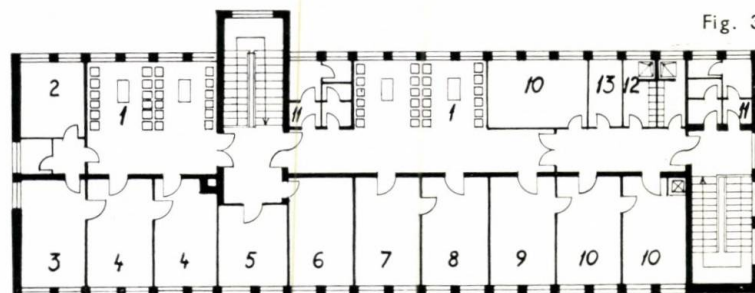

Fig. 4

POLICLINICĂ LA ALEȘD (proiect)

Fig. 1 — Plan parter

A. Intrare adulți — B. Intrare copii
1. Fișier adulți — 2. Vestiar — 3. Așteptare TBC — 4. Consultații TBC — 5. Radiologie TBC — 6. Așteptare — 7. Radiologie
8. Stomatologie copii — 9. Fișier copii — 10. Triaj
11. Izolare — 12. Așteptare copii — 13. Termometrizare
14. Consultații copii — 15. Tratamente copii — 16. W.C.

Fig. 2 — Plan etaj I

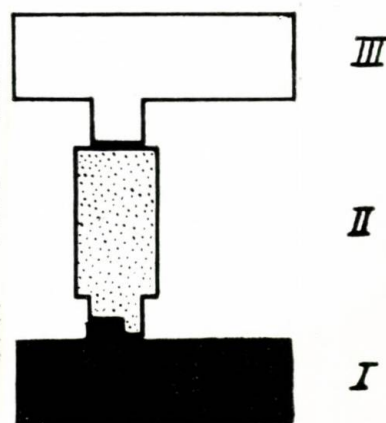
1. Așteptare — 2. Sterilizare — 3. Odihnă — 4. Consultații ginecologie — 5. Pensamente — 6. Consultații chirurgie
7. Surori ocatore — 8. Expertizare — 9. Consultații interne
10. Explorări funcționale — 11. Oftalmologie — 12. O.R.L.
13. Electroterapie — 14. Tratamente — 15. W.C.

Fig. 3 — Plan etaj II

1. Așteptare — 2. Laborator proteze — 3. Laborator stomatologie — 4. Consultații stomatologie adulți — 5. Director
6. Administrație — 7. Consultații dermato-venerice — 8. Tratamente dermato-venerice — 9. Prelevări — 10. Laborator analize
11. W.C. — 12. Vestiar personal — 13. Depozit laborator

Fig. 4 — Posibilități de realizare eșalonată

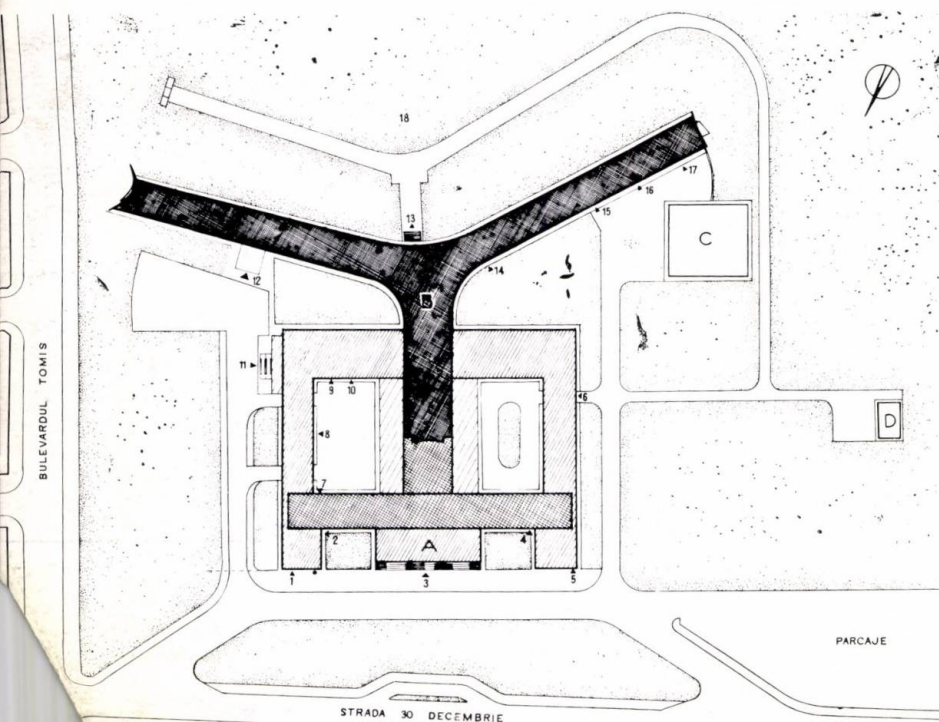
etapa I-a; II, etapa II-a; III, etapa III-a

Fațadă laterală — Machetă

SPITAL CU 900 PATURI ȘI POLICLINICĂ LA CONSTANȚA

Plan de situație

A. Corp policlinică (cu 1-2 și parțial 3 niveluri); B. Corp staționar (10 niveluri) — C. Centrală termică — D. Stație de oxigen

1. Intrare vizitatori — 2. Intrare lactarium — 3. Intrare generală policlinică — 4. Intrare centru de singe — 5. Portar — 6. Intrare bloc-alimentar — 7. Intrare aprovizionare bucătărie-lapte — 8. Intrare garaj — 9. Intrare intreruperi sarcini — 10. Intrare depozit farmacie — 11. Intrare internări staționar — 12. Intrare personal medical și vizitatori — 13. Leșire bolnavi în parc — 14. Leșire grup — 15. Depozite — 16. Prosectură — 17. Depozite — 18. Parc

Autor: arh. Ion Pușchilă (șef proiect)

Colaboratori principali:

Arhitectură: arhitecții Doina Chitiuc, Gheorghe Deji, Rodica Dumitrașcu, Tadeusz Kedzierski

Rezistență: inginerii Gherasim Metaxa, Ion Zărnescu

Instalații electrice: ing. Nicolae Alexandrescu

Instalații termice, frigorigice: ing. Ion Mladen

Instalații sanitare: ing. Nicolae Bigan

Consultant C.S.C.A.S.: arh. Aurelia Teodorescu

Consultanți M.S.P.S.: dr. Florin Deculescu, arh. Marcela Damian

D.S.A.P.C.—Constanța